ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1860.

ΑΘΗΝΗΣΙΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ.

1860.

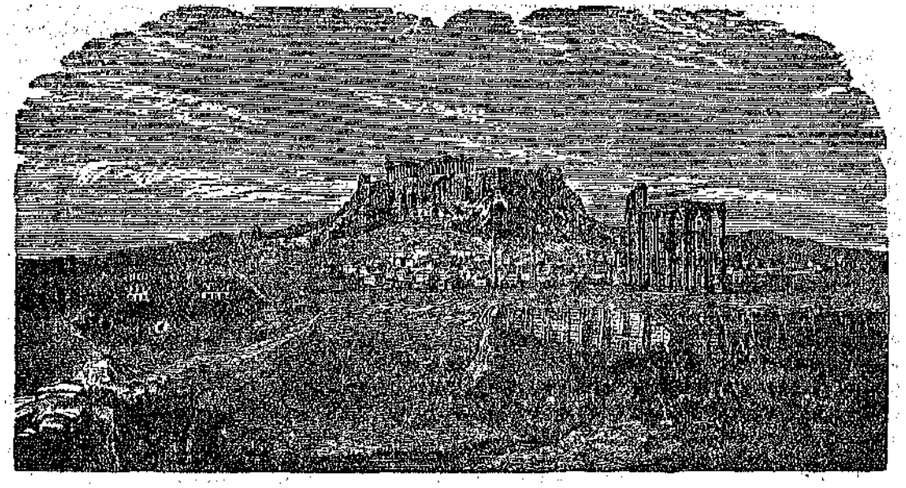

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1860. ΤΟΜΟΣ Γ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 235.

ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ (*).

—ooo—

«Ἡ ἐπιθεώρησις αὕτη καταβάσα μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων κατελήγει εἰς πρόβλημα συζητηθὲν ἐνίοτε. Ὁ καιρὸς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς φαντασίας παρῆλθεν ἄρα διὰ τοὺς λαούς, ἢ ἐξέλιπεν ὅλως διὰ τὸν ἄνθρωπον; Ἡ Εὐρώπη, ἐν ᾗ ὁ ἀστὴρ τῶν τεχνῶν οὐδέποτε πρὸ πέντε αἰώνων ἐγκατέλιπε τὸν ὁρίζοντα, κινδυνεύει ταχὺ νὰ ἀπολέσῃ τὸ θεῖον τοῦτο φῶς; Καὶ μόνη λοιπὸν ὑπολείπεται ἐποχὴ ὁμοία τῶν καὶ ἄλλοτε γενομένων γνώστων ἐν τῷ κόσμῳ, καθ' ἃς ἡ γνῶσις τῶν ὑλικῶν πραγμάτων κατέστρεψε τὸ αἴσθημα τοῦ ἰδανικοῦ, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐργασία ἐδέσμευσαν ἐντὸς ἀγοραίας καὶ κοινῆς εὐζωΐας ἑκατομμύρια νοῶν, μὴ ἀνεφλεγομένων πλέον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν τεχνῶν; Καὶ πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Εὐρώπη, ἡ ἰσχυρὰ αὕτη μητρόπολις τῆς οἰκουμένης, καταπλημμυροῦσα ταύτην δι' ἀποικιῶν, μετέδωκεν αὐτῇ μετὰ τοῦ ἰδίου αἵματος καὶ γῆρας πρώϊμον, καὶ ὅτι κατὰ τὰς χώρας τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τὰς ἀδιακόπως εὐρυνομένας τὰς ὡς ἐκ μαγείας ἀναβλαστανούσας πόλεις, ὁ ἡμέτερος πολιτισμὸς μόνον ἐνέσπειρε μετὰ τῆς πολυχρονίου πείρας καὶ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἐφευρέσεων, τὴν περὶ τὸν ὅλως πραγματικὸν βίον ἐμπειρίαν, τὴν περὶ τὸ κέρδος ἐπιδεξιότητα καὶ τὸν ἐνεργὸν καταμερισμὸν τῆς ἐργασίας, τὴν τεχνικὴν λέγω καὶ κατεσπευσμένην ταύτην χρῆσιν τοῦ βίου, χάριν τῆς ὁποίας ὀλίγος χρόνος παραχωρεῖται εἰς τὰς εὐγενεῖς ἀπολαύσεις τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καλαισθησίας; Πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ θεωρήσωμεν ὡς μόνον μέλλον, ὡς τελευταίαν πρόοδον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, τὸν θρίαμβον τῆς ἐπικληθείσης κοινωνικῆς ἐπιστήμης, τῆς ἰσότητος τῶν συμφερόντων, ὃν οἱ μὲν ὀνειροπόλοι ἄνευ φαντασίας, ἢ οἱ ἐνθουσιασταὶ ἄνευ θρησκείας ἀξιοῦσι νὰ καταστήσωσι πρακτικὸν διὰ δημοκρατικῆς ἐξισώσεως ὑποβεβλημένης εἰς κανονισμοὺς κοινοβίων καὶ μισθῶν, ἄλλοι δὲ προθυμοῦνται νὰ παραστήσωσιν ἀνετώτερον καὶ ταχύτερον διὰ τῆς ἁπλῆς ἐπιρροῆς τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ δεσποτισμοῦ; Τὴν φανταστικοπίαν ταύτην συνίστωσι τινὲς τῆς θεωρίας ὑπαδοί· αὐτοὶ ἐξύμνησαν σπουδάζοντες τὴν κυριαρχίαν τῶν Καισάρων τῆς Ῥώμης ὡς ἐποχὴν κοινωνικῆς ἰσότητος, πρὸς ἣν ἔχουσιν ὁμοιότητα τὴν καθεστῶσα ἡμῶν ἥθη, ἄρα καὶ ἐπιθυμητέαν.

«Ἀλλὰ πρὸς τὰ σοφίσματα ταῦτα ἰδοτελοῦς ἐπιστήμης δεῦτε ἀπαντήσωμεν μετὰ σπουδῆς, ὅτι τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἐπικαλοῦνται ἐν ἐλλείψει δικαιώματος, εἶναι καὶ πλημμελὲς καὶ ἀπατηλόν. Ὁ μακάριος οὗτος ὑλισμός, ἐν ᾧ ἤθελεν εὐφραίνεσθαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τὴν ἴσην ζυγὸν τῆς Ῥώμης, ἡ

(*) Ἴδε φυλλάδ. 132.

ἀπονάρκωσις αὕτη τῶν ψυχῶν ὑπὸ ἀκράδαντον δουλείαν, οὐδέποτε ὑπῆρξε. Πλὴν τῶν ἐσωτερικῶν τῶν παλατίων ἐπαναστάσεων, αἵτινες ἀνέκοπτον τὸν τακτικὸν τῶν πραγμάτων ῥοῦν μεταλλάσσουσαι τὰ πρῶτα πρόσωπα, πλὴν τῶν φυσικῶν συμβάντων καὶ τῶν ἀπαισίων ἀνταμοιβῶν τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας, ὑπῆρχε καθ' ὅλην τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἧς τὴν σωτήριον ἀδράνειαν ἐκθειάζουσιν οἱ θεωρητικοί, δραστηριωτάτη ἀνταρσία τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, ἑστία τὰ μάλιστα διάπυρος καταφλέγουσα τὴν διάνοιαν καὶ τὰς καρδίας.

»Ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ τοῦ ἐμπράκτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς πίστεως ἀναπτυσσομένης μέχρις ἡρωϊσμοῦ. Μὴ ἐπιχειρεῖτε λοιπὸν νὰ δυϊσχυρίζεσθε, μὴ φρονεῖτε, ἔστω καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε μέγας τις κύκλος ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἐστερημένης πάσης ἐμφύτου ῥοπῆς πρὸς τὰ γενναῖα αἰσθήματα, ἀμοίρου ἀνεξαρτησίας, ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς μορφάς, περιωρισμένης ἀναλγήτως καὶ ἐν μακαριότητι ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κατακτήσεως, καὶ ἀποβλεπούσης μόνον εἰς τὸν ἐνιαύσιον ἄρτον καὶ τὴν ἰσότητα τῆς δουλείας. Καὶ ἀνεγνώσατε μὲν τὰ ψηφίσματα τῶν Καισάρων, ἀλλὰ δὲν ἠκούσατε καὶ τοὺς γόους τῶν καταπιεζομένων, τὰς ἀπολογίας, τοὺς ὕμνους καὶ τὰς προσευχὰς αὐτῶν (*).

»Τότε ἀληθῶς πανταχόθεν ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν αἰθουσῶν ὅπου συνηθροίζοντο, ἐντὸς τῶν ὑπογείων ὅπου ἐκρύπτοντο, ἐντὸς τῶν μεταλλείων, ἅπερ ἦσαν καταδεδικασμένοι νὰ ἀνορύττωσιν, ἄνθρωποι ἔψαλλον ὕμνους πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐνισχύοντο ὑπὸ τῆς εὐαγγελικῆς ταύτης ῥήσεως· « Οὐ γὰρ ἐπ' » ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται τις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὶ » ῥήματι ἐκ στόματος τοῦ Θεοῦ ἐκπορευομένῳ. »

»Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἀποσοβοῦντες εὐζωΐαν ἐξαγοραζομένην διὰ δουλείας καὶ σιωπῆς, ἐθήρευον πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθά, τὴν δημοσίαν ὁμολογίαν τῆς ἰδίας πίστεως, τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀνακούφισιν, τὴν στιγμάτισιν τῆς κακίας καὶ τῆς τυραννίας, τὴν μεταρρύθμισιν καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ κόσμου κατάκτησιν.

»Καὶ λοιπὸν ἡ φαινομένη καὶ ἀνελεύθερος εἰρήνη τῆς ἀρχαίας ῥωμαϊκῆς πόλεως ἐκάλυπτε διὰ τῆς ἀκινησίας καὶ τῶν σκιῶν αὐτῆς τὴν δραστικωτέραν ἐργασίαν νεωτέρας πόλεως. Ὁ ἐνθουσιασμός, ὁ ζῆλος τῆς ψυχῆς, πάλαι μὲν διεσπαρμένοι εἰς τὰ πολυάριθμα συμφέροντα τοῦ δημοσίου βίου, πολλάκις δὲ καὶ διαφθειρόμενοι ὑπὸ ἀγενῶν παθῶν, οὐ μόνον δὲν ἐγκατέλιπον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἐκαθαρίσθησαν, καὶ πῦρ ζωηρότερον ἀνέδιδον ἐντὸς τῆς κεκρυμμένης ἑστίας τοῦ θυσιαστηρίου.

»Ἡ ἀντίληψις αὕτη, ἥτις οὐδαμῶς ἐξέλιπεν ἐν καιρῷ τῆς παρακμῆς, ἡ λυχνία αὕτη τῆς φαντασίας καὶ τῆς καρδίας, μὴ ἀποσβεσθεῖσα κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸν νέον κόσμον, ἔμελλεν ἄρα νὰ ὠχριάσῃ καὶ νὰ ἀπολεσθῇ κατὰ τὰς μελλούσας ἡμέρας τοῦ κόσμου; Ἡ ἀπώλεια τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὸ μάταιον τῆς ποιήσεως εἶναι ἄρα πρόοδος μέλλουσα ν' ἀναβλαστήσῃ ἀπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων τελειοποιήσεων τοῦ ὑλικοῦ βίου, ἡ τιμωρία ἐπιβληθησομένη εἰς τὸν ἡμέτερον θοῦν, ὑπὲρ τὸ δέον προσκολλημένον εἰς μόνον τοῦτο τὸ συμφέρον, καὶ ἑπομένως εἰς ἄκρον ὁμοιάζοντα τὸν πλεονέκτην ἐκεῖνον ἄγγελον, ὃν παριστᾷ ὁ Μίλτων ἐν αὐτοῖς τοῖς οὐρανοῖς ἐπιθυμοῦντα τὸν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ χρυσὸν, καὶ ἀπειθήσαντα διὰ τοῦτο εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐκπεσόντα τῆς δόξης αὐτοῦ;

»Οὐχὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω· πᾶν ὅ,τι αὐξάνει ἐξωτερικῶς τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, πᾶν ὅ,τι διπλασιάζει δι αὐτὸν τὸν χρόνον ἢ συντέμνει τὸ διάστημα, πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπάνοδον τῆς ψυχῆς εἰς ἑαυτήν· διότι ὁ ἄνθρωπος ἀναδείκνυται μέγας διὰ τῶν ἔργων μόνον τοῦ νοὸς καὶ διὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας.

»Ἃς τὸ εἴπωμεν λοιπὸν εὐχαρίστως· καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ἐν ταῖς τέχναις, καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτῇ ἀρετῇ, τῷ ὑστάτῳ τούτῳ σκοπῷ τῆς κοινωνίας, εὑρίσκεται ἔτι καὶ θέλει ὑπάρξει πάντοτε πολύτιμός τις σπινθὴρ ἐνθουσιασμοῦ.

»Δὲν εἶναι τῳόντι προδήλον ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ νέων τῆς ὑφηλίου χωρῶν, ὑπερνικῶσα καὶ τὰς βραδυτῆτας καὶ τοὺς διασταγμοὺς τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, προσεγγίζει γιγαντιαίοις βήμασιν, ὅτι καλεῖται πανταχόθεν καὶ ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ κράτους τῶν ὅπλων, τῆς ἐμπορίας καὶ τῶν τεχνῶν; Ῥίψατε ἐν πρώτοις τὸ βλέμμα εἰς τὴν Εὐρώπην, ἴδετε πῶς ἡ βαρβαρότης συστέλλεται καὶ ἐξαλείφεται κατὰ τὰ ἀνατολικὰ μεθόρια, ἕως οὗ ἐκλείψῃ ὁλοτελῶς. Τὰ ἐγκλήματα τοῦ παλατίου, ἡ αἰμαχαρὴς πολιτική, αἱ πολυάριθμοι σφαγαί, αἵτινες καὶ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἦσαν ὁ ἐπικρατῶν κοινὸς ἐν Τουρκίᾳ νόμος, ἀπηγορεύθησαν αὐτῇ· ἡ Τουρκία διατηρεῖται ἐπὶ μόνῳ ὅρῳ ὅτι φαγήσεται κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν νέων αὐτῆς ἐθίμων, ὁμοία τῶν ἐξόχων αὐτῆς προστατῶν. Οἱ ἐξολοθρευταὶ τῆς Χίου, οἱ σφαγεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου κατὰ τὸ 1821 διεμαρτυροῦντο ἄρτι κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ξένων, οἵτινες πυρπολήσαντες τὸν στόλον αὐτῶν ἐθλαψαν καὶ τοὺς κατοίκους ἐμπορικῆς τινος αὐτῶν πόλεως· ἐπεκαλοῦντο τότε τὸ δίκαιον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐν μέσῳ τῆς δουλείας καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς βαρβαρότητος, ἣν παρέχουσιν αὐτοῖς τὰ ἀσιατικὰ στίφη. Ὁποῖον χάος! μὴ ἔχον βεβαίως διάρκειαν, καὶ προετοιμάζον μεταβολὴν τοῦ κόσμου!

(*) Διὰ τοῦτο ὑπαινίττεται, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὁ πολυσέβαστος συγγραφεὺς τὰ ὑπὸ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Γερουσίας, νομομαθοῦς ἐξόχου, καὶ ἄλλων τινῶν δημοσιευθέντα πρὸ ὀλίγων χρόνων ἄρθρα εἰς τὴν Σύγχρονον Ἐπιθεώρησιν (Revue Contemporaine), περὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς. Ἐν τούτοις ἀληθῶς ἀμυδρά τις καὶ ἐπιτηδεία σύγκρισις τῶν τότε καὶ νῦν χρόνων ἐγένετο, καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν πολίτευμα παντηγορικῶς ἐξομνεῖτο. Ἄλλος τις ἐκ τῶν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, τῶν μᾶλλον γνωστῶν, ὁ Κ. Ampère, καὶ πολυμαθής τις καθηγητὴς τοῦ Collége de France, ὁ Κ. Laboulaye, ἀνταπήντησαν τότε αὐφραδέστατα καὶ τοι ἐντόνως ἐσθ' ὅτε, ὁ μὲν εἰς τὴν τῶν Δύω Κόσμων Ἐπιθεώρησιν (Revue des Deux Mondes), ὁ δὲ ἀπὸ καθέδρας περὶ τὸ πολυπλοκὸν αὐτοῦ ἀκροατήριον. Σ. Μ.

»Καὶ λοιπὸν κίνησίς τις ἀκαταγώνιστος, μακρόθεν πηγάζουσα καὶ ματαίως ἀναβαλλομένη, χαράσσει νέαν ὁδὸν πρὸς θρίαμβον τῆς θρησκείας καὶ τῶν τεχνῶν ἐπὶ τῆς γηραιᾶς, τῆς πολυταράχου ταύτης γῆς τῆς Εὐρώπης, τοῦ μεταλλείου τούτου ὅπου τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι βραχίονες ἐξαφανίζονται. Τὸ ἔργον ὅπερ ἤρξατο ἡ ἐπανάστασις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἡ ἐν Νεοκάστρῳ λέγω πυρκαϊά, καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἡ ἅλωσις τῆς Ἀλγερίας, προβαίνει διὰ μέσου τῶν ἀντιφάσεων τῆς πολιτικῆς. Παρῆλθε τὸ ἡμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος· ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσῃ τὸ τέρμα αὐτοῦ, ἡ μουσουλμανικὴ βαρβαρότης ἀποδιωχθήσεται ἐκ τῆς Εὐρώπης. Αἱ μετεξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας περικαλλεῖς ἐκεῖναι χῶραι ἐγκαταλειφθήσονται εἰς τοὺς χριστιανικοὺς λαούς· ἡ Ἁγία Σοφία γενήσεται καὶ πάλιν χριστιανική· ἡ πόλις ἐκείνη τοῦ Κωνσταντίνου, ἡ ἀνατολικὴ αὕτη πύλη τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀγενῶς ἐγκαταλειφθεῖσα πρὸ τεσσάρων αἰώνων εἰς τοὺς Ὀθωμανούς, ἡ κατακτηθεῖσα ὑπ' αὐτῶν δικαιώματι σφαγῆς καὶ διατελοῦσα ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτῶν δικαιώματι βλακίας, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶναι τὸ ἔθνος τὸ ἁρμοδιώτερον εἰς τὴ κατέχειν ἀνωφελῶς μέγα κράτος (*), ἀποδοθήσεται εἰς τὴν χριστιανικὴν τῆς Εὐρώπης ὁμοσπονδίαν. Εἴτε πόλις ἐλευθέρα καὶ οὐδετέρα (**), εἴτε μητρόπολις Ἑλληνικοῦ κράτους, εἴτε κτῆσις διαφιλονεικουμένη ὑπὸ τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ τόσῳ γείτων τῆς Μελίτης καὶ τῆς Μασσαλίας, δὲν δύναται, χάρις εἰς τὴν σημερινὴν ταχύτητα τῶν δυνάμεων τοῦ πολιτισμοῦ, ν' ἀνήκῃ πολὺν ἔτι χρόνον εἰς ἄλλον κόσμον, εἰς ἄλλον νοῦν ἢ εἰς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην.

» Ἡ Κρήτη, ἡ θαυμασία αὕτη γῆ διά τε τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς τέχνας, ἡ μέλλουσα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀποζημίωσις (compensation) προκειμένου ἀφεύκτου μοιρασμοῦ (*), δὲν δύναται νὰ μείνῃ βάρβαρος. Αἱ δὲ προετοιμαζόμεναι μεταβολαί, αἱ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην ἐπικείμεναι ἐπαναστάσεις, θέλουσι φέρει εἰς τὸ μέγιστον ἔργον τῶν νεωτέρων χρόνων, τὴν ἀναγέννησιν τῶν ὡραίων τούτων χωρῶν καὶ τῶν πλουσίων γαιῶν, αἵτινες ἀπὸ τοῦ κόλπου τῶν Κλαζομενῶν μέχρι τοῦ ἐν Ἀσίᾳ Ὀλύμπου, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πόλεων τοῦ Ἀποστόλου μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Νικομηδείας συνεκρότουν ὑπὸ τὸ ὄνομα « Ἀσιατικῆς ἐπαρχίας » κράτος τοσοῦτον εὔφορον. Τὰ κατηρημωμένα λείψανα καὶ οἱ συντετριμμένοι λίθοι τῶν ἐπιγραφῶν ἀποδεικνύουσι τί δύναται νὰ γείνῃ ἐκ νέου ἡ ἐξαισία ἐκείνη χώρα, οὐχὶ πλέον ὑπὸ μόνην τὴν δραστηρίαν κυριαρχίαν εὐρωπαϊκῆς φυλῆς, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἠλεκτρικὴν δύναμιν τῶν νέων τεχνῶν καὶ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης.

Τοιοῦτο ἦτο τὸ ὄνειρον τοῦ Fourrier, τοῦ ἐνδόξου γραμματέως τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν. « Ἡ Συρία, ἔλεγεν, ἡ Ἰωνία, ἡ Κιλικία, ἡ Τρωάς! Ἰλιγγιᾷ ὁ νοῦς ἀναλογιζόμενος τί ἤθελε γενεῖ ὁ τόπος ἐκεῖνος διὰ τῶν μηχανῶν καὶ τῶν ὑδάτων καὶ τοῦ πυρὸς ὧν διαθέτομεν. Ἠθέλομεν ἔχει ἐκεῖ κατὰ θέλησιν ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῶν Τροπικῶν, ἅμα δὲ καὶ τὰ προϊόντα τῶν καθ' ἡμᾶς λαμπροτέρων μεσημβρινῶν χωρῶν. Ἡ μικρὰ Ἀσία κεῖται ὡς ἄλλη τις Ἀμερικὴ εἰς τὰς πύλας τῆς Εὐρώπης. » Καὶ ὁ μέγας οὗτος νοῦς, ὅστις κατεδέχθη καὶ σχέδιον πολιτειογραφικὸν τῶν Παρισίων νὰ χαράξῃ πρὸς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ, ὅστις ὅμως, ἐν τῇ βαθείᾳ αὐτοῦ μαθηματικῇ ἐπιστήμῃ, εἶχε καὶ ἐδείκνυεν ἔμφυτον ῥοπὴν πρὸς ἠθικὸν ὕψος, ὡς χείμαρρος ὡμίλει περὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου, ἡνωμένου μὲν μετὰ τῆς Εὐρώπης, διοικουμένου δὲ διὰ τῶν τεχνῶν καὶ τῆς φιλανθρωπίας της (**). Προδήλον λοιπὸν ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐξέλιπεν

(*) Λόγιον τοῦτο τοῦ Montesquieu. Σημ. Πανδ.

(**) Ἡ περὶ συστάσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἐλευθέραν καὶ οὐδετέραν πόλιν ἰδέα ἀνήκει κατὰ πρῶτον, κατ' αὐτὰς τὰς ἰδιαιτέρας πληροφορίας τοῦ γεραροῦ συγγραφέως, εἰς τὸν διαβόητον πολιτικὸν Prince de Talleyrand, ὅστις μάλιστα παραδόξως τὴν πιθανότατα τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις, εἰς πλήρη ἀφορεσίαν, ὡς φαίνεται, τῆς Γαλλίας, νὰ δ.ατελῇ ἡ Βασιλεύουσα ὑπὸ τὴν ἄμισον προστασίαν ἀγγλικοῦ στόλου! Χείρον τι τούτου ἢ τελευταῖος Ἄγγλος διπλωμάτης δὲν ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ βεβαίως, οὐδὲ πλέον ἐλεθρίαν πρὸς τε τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀνατολὴν, ἐξ τῶν ὑποθέσεις καὶ τὰ συμφέροντα δυστυχῶς οἱ ἐν τοῖς πράγμασι δυτικοὶ πολὺ ἀπιπαρκῶς καὶ ἐπιπολαίως ἀνίκαθεν ἐνοοῦσι καὶ ἐνοοῦσιν πάντοτε. Λέγεται ὅτι ὁ μέγας οὗτος πολιτικὸς δὲν ἐδυσκολεύετο συνήθως πολὺ εἰς τὰ μέρη τῆς ἐπιτυχίας, ὅτε ἐπρόκειτο μεγάλην τινὰ ἰδέαν νὰ ἐφαρμόσῃ· μία δὲ ἐκ τούτων φαίνεται, ὅτι ἦτο καὶ ἡ γενικὴ τῶν Χριστιανῶν ἀπελευθέρωσις. Καὶ ὅμως πολλάκις καὶ τὰ σοβαρότερα αὐτὰ πράγματα ἀστείως διαχειρίζετο. Παπίγνωστος, παραδείγματος χάριν, εἶναι ἡ εἰρωνικωτάτη ἀμαθὴ καὶ σφοδρὰ εὐφυὴς ἀπάντησις αὐτοῦ πρὸς τὸν ταλαίπωρον ἐκείνον ἀπεσταλμένον ἑνὸς τῶν πολυαρίθμων δουκάτων τῆς Γερμανίας, ὅπερ μετὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἄριμον σκέψιν ἀπεφάσισε τέλος πάντων τὴν ἀναστάσιμον τότε γαλλικὴν κυβέρνησιν νὰ ἀναγνώσῃ, ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς. « Κύριε, τῷ εἴπε διακωνιζόμενος « εἰς τὴν ὑμετέραν κυβέρνησιν ὅτι χαίρω κάμνων τὴν γνωριμίαν « της. » Καλήτερον τῳόντι μάθημα δὲν ἠδύνατο νὰ τῇ δώσῃ. Σ. Μ.

(*) Ἐνταῦθα, ὑποθέτω, ἐννοεῖ ὁ εὐφραδὴς συγγραφεὺς, τὴν πρὸ ἀπείρου καιροῦ καὶ οὐ μάλιστα πλέον παρὰ ποτὲ εἰς τὴν Κρήτην ἀποβλέπουσαν Ἀγγλίαν, ἥτις διὰ παντοίων τρόπων ὡς καὶ διὰ τῶν ἀλλοπαλλήλων ἐκεῖ ἀποστολῶν ἐξόχων της ἀτόμων καὶ στόλων κ.νεῖ πάντα λ.θον ἵνα ἐλκύσῃ ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως καὶ μᾶλλον κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῆς τοὺς κατοίκους, ὥστε νὰ κηρυχθῶσιν ἐπὶ τέλους ὑπὲρ αὐτῆς. Πειστεῖτε εἰς τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν φρόνησιν τῆς ἐνδόξου ταύτης νήσου, ἥτις τρανὰ δίγματα αὐτῶν εἰς τὰς τελευταίας δεινὰς περιστάσεις ἔδωκε, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι οὐδένα τοῦδε τοῦ προτιμήσει νὰ ἀνταλλάξῃ τὸν νῦν ζυγὸν πρὸς ἄλλον τινὰ πλέον δυσκατόστατον. Οὕτω μόνον θέλει ἀνακτήσῃ ἡμέραν τινὰ, Θεοῦ θέλοντος, τὴν ἀνεξαρτησίαν της μετ' ἄλλων τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν τε καὶ νήσων, τῶν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ἑόνιον πέλαγος κειμένων. Σ. Μ.

(*) Ὁ Fourrier οὗτος, ἔξοχος μαθηματικὸς, καὶ τοι κατώτερος τοῦ Laplace καὶ τοῦ Lagrange, κάλλιον εἶναι νὰ μὴ συγκαταριθῇ μετὰ τοῦ συγγρόνου του Fourrier, τοῦ ἐρωμένου τοῦ συστήματος τοῦ κομουνισμοῦ (socialisme), τοῦ καὶ ἀκμάσαντος ἐπ' ἐλλήνων « Ἀριστοῦ τῶν φαντασιοκόπων » (l' Ariosto des utopistes). Ἐπέζησε ἐφάμιλλος τοῦ τελευταίου τούτου εἶναι καὶ ὁ Prudhon, ὁ ἀρχηγὸς τῆς κοινωνικοτιμοσύνης (communismo), οὗτινος γνωστὸν τὸ σύνθημα· « la propriété c' est la vol » ἤτοι, ἰδιοκτησία εἶναι τὸ κλέπτειν

ἡ δύναμις αὕτη τῆς ἐνεργείας, τὸ θέαμα τοῦτο τῶν ἐναντιρρήτων ἀληθειῶν, ἀλλ' ἡ Εὐρώπη ὑπέρ ποτε σήμερον δύναται νὰ κατορθώσῃ μεγάλα πράγματα, νὰ διανοίξῃ νέους ὁρίζοντας, νὰ καταστήσῃ εὐφόρους νέας γαῖας καὶ νὰ συλλέξῃ καρποὺς ὡρίμους. Προσθετέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς βαθείας ἐπεκτάσεως τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ συνδυασμοῦ πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ὄρια τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐξήρτηται ἡ ἀληθὴς ἰσορρόπια τοῦ κόσμου, ἔνδοξος καὶ διαρκὴς ἐπικράτησις τοῦ πνεύματος τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν ἀπέραντον Ἀμερικανικὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἐκείνη ἀνεκάλυψε καὶ κατώκησεν.

»Ἐὰν, καλλιεργουμένων γενναίως τῶν ἐπιστημῶν, ἡ ἰσχυρὰ ἐφαρμογὴ τῶν τεχνῶν, αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ καὶ αἱ ἐλευθέριοι γνώσεις ἐξ ὧν αὗται πηγάζουσι, διασωθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐκείνων κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐράφην· ἐὰν τὸ δημόσιον χριστιανικὸν δίκαιον κανονίσῃ τὴν ἰσχὺν, ἡ δὲ δουλεία, ἡ αἰχμαλωσία καὶ ἡ σωματεμπορία ἀποσκορακισθῶσιν ἀπὸ παντὸς μέρους τῆς χώρας, ἐὰν ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ὃν φέρουσι τοσούτῳ μακρὰν τὰ ἡμέτερα πλοῖα, κατακτήσῃ τὰς περὶ τὴν ἑστίαν αὐτοῦ πλουσίας χώρας, τότε οὐδεὶς φόβος εἰς τὴν Εὐρώπην ἕνεκα τῶν ἀπαύστως πολλαπλασιαζομένων ἑκατομμυρίων κατὰ τὴν ἀρκτῴαν Ἀμερικὴν, καὶ ἀπὸ ἐρήμου εἰς ἔρημον ἐπεκτεινομένων πρὸς μεσημβρίαν.

»Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὁποῖον στάδιον καὶ ὁποῖαι ἐμπνεύσεις πρόκειται εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργειαν! Ἀπὸ τῆς σήμερον ἔτι, ὁπόσαι ἀναμνήσεις, ὁπόσαι ἀπομιμήσεις, καὶ ὁπόσα ἔνδοξα ἴχνη τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τῶν μνημείων τῶν μητροπόλεων τῶν μεγάλων ὀνομάτων, τῶν τεχνῶν, ἀρχαίων τινῶν παραδόσεων καὶ τῶν νεωτάτων ἐφευρέσεων αὐτοῦ! Ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ὁποία τις κανονικωτέρα ἀναλογία εἰς τὰς ταχείας ταύτας ἀπομιμήσεις! Ὁποῖον μεγαλεῖον πλέον γιγάντειον καὶ πλέον ἐλεύθερον κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν τεχνῶν αἵτινες ἐκτείνονται, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ εὐρυχωροτέρας φύσεως καὶ ἐπὶ αὐξήσεως ἐθνῶν τοσούτῳ ταχείας, ὥστε φαίνεται ἀπεριόριστος!

»Γινώσκομεν ὅ,τι ἐρρέθη καὶ ὅ,τι αὐτοὶ οἱ Ἀμερικανοὶ λέγουσιν ἐνίοτε περὶ τοῦ βίου αὐτῶν ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ξηροῦ καὶ θετικοῦ, περὶ τῶν ἀγροικῶν αὐτῶν ἠθῶν στερουμένων πνευματικῆς χάριτος, καὶ περὶ τοῦ ἀεννάου θορύβου τῶν πόλεων αὐτῶν, περὶ τῆς πολυμόχθου δραστηριότητος τῶν συναθροίσεων, ὁμοιαζούσης τοὺς ἀλλεπαλλήλους κτύπους τῶν πελέκεων τῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις αὐτῶν σκαπανέων. Ἡ αὐστηρότης τῆς δημοκρατικῆς ἰσότητος ἐπαυξάνει τὴν ψυχρὰν ταύτην δραστηριότητα τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὑπεκκαιομένην ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἀνάγκης ἕστης εὐζωΐας.

»Νομίζει τις ἀνανευομένην καὶ ἑκατονταπλασιαζομένην τὴν πανοῦργον καὶ ταχεῖαν ἐκείνην κοινωνίαν, ἣν περιγράφει Ῥωμαῖος σατυρικὸς (*) λέγων, ὅτι ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας, εἴς τε τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς συνελεύσεις, καὶ τὸ πραιτώριον οἱ πολῖται ἀδιακόπως ἤριζον πρὸς ἀλλήλους ὡσεὶ ἦσαν ἐχθροί. Καὶ ὅμως ποῖον κοινὸν πνεῦμα πατριωτισμοῦ συσφίγγει αἴφνης ὅλας τὰς ἀμερικανικὰς καρδίας ἐπὶ τοῦ πολυμόχθου τούτου σταδίου τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων! Πόσον μεγάλη ἐφάνη ἡ Ὁμοσπονδία ὅτε ἐκινδύνευεν! Ὦ πῶς τὸ πνεῦμα τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀνεπτέρωσε πάσας τὰς τραχεῖας ἐκείνης περιφιλαυτίας, καὶ μετὰ πόσης ὁρμῆς ὁ νεογνὸς νοῦς τῆς νέας Ἀμερικῆς ἀπέκρουσε τὴν ἄδικον προσβολὴν τῶν ξένων!

»Οὐδεμία ἄρα ἀμφιβολία ὅτι εἰς τὴν ἀνώνυμον ταύτην φυλὴν, εἰς τὸν πολυειδῆ καὶ μιγάδα ἐκεῖνον λαὸν τὸν ἐκτεινόμενον ἀπὸ βορρᾶ μέχρι νότου τῆς Ἀμερικῆς, ἀνήκει ὁ ἐνθερμότερος τῶν πατριωτικῶν ἐνθουσιασμῶν, ὁ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος καὶ τοῦ νόμου. Καὶ πρὸς τούτοις ἡ θρησκεία διὰ τῆς θερμότητος τῆς πίστεως καὶ τῆς πειθαρχίας τῆς λατρείας, χρησιμεύει ὡς σωτήριος χαλινὸς εἰς τὴν κομπάζουσαν ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῆς ταύτην φυλὴν, ἐνῷ οὐδένα ἄλλον ζυγὸν ἀνέχεται πλὴν τοῦ ζυγοῦ τῶν κινδύνων καὶ τῆς ἐργασίας. Ἡ αἵρεσις τῶν καθαριστῶν (puritains), ἥτις κατέστρεψεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὰς διακρίσεις καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀρχαίας κοινωνίας, ἐστερέωσεν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ συνέσφιγξε τοὺς δεσμοὺς τῆς Ἀμερικανικῆς ἰσότητος. Ἀντικατέστησεν ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης ταύτης χώρας τὴν σπανίαν καὶ δειλήμονα ἐπέμβασιν τῆς διοικητικῆς ἐξουσίας, διὰ τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἐξουσίας εὐπειθείας· ἐκυβέρνησε θρησκευτικῶς αὐτοὺς τοὺς τόσῳ δυσκόλως κυβερνωμένους ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἀρχῆς, καὶ οὕτως ἐχορήγησεν ὡς ἀντιστάθμισιν καὶ ὡς κανόνα τὸ δίκαιον τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν ὑπέρτατον νόμον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, εἰς τὴν δραστηρίαν ταύτην, καὶ ἥσυχον, καὶ ἀκατάμαχητον, καὶ σχεδὸν ἀνεύθυνον ὡς πρὸς τὰ δικαιώματά της ταύτην κοινωνίαν.

»Ἀναμφιβόλως, διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τὴν τῆς δημοκρατίας, πολλάκις ἐν Ἀμερικῇ παρεδιάσθη ὁ θεῖος οὗτος νόμος, καίτοι προσεποιοῦντο ἀναγνωρίζοντες τὸ μέγα αὐτοῦ κράτος.

»Ἡ γῆ ἐφ' ἧς τὸ χριστιανικὸν αἴσθημα ἐπικρατεῖ ζέον, ὅπου ὁ θρησκευτικὸς κανὼν τοσαύτην ἔχει ἰσχὺν, εἶναι καὶ ὁ τόπος ὅπου ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ χριστιανικῇ Εὐρώπῃ τῶν πρώτων αἰώνων, ἡ δουλεία καὶ ἡ πώλησις καὶ ἡ φυσικὴ κληρονομικὴ κατοχὴ τοῦ ἀνθρώπου διατηροῦνται εἰσέτι.

»Ἀλλ' ἡ ἐλευθερία, ἥτις πολλὰς παρεκτροπὰς καὶ πολλὰς καταχρήσεις παραβλέπει, ἔχει τοὐλάχιστον τὸ σωτήριον τοῦτο ἀποτέλεσμα, τὸ νὰ συνταράσσῃ ταύτας ἀπαύστως, νὰ τὰς παρενοχλῇ ἀδιακόπως διὰ τῆς ἀντιρρήσεως καὶ τοῦ ψόγου, νὰ ὑποκινῇ εἰ δέον ἐναντίον αὐτῶν τὰς συνειδήσεις, καὶ τάχιον ἢ βράδιον νὰ διορθοῦ τὸν νόμον διὰ τῆς ἠθικῆς ἐμφύτου ὁρμῆς.

»Μὴ δὲν ἔχομεν καὶ σήμερον ὑπ' ὄψιν τὸ ἐχέγγυον τῆς παραμυθητικῆς ταύτης ἀληθείας; Ἰδοὺ εἴς τινα ἐπαρχίαν τῆς Ὁμοσπονδίας, ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ τῶν πλέον ἐσκληρυμμένων ὑπὸ τῆς ἀ-

(*) Ὁ Δεύκαλιος. Σ. Μ.

λαζονείας ἕνεκα εὐημερίας καὶ ἐξουσίας, ταπεινή τις καὶ εὐσεβὴς γυνὴ (*) ἀνύψωσε φωνὴν κατὰ τῆς ἀσεβοῦς καὶ παντοδυνάμου συνηθείας τῆς δουλείας, προσέβαλε καὶ τὸν νόμον, καὶ τὰς προλήψεις, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὴν ἡδυπάθειαν, ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα πάθη τὰ συμμαχοῦντα ὑπὸ τὸ κῦρος τῆς συνηθείας τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ αὐτῆς τῆς ὑπεροψίας ἐλευθέρου λαοῦ, καὶ ἡ ἀδύνατος αὕτη φωνὴ, ἣν ζωογονεῖ ἅγιός τις ἐνθουσιασμὸς, ἀντήχησε πανταχοῦ, ἑκατομμύριον ἄλλων φωνῶν ἐπαναλαμβάνουσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ ἀμερικανικοῦ κόσμου καὶ τὴν μεταδίδουσι πέραν τῶν θαλασσῶν· νέον πῦρ φιλανθρωπίας ἐξῆψε τοὺς ἱεροκήρυκας καὶ τοὺς πιστούς. Τὸ ἔργον προβαίνει ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς πίστεως· πάντες ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας, εἰς αὐτὴν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ Εὐαγγελίου· καὶ ἐναντίον τῶν ἀντιπράξεων τοῦ συμφέροντος, ἐναντίον εὐλογοφανῶν λόγων τῆς πολιτικῆς, ἐνάντιον τῆς περὶ τὴν θεραπείαν δυσκολίας αὐξανομένης ἕνεκα τῆς ἐκτάσεως τῆς νόσου, προλέγομεν ὅτι ἡ κηλὶς αὕτη ἐξαλειφθήσεται ἐπὶ τέλους ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν μετὰ ζήλου προβαίνουσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Σταυροῦ, « ἐν τούτῳ νίκα.»

»Ὅταν τοιαῦτα ἔργα κατορθῶνται διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, ὅταν ὁ καθαρὸς ἐνθουσιασμὸς τοῦ καλοῦ χρησιμεύῃ ὡς ἡμερήσιον ἐλατήριον τῶν κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων, μὴ φοβώμεθα διὰ τινα λαὸν μήτε διά τινα ἐποχὴν τὴν ἀποξήρανσιν τῶν πηγῶν τοῦ ἠθικοῦ βίου, διότι τοῦτο δὲν δηλοῖ τὴν πρόοδον τοῦ ὑλικοῦ συμφέροντος καὶ τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ἥτις παρατείνει τὴν διάρκειαν ἔθνους τινος, ἐξασθενοῦσα διὰ τῆς ἀτροφίας τὴν ψυχήν.

»Οὐχί· τὰ ἤθη μεταβάλλονται, τὸ πολίτευμα ἀλλοιοῦται, αἱ γλῶσσαι ἐκλείπουσι καὶ ἡ μεταφύτευσις τῶν φυλῶν δύναται νὰ ἐπισπεύσῃ καὶ αὐξήσῃ ὅλας ταύτας τὰς ἀφεύκτους μεταβολάς· ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου τηροῦσα τὰ προσόντα αὐτῆς, καὶ τὰ γενναῖα αἰσθήματα τῆς εὐαισθησίας, τῆς κρίσεως καὶ τῆς φαντασίας, δὲν μεταβάλλεται, δὲν γίνεται ἄκφυλος, οὐδὲ στερεῖται τοῦ ἐλαχίστου τῶν ὅρων τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ὅταν ἡ ἰσχὺς πίπτῃ, ὅταν ἡ λυχνία μετατίθεται, ὅταν ἔθνος καταπεπονημένον καὶ ἄναυδον δὲν αἰσθάνεται πλέον τοὺς ἰσχυροὺς παλμοὺς τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τότε ἄλλος λαὸς διεδέχθη ἤδη τὴν κληρονομίαν του. Ὅταν γλῶσσά τις ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς πατρῴας γῆς, ἢ ἀλλοιωθεῖσα κατὰ τὴν διάβασίν της ὑπὸ νέον οὐρανὸν ἀπώλεσε τὸ ἀκραιφνὲς τοῦ πρώτου αὐτῆς τύπου, τὴν χάριτα ἢ τὴν ἐνέργειάν της, οὔτε ἔχει πλέον ἀναλογίαν πρὸς τὸν περὶ αὐτὴν τεθορυβημένον καὶ νέον κόσμον, ἡ αὐτὴ τοῦ πνεύματος συγκίνησις τῆς ψυχῆς διαπερᾷ διὰ πάσης ὁδοῦ φορούσης πρὸς τὸν νοῦν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀρχιτέκτονος, λάμπει καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἀτέλειαν τῆς οἰκοδομικῆς ὕλης, ἣν ἠκρωτηριασμένην ἡ μόλις λεπτουργηθεῖσαν μεταχειρίζεται.

» Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ μεγαλεῖον, τοιοῦτος ὁ ἀρχέτυπος χαρακτὴρ τῶν ὕμνων οὓς ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἡ εὐσπλαγχνία, ἡ ἐλπὶς διέχεον ἐν μέσῳ τῆς ἐλεεινότητος τοῦ ἐκπνέοντος Ῥωμαϊκοῦ κόσμου· τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πηγὴ τοῦ καθαροῦ καὶ ἀκραιφνοῦς ζήλου, ἡ χριστιανικὴ αὕτη ἀρέθουσα ἥτις δὲν ἔπαυε διαχέουσα διαυγῆ τινα ῥύακια ὑπὸ τὰ κύματα τῆς βαρβαρότητος. Μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ὁ φόβος μή ποτε πάθῃ τρομερωτέραν δοκιμασίαν, ἢ μὴ ἀποξηρανθῇ.

» Ἀπὸ πολυαρίθμων ναῶν τοὺς ὁποίους ἀνεγείρει ἡ Ἀρκτῴα Ἀμερικὴ καθ' ὅλα τὰ ὅρια τῆς ἐρήμου πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ὀδύνης, ὑψωθήσεται εἰς αἰῶνας τὸ *Ὡσαννὰ*, ὅπερ προέλεγεν ὁ Μίλτων, ὡς τὸ ἀοίδεον τοῦ ἀνθρώπου χρέος πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐκ τῶν κηρυγμάτων ἅτινα ἡ ἑνότης τοῦ ζήλου, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς πίστεως πολυπλασιάζει μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν αἱρέσεων τῆς Ἀμερικῆς, ἀναβρύσουσιν ἀείποτε λόγοι πυρὸς, ἐκκαίοντες ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς ἀγάπης. Ἐν μέσῳ τοῦ μεγάλου τούτου λαοῦ τοῦ αὐξηθέντος διὰ τῶν λαφύρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ τῶν ἀδιακόπων, τῶν ἰσχυρῶν ἐφευρέσεων, μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τούτων τῆς ἑνδεκάτης ὥρας τῶν συμπληρούντων τόσῳ ταχέως τὸ ἔργον καὶ λαμβανόντων ὁλοσχερῆ ἀντιμισθίαν, ἐντὸς τοῦ τραχέως ἅμα δὲ καὶ σοφοῦ τούτου ἔθνους τοῦ νεωστὶ μὲν γεννηθέντος ἀλλὰ μεγίστην ἔχοντος πεῖραν, τοῦ ἐναβρυνομένου ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ· ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς τέχναις αὐτοῦ, δι' ὧν καθυπέταξε μεγαλοπρεπεστάτην φύσιν, ἡ ποίησις τῆς ψυχῆς ὑποθαλπομένη ὑπὸ τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος καὶ τῆς οἰκογενείας, θέλει ἀφεύκτως περιέλθει εἰς τὴν ἀνατολὴν αὐτῆς καὶ τὴν μεσημβρίαν.

»Καὶ γενήσεται ἄρα τοῦτο εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Σαικσπήρου καὶ τοῦ Μίλτωνος, ἀνὰ μέσον τῶν πλουσίων πόλεων ὅπου ἀκμάζουσιν ὅλαι αἱ τέχναι, ὅπου ἀναφαίνονται ἤδη καὶ φιλόσοφοι καὶ ἱστορικοὶ, ἡ πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἀφιερωμένου τῷ Θεῷ παρὰ τοῦ Reginald Heber, τοῦ τόσον μεμακρυσμένου συμπολίτου τῶν Ἄγγλων τῆς Ἀμερικῆς, ἢ εἰς τὰ πέρατα τοῦ νέου κόσμου, εἰς τὴν εὔηχον διάλεκτον τοῦ Ercilla, καὶ τοῦ περιπλανωμένου τῶν καθ' ἡμᾶς ποιητῶν, τοῦ φυγάδος τούτου τῆς Κούβας, οὐτινος ἐπανελάβομεν στίχους τινας; Τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ νέου κόσμου ἀναθλαστήσει ἐκ τῶν κόλπων μεγάλου λαοῦ ἡνωμένου, ὑμνος εὐγνωμοσύνης καὶ θριάμβου; Ἔσεται τάχα ἡ φιλελεύθερος φωνὴ μέρους τινος τοῦ μεγάλου τούτου λαοῦ, χωριζομένου ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἐν ὀνόματι ἀνατάτου καθήκοντος θρησκείας καὶ δικαιοσύνης; Ἡ δύναμις τέλος αὕτη τῆς φιλολογικῆς δημιουργίας, ἧς στερεῖται ἔτι ἡ Ἀμερικὴ, θέλει ἄρα βραδύνει ἐπὶ πολύ, καὶ θέλει εἶσθαι ὥσπερ ἄπνους ἥτις ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δραστηρίας προόδου πάντων καὶ τῆς ἀδιακόπου κινήσεως, διὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν λόγον ὅστις ἐπι-

(*) Ἡ Κυρία Beecher Stowe, ἡ συγγράψασα τὸν Uncle Tom. Σ. Μ.

κρατεῖ ἐπὶ τοῦ νόμου τῆς πειθαρχίας καὶ τοῦ πλήθους, καὶ ὅστις, ἐν μέσῳ τῶν ἀπειραρίθμων νεωτέρων στρατῶν καὶ τῶν διωχρόνων αὐτῶν ἀγώνων ὑπὸ τὸ πῦρ ὅπερ καταφρονοῦσιν, ἐπισκιάζει τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν προσωπικὴν ἔμπνευσιν;

» Ἀγνοοῦμεν· ἀλλ' ἐπὶ μεγαλοφυΐας ὡς καὶ ἐπὶ πίστεως ὑπάρχουσι πάντοτε ἐκλεκταὶ τοῦ Ὑψίστου· καὶ ἐνόσῳ ὁ ἐνθουσιασμὸς τῆς ἠθικῆς καλλονῆς δὲν ἐξορισθῇ ἀφ' ὅλων τῶν καρδιῶν, ἐνόσῳ ὑποστηρίζεται παρ' ὅλων τῶν ἐντίμων παθῶν τῆς ψυχῆς, θέλει ἀναζωπυρεῖ ἐνίοτε τὴν λάμψιν τῆς ποιητικῆς ἰδέας· θέλει διεγείρει τὰ αἰσθήματα ὅσα ἠσθάνθησαν οἱ Ἰουδαῖοι προφῆται κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς δουλείας ἢ τῆς ἀπελευθερώσεως, ὅ,τι ἠσθάνετο βασιλεὺς ἐκεῖνος τῆς Σπάρτης τὴν ὅτε προτεραίαν θανάτου τὸν ὁποῖον ἐζήτησεν ὑπὲρ πατρίδος, προσέφερεν ἀνθοφοροῦσαν ἔχων τὴν κεφαλὴν θυσίαν εἰς τὰς Μούσας Θρησκείαν, ἐλευθερίαν, φιλοπατρίαν, λατρείαν τῶν νόμων, ἀγάπην τῶν τεχνῶν, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεσθε, ἐκεῖ δύναται πάντοτε ὅταν ὑπάρχετε, νὰ ἀναφανῇ λυρικὸς ποιητής! »

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλ. 230, 231, 232, 233 καὶ 234)

—ooα—

Ἐξιστορήσαντες ἄχρι τοῦδε τὰ περὶ καθιδρύσεως Πατριαρχείου ἐν Ρωσσίᾳ, εὔθετον κρίνομεν εἰς συμπλήρωσιν τῆς πραγματείας μας νὰ παρασυνάψωμεν ἐν συντομίᾳ καὶ τὰς παρεπομένας περιπετείας ὅσας ἐπὶ Ἰὼβ τοῦ πρωτοθρόνου ὑπέστη τὸ Πατριαρχεῖον αὐτό. Τὴν νόμιμον περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου ὀφείλει ὁ συγγραφεὺς νὰ μὴ ἀφίσῃ πάντως ἀπλήρωτον.

Οἰκτρόν, οἰκτρότατον ἀπέβη τὸ τέλος ἀμφοτέρων τῶν σπουδαρχησάντων συνωμοτῶν, τοῦ τε Γοδουνόβ καὶ τοῦ Ἰὼβ. Ὁ πρῶτος, εἰ καὶ λαμπρόνας ἐπί τινα ἔτη τὸν θρόνον, ὃν δι' ἐγκλημάτων πολλῶν καὶ φρικτῶν ἐσφετερίσθη, εἶδεν ὅμως ἐπὶ τέλους ἑαυτὸν ἐγκαταλελειμένον, καὶ πανταχόθεν ἐπιβουλευόμενον. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ψευδοδημητρίου ἐπέφερεν εἰς τὴν μοναρχίαν του τὴν θανάσιμον βολήν. Φωνὴ γενικὴ ἠγέρθη κατ' αὐτοῦ ἀφ' ἧς στιγμῆς φήμη καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσσίαν διεσπάρη, ὅτι τὸ πλάσμα τοῦτο τῆς Ἰησουϊτικῆς ῥαδιουργίας, ὁ περιβόητος οὗτος ἀπατεὼν ἦτο ἀληθῶς, ὁ υἱὸς τοῦ Τσάρου Ἰωάννου, ὁ μόνος τοῦ θρόνου νόμιμος διάδοχος. Τὴν πρωΐαν τῆς 13 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1603 ὁ Βορίσης προήδρευσε τοῦ συμβουλίου, καὶ συνεδείπνησε μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀλλοδαπῶν· ἀλλ' ἅμα ὡς ἠγέρθη τοῦ συμποσίου κατελείφθη ὑπὸ ἡζωτάτων ὀδυνῶν, αἷμα δ' ἐξέρρευσε παραχρῆμα ἐκ τῆς ῥινὸς, ἐκ τῶν ὤτων καὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Μετ' οὐ πολὺ ἐλειποθύμησεν· ὅμως προσέφθασε νὰ εὐλογήσῃ τὸν υἱὸν ὡς Τσάρον Ρωσσίας, καὶ νὰ λάβῃ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰσέτι συνήθειαν τὸ σχῆμα τὸ μοναχικόν, κληθεὶς *Βογολέπος*, ἤτοι θεοπρεπής. Μετὰ δὲ παρέλευσιν δύο ὡρῶν ἐξέπνευσε, τὸ πνεῦμα παραδοὺς τῷ Θεῷ ἐν αὐτῇ τῇ αἰθούσῃ ἔνθα εἱστίασε τοὺς πρέσβεις καὶ τοὺς εὐπατρίδας. Ἄδεται ὅτι ἐδηλητηρίασεν αὐτὸς ἑαυτόν. Τινὲς ὅμως τῶν ἱστορικῶν, ἐν οἷς καὶ ὁ Καραμψῖνος, δὲν ἀποφαίνονται περὶ τούτου βεβαιωτικῶς, μᾶλλον δὲ εἰκάζουσιν αὐτὸν κρουσθέντα ὑπὸ ἀποπληξίας.

Τοὺς ὅρκους πρὸς τὸ γένος τοῦ Γοδουνόβ ἐματαίωσαν ταχέως ἡ ἀποστασία τοῦ στρατοῦ, καὶ αἱ προδοσίαι τῶν ἀρχόντων. Καὶ Θεόδωρος, ὁ νέος Τσάρος, καὶ Μαρία, πλὴν τῆς Ξενίας, ἀπέθανον βιαιοθάνατοι. Ὁ δὲ ἀπατεὼν Δημήτριος, τέρας θηριωδίας καὶ παρανομίας, ὡς ἀνέβη τὸν αἱμοσταγῆ θρόνον τῆς Μόσχας, ἔσπευσε νὰ καταδιώξῃ πάντα φίλον τῶν Γοδουνόβ. Διέπρεπε μεταξὺ τούτων ὁ Ἰὼβ, ὅστις, ὡς λέγεται, δειλιάσας, προσεκύνησε μετ' ἄλλων Ἐπισκόπων τὸν τύραννον. Ἀλλὰ πῶς ὁ ἄπιστος διάκονος, ὅστις εἶχε νῦν ἀνὰ χεῖρας τὰς τύχας τῆς Ρωσσίας, πῶς ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ εἰς τοὺς λόγους ἱεράρχου, πρό τινος ἀπίστως πολιτευθέντος πρὸς τὸν νόμιμον αὐτοῦ βασιλέα καὶ εὐεργέτην Θεόδωρον;

« Ὁ Ἰὼβ ἐτέλει τὴν θείαν μυσταγωγίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως, ὅτε ἐξαίφνης ἐμμανεῖς ἐπαναστάται εἰσέδυσαν μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων εἰς τὸν ναὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱερὰν ψαλμῳδίαν ἀδιαφορήσαντες ὥρμησαν εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, ὅπου συλλαβόντες τὸν Πατριάρχην, ἀπήγαγον καὶ ἐξέδυσαν τῶν ἀρχιερατικῶν ἀμφίων. Ὁ ταλαίπωρος Ἰὼβ ἔδειξεν ἐν ἀκμῇ τοιαύτῃ καρτερίαν καὶ μεγαλοψυχίαν. Λαβὼν τὸ ἐγκόλπιον, καὶ θεὶς αὐτὸ παρὰ τῇ εἰκόνι τῆς Θεοτόκου τοῦ Βλαδιμίρου, ἀνεκραξε γεγωνῶς· « Ἐνταῦθα, πρὸ τῆς ἁγίας ταύτης εἰκόνος, ἠξιώθην τῆς ἀρχιερωσύνης. Καὶ ἐτήρησα μὲν ἐπὶ δεκαεννέα ἔτη τὴν ἀκεραιότητα τῆς πίστεως· νῦν δὲ βλέπω τὴν συμφορὰν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν θρίαμβον τῆς ἀπάτης καὶ τῆς αἱρέσεως. Μῆτερ θεοῦ, σῶσον τὴν Ὀρθοδοξίαν! » Ἐνδύσαντες δ' αὐτὸν μέλαν χιτώνιον, εἶτα δὲ ἐλκύσαντες καὶ χλευάσαντες ἔντε τῷ ναῷ καὶ τῇ ἀγορᾷ, ἀπήγαγον ἐφ' ἁπλῆς ἁμάξης ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ κατέκλεισαν αὐτὸν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἀταρίτσης. »

Ἀντὶ τοῦ Ἰὼβ, ἀνηγορεύθη παρὰ τοῦ ἀπατεῶνος Πατριάρχης ὁ Ἕλλην Ἰγνάτιος, πρώην Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἐκδιωχθεὶς τῆς ἕδρας αὐτοῦ παρὰ τῶν Τούρκων, διήγαγε χρόνον τινὰ ἐν Ρώμῃ παρὰ τῷ Πάπᾳ, ὅθεν μετέβη εἰς Μόσχαν, βασιλεύοντος τοῦ Θεοδώρου, υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου. Ἐκεῖ, εὐαρεστήσας τῷ Βορίσῃ, ἔλαβεν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1603 τὴν διοίκησιν τῆς Ῥεζάνης, ἔπειτα δ' ἐκτήσατο καὶ τὴν εὔνοιαν τοῦ Ψευδοδημητρίου, προϋπαντήσας αὐτῷ ἐν Τούλῃ. Ἀλλὰ μήτε καθαρὰν ἔχων τὴν πίστιν πρὸς τὴν μητρῴαν Ἐκκλησίαν, μήτε ἄδολον ἀφ' ἑτέρου φέρων τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ρωσσίαν, ἐγένετο ὄργανον παρανομίας καὶ σκαν-

δάλου. Ἔστεψεν οὗτος τὸν Ψευδοδημήτριον τῇ 21 Ἰουλίου 1605, ἐπιτρέψας πρὸς τὸ Ἰησουΐτην Τσερνικόβσκην νὰ προσφωνήσῃ τὸν ἀρτίστεπτον Τσάρον λατινιστὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς Μοσχαϊκῆς μητροπόλεως.

Μετὰ τὴν ἔκπτωσιν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ σφετεριστοῦ, οἱ φίλοι τοῦ νέου Τσάρου Βασιλείου ἐκβαλόντες τῆς πατριαρχικῆς ἀρχῆς τὸν Ἰγνάτιον, ἐνέδυσαν μέλαν ῥάσον, καὶ καθεῖρξαν αὐτὸν ἐν τοῖς κελλίοις τῆς μονῆς τοῦ Τσουδόβου. Ἀλλ' ὁ Ἰὼβ, καίπερ ἐπανακαλούμενος εἰς τὴν ἕδραν του, ὅμως ὑπὸ τῶν πολλῶν δακρύων τυφλωθεὶς, ἀπεποιήθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Μόσχαν, ὅπου παρῆσαν πάντες οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ρωσσίας, πλὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἑρμογένους, ἐξορισθέντος ἤδη παρὰ τοῦ Ψευδοδημητρίου, καὶ διὰ τοῦτο δοξαζομένου παρὰ τοῦ λαοῦ. Ὁ Ἑρμογένης, μηδόλως πλανηθεὶς ὑπὸ τῶν δελεασμάτων τοῦ ἀπατεῶνος, μηδὲ φοβηθεὶς τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀνεδείχθη ἀκράδαντος τῆς Ἐκκλησίας ὑπέρμαχος, ὅθεν καὶ ὁμοθυμαδὸν ἀνεκηρύχθη Πατριάρχης. Ὁ μὲν Τσάρος Βασίλειος ἐνεχείρησεν αὐτῷ τὴν ῥάβδον τοῦ Ἁγίου Πέτρου τοῦ Μητροπολίτου, ὁ δὲ ἐνάρετος Ἱεράρχης ηὐλόγησε τὸν κυριάρχην μετ' ἀγάπης καὶ πίστεως.

Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν, ἡ θέσις τοῦ Βασιλείου ἀπέβη, ὡς ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ψευδοπέτρου καὶ τῆς διαδιδομένης ἀποστασίας, μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον ἀκροσφαλής. Ἀνταρσίαι διηγείροντο πολλαχοῦ τοῦ βασιλείου, φόνοι διεπράττοντο κατὰ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Τσάρου, συνωμοσίαι μυστικαὶ ἐσκευωροῦντο, ἀγγελίαι δὲ κακαὶ συνετάττον καθ' ἑκάστην τὴν πρωτεύουσαν· τὰ θεμέλια τῆς μοναρχίας ἦσαν, ἑνὶ λόγῳ, χάριν τῶν ἐπαλλήλων σφετερισμῶν καὶ τῆς συνεχοῦς παραβιάσεως τῶν ὅρκων, δυσεπανορθώτως σεσαλευμένα. Ὁ Βασίλειος πανδήμως συμβουλευθεὶς μετὰ τοῦ Ἑρμογένους, τοῦ κλήρου, τῆς Συγκλήτου, τῶν ἐν τέλει καὶ ἐμπόρων, μεταπέμπει εἰς Μόσχαν τὸν πρώην Πατριάρχην Ἰὼβ πρός τινα μέγαν πολιτικὸν σκοπόν. Προέκειτο νὰ ἐξιλεωθῇ ἡ Θεότης διὰ στόματος καὶ εὐλογίας τοῦ μονάζοντος καὶ ἐν ὀσμῇ ἁγιωσύνης. Ὅθεν γράφει ὁ Ἑρμογένης πρὸς τὸν Ἰὼβ· « Κλίνομεν τὰ γόνατα, δεόμενοι ὅπως ἀξιωθῶμεν ἰδεῖν τὸ σεμνὸν πρόσωπόν σου καὶ ἀκοῦσαι τὴν γλυκεῖάν σου φωνήν. Ἱκετεύομέν σε ἐν ὀνόματι τῆς στασιαζούσης πατρίδος! » Ὁ Ἰὼβ συγκατανεύει νὰ ἔλθῃ εἰς Μόσχαν, τῇ δὲ 20 Φεβρουαρίου παρίσταται αὐτοπροσώπως τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κοιμήσεως, περικυκλουμένῃ, πλήρει ἀναριθμήτου λαοῦ, καὶ πλησιάζει τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐνδεδυμένος πενιχρὰ ἱμάτια δίκην ἁπλοῦ μοναχοῦ. Ὁ Τσάρος εἶχεν ἤδη παρασκευάσει τὰ πάντα πρὸς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τῆς κωμῳδίας, ἐν ᾗ ὤφειλεν ὁ Ἰὼβ νὰ ὑποκριθῇ τὸ κύριον πρόσωπον. Ἐπικρατούσης βαθείας σιγῆς καὶ προσοχῆς, ὁ γραμματεὺς τοῦ Πατριαρχείου ἀναγινώσκει πρὸς τὸν ὑπέργηρον ἀναχωρητὴν ἔγγραφον, δι' οὗ ὁ λαὸς, καὶ μόνος ὁ λαὸς, ἱκέτευε τὸν Ἰὼβ νὰ διαλλάξῃ τὴν Ρωσσίαν πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸν Θεόν, νὰ συγχωρήσῃ τῷ λαῷ αὐτῷ ἐν ὀνόματι Θεοῦ πάσας τὰς γενομένας παρανομίας, τὴν δυστροπίαν, τὴν τύφλωσιν, τὴν ἀπιστίαν, νὰ δεχθῇ τοὺς ὅρκους, οὓς ὁ Ρωσσικὸς λαὸς προσέφερε νῦν εὐσυνειδήτως τῷ μονάρχῃ· νὰ ζητήσῃ ἄφεσιν ὑπὲρ ζώντων καὶ ἀποθανόντων, ὅπως ἀναπαυθῶσι καὶ πέραν τάφου αἱ ψυχαὶ τῶν ἐπιόρκων. Τέλος ἐδέετο τοῦ Ἰὼβ, ὡς ἁγίου ἀνδρὸς, ὅπως εὐλογήσῃ τὸν Βασίλειον, τοὺς πρίγκηπας, τοὺς εὐπατρίδας, τὸν φιλόχριστον στρατὸν, καὶ πάντας τοὺς χριστιανοὺς, χάριν τοῦ κατὰ τῶν ἀνταρτῶν θριάμβου, καὶ εὐῤῥοσύνης τῆς Ρωσσίας. — Ὁ Ἰὼβ (ἀναφέρομεν τὰς λέξεις αὐτὰς τοῦ Καραμψίνου) ἀπεκρίνατο ἐγκαίρως διὰ γράμματος φέροντος τὸν γνωστὸν χαρακτῆρα τοῦ λόγου αὐτοῦ, κατανυκτικῶς, καὶ οὐκ ἀτέχνως· αὐτὸς δ' ὁ διάκονος ἀνέγνω αὐτό. Διαγράψας ἐν τῷ γράμματι αὐτῷ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρωσσίας, κτηθὲν διὰ τῆς συνέσεως καὶ τῆς εὐστοχίας τῶν μοναρχῶν αὐτῶν, ἐπαινέσας δὲ κατ' ἰδίαν τὴν σύνεσιν Ἰωάννου τοῦ Φοβεροῦ, ἀπέδειξε μετὰ ταῦτα τὴν ἐκ τῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ ἀώρου θανάτου αὐτοῦ καὶ τῆς σφαγῆς τοῦ Δημητρίου λύπην, ἀλλ' οὐδὲν ἐδήλωσε περὶ τοῦ φονέως, διότι ἠγάπα μὲν ἄλλοτε, ἐσέβετο δὲ νῦν τὴν μνήμην τοῦ Βορίσου. Ὑπομνήσας δὲ τὴν ὁμόφωνον ἐκλογὴν τοῦ Γοδουνόβ εἰς Τσάρον καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, ἐθαύμασε τὴν τύφλωσιν τῶν ὑπὸ τοῦ τυχοδιώκτου ἀπατηθέντων Ῥώσσων, εἰπών· « Ὤμοσα φρικτὸν ὅρκον εἰς ἀπόδειξιν ὅτι αὐτοχειροτόνητος ἦν αὐτός· ἀλλ' ὑμεῖς οὐκ ἐπιστεύσατέ μοι, καὶ διὰ τοῦτο συνέβη ὅ,τι οὔτε ἐν τῇ ἱερᾷ, οὔτ' ἐν τῇ ἄλλῃ ἱστορίᾳ ἐγένετο. » Ἐξιστορήσας δὲ πάσας τὰς παραχὰς, τὰ δεινὰ τῆς πατρίδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἰδίαν ἐξορίαν, τὴν βδελυρὰν βασιλοκτονίαν, ἣν, εἰ καὶ μὴ ἐζετέλεσεν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐπέτρεψεν ὁ λαός, ἐπαινέσας τὸν Βασίλειον, τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον βασιλέα, διότι ἔσωσε τὴν Ρωσσίαν ἀπὸ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ ὀλέθρου, ἀνεῴωνησε· « Γινώσκετε ἂν ἐφονεύθη ὁ ψευδοβασιλεὺς, γινώσκετε ὅτι τὸ σαπρὸν αὐτοῦ σῶμα ἔμεινεν ἐπὶ γῆς! Καὶ ὅμως οἱ κακοῦργοι πειρῶνται νὰ πείσωσι τοὺς Ῥώσσους ὅτι ζῇ καὶ ὑπάρχει ὁ ἀληθὴς Δημήτριος! Μεγάλα τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα ἐνώπιον Θεοῦ κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους, ὅτε τὰ παράλογα ἐπινοήματα, ὁ βδελυρὸς συρφετὸς, οἱ κλέπται, οἱ λῃσταί, οἱ δραπέται δοῦλοι τοσοῦτον συνταράττουσι τὴν πατρίδα! » Τέλος, ἀπαριθμήσας πάσας τῶν Ῥώσσων τὰς ἐπιορκίας, οὐδὲ καὶ τοῦ πρὸς τὸν Ψευδοδημήτριον ὅρκου ἐξαιρουμένου, ἐν ὀνόματι τῆς οὐρανίου εὐσπλαγχνίας, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ παντὸς τοῦ κλήρου ἐκήρυξε πάνδημον ἄφεσιν καὶ συγχώρησιν, ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλει ὁ λαὸς τηρήσει πίστιν πρὸς τὸν νόμιμον Τσάρον, καὶ διὰ τῆς πίστεως, καρποῦ καθαρᾶς μετανοίας, ἐξιλεώσει τὸν Ὕψιστον, ὅπως τροπώσῃ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ εἰρηνοποιήσῃ τὸ γένος.

Ἀπερίγραπτον ἦν τῆς ὁμιλίας τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ λαὸς ἐνόμισεν ὅτι ἀπηλλάγη τῶν βαρέων τοῦ ὅρκου δεσμῶν, καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ Ὕψιστος διὰ στόματος

τοῦ δικαίου ἐκήρυξε συγχώρησιν τῇ Ῥωσσίᾳ. Ἐκλαυσαν δὲ, καὶ βαθέως κατενύγησαν μαθόντες, ὅτι μόλις ἐπανελθὼν ὁ Ἰωὴ εἰς Ἀταρίτσαν ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον. Πγόρευσεν οὖν πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Μόσχας ἀπὸ προθύρων τῆς αἰωνιότητος! Ψωνὴ Θεοῦ, λοιπὸν, ἤχησεν ἀπὸ τῶν χειλέων του, εὐχὴ Θεοῦ διὰ τῆς χειρός του ἤγιασε καὶ καθηγίασε τὸν ἁμαρτήσαντα λαόν!

Τί συνέβη; πῶς προῆλθεν αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος τοῦ Ἰωὴ ὁ θάνατος; Ὑποψίαι δειναὶ βαρύνουσι τὴν μνήμην τοῦ Βασιλείου. Καὶ σιγᾷ μὲν περὶ τούτου ὁ Καραμψῖνος, εἰκάζουσιν ὅμως τινὲς τῶν ἱστοριογράφων τῆς Ῥωσσίας, ἐν οἷς ὁ Strahl καὶ ὁ Schmitt, ὅτι, διαταγῇ τοῦ Κυριάρχου, ἡ τελεσθεῖσα ἐν τῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως κωμῳδία ἔλαβε τραγικὴν τὴν καταστροφήν.

Σ. ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΜΝΗΜΑΤΑ.

—ooo—

Περίεργος εἶναι ἡ μυστικὴ συμπάθεια ἡ ἕλκουσα τοὺς μεγάλους ἄνδρας πρὸς τὴν κόνιν τῶν πάλαι συναδέλφων των. Αἱ ἔξοχοι μεγαλοφυΐαι στελλόμεναι ὑπὸ τῆς προνοίας ἐπὶ τῆς γῆς ὅπως ἐξευγενίσωσιν αὐτὴν, καὶ καθοδηγήσωσιν ἢ τιμωρήσωσι τοὺς λαοὺς, ἑνοοῦνται καὶ ἑκτιμῶνται, εἰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν παρεμπίπτει χάσμα ὁλοκλήρων αἰώνων. Καὶ οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι! Τὰ ὄργανα ταῦτα τῶν σκοπῶν τοῦ Ὑψίστου ἀκόντα ἐργάζονται τὸ μέγα ἔργον τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἀνασκάπτουσι διὰ τοῦ νικηφόρου των ξίφους αὔλακα, ὅπου μέλλει νὰ βλαστήσῃ καὶ νὰ αὐξήσῃ ὁ σπόρος τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ποτίζεται μὲν πάντοτε ὁ γεννώμενος οὗτος σπόρος διὰ τοῦ αἵματος τῶν λαῶν, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖοι οἱ κατὰ καιροὺς οὗτοι κατακλυσμοί, ὅπως ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἀναπόφευκτοι βουλαί, καὶ προχωρήσωσιν αἱ ἀνθρώπινοι γενεαὶ πρὸς τὸ μέλλον, ὡς ἄλλοτε οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὁδηγούμενοι ὑπὸ στήλης πυρός.

Ἡ ἱστορία πλεῖστα παρέχει παραδείγματα τῆς μυστικῆς ταύτης σχέσεως. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐν Βαβυλῶνι διέταξε νὰ τῷ ἀνοιχθῇ τὸ μνημεῖον τοῦ Νίνου, καὶ ἔμεινεν ὁλοκλήρους ὥρας μόνος μετὰ τῆς σκιᾶς ἐκείνου, οὗ ἡ μεγαλοφυΐα ἤγειρε τὸ κράτος τὸ κυριευόμενον ὑπὸ τῆς ἰδίας μεγαλοφυΐας. Ἀλαρίχος ὁ βασιλεὺς τῶν Γότθων κατὰ τὴν λεηλασίαν τῆς Ῥώμης ἐπεσκέφθη τὸν τάφον τῶν Σκιπιώνων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Β' Μωάμεθ, μόλις κύριος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διέταξε νὰ τὸν ὁδηγήσωσι πρὸς τὸ μαυσώλειον τοῦ Βελισαρίου, καὶ ἀνῳκοδόμησεν αὐτὸ δαπάνῃ τοῦ ἰδίου ταμείου.

Ἦτο δυνατὸν ὁ Ναπολέων ὁ ἴσος τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ τῷ Μωάμεθ κατὰ τὰς ἀρετὰς, καὶ πολὺ ἀνώτερος κατὰ τὰς ἰδίας ἑαυτοῦ, νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀκουσίαν ταύτην ῥοπὴν ψυχῆς πεπλασμένης διὰ νὰ ἄρχῃ; Ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ θελήσῃ ν' ἀρυσθῇ ἐκ τῆς νυκτὸς τῶν τάφων τινὰς τῶν γιγαντιαίων ἐκείνων ἰδεῶν τῶν κρυπτομένων εἰς τὴν κόνιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν;

Α'.

Εἰς τὸ μνῆμα τοῦ Σεσώστριδος ἐν τῇ μεγάλῃ πυραμίδι τῆς Αἰγύπτου, 1798.

Ἡ ἅλωσις τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ εἰς τὰς πυραμίδας μάχη εἶχεν ἐγκαινίσει ἐνδόξως διὰ τὸν γαλλικὸν στρατὸν τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου. Οἱ Μαμελοῦκοι, τὰ στίλβοντα ταῦτα ἀπὸ χρυσὸν καὶ μαργαρίτας τάγματα, τὰ ἀντιταχθέντα εἰς τὰς Γαλλικὰς λόγχας ὑπὸ τοῦ Μωαμεθανικοῦ φανατισμοῦ, εἶχον ἤδη δοκιμάσει ὅτι εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ὁ σίδηρός εἶναι προτιμότερος τοῦ χρυσοῦ. Τὰ πάντα ὤδευον πρὸς ταχεῖαν ὑποταγὴν, καὶ ὁ Βοναπάρτης ἤθελεν ἀναμφιβόλως καταστήσει τὴν κληρονομίαν τῶν Φαραὼ Γαλλικὴν ἐπαρχίαν, ἐὰν ἡ Ἀγγλία ἀείποτε ζηλότυπος τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀρχαίας της ἀντιπάλου, δὲν ἔπεμπεν εἰς Αἴγυπτον χρήματα καὶ στρατοὺς ὅπως διεγείρῃ εἰς ἀποστασίαν λαοὺς, παρ' οἷς ἡ ἀγάπη τῆς ἀρπαγῆς εἶχεν ἀντικαταστήσει τὸ ὑπὸ τῶν αἰώνων ἀμβλυνθὲν ἐθνικὸν αἴσθημα.

Ἐν τούτοις, οὐχ ἧττον σοφὸς διοικητὴς ἢ ἔμπειρος στρατηγὸς ὁ Βοναπάρτης, διὰ τῆς ἀπιστεύτου δραστηριότητος καὶ τῶν ἐμφρόνων μέτρων του, εἶχε κατορθώσει νὰ ὀυδετερώσῃ τὰς πρώτας προσπαθείας τῆς Ἀγγλίας, καὶ νὰ παρέξῃ τὰς ἀπολαύσεις τῆς εἰρήνης αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ Αἰγύπτῳ ἣν εἶχεν ἔλθει νὰ κατακτήσῃ ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν στιγμῶν τούτων τῆς ἀναπαύσεως ὁ νέος στρατηγὸς ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν παμμεγέθων ἐκείνων πυραμίδων, ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν ὑψηλὴν ἔκφρασίν του, *τεσσαράκοντα αἰῶνας εἰς ἐν ἀτενίσει* τοὺς εὐαρίθμους γενναίους, τοὺς μαχομένους ὑπὸ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν του. Παρὰ τῷ Βοναπάρτῃ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Ἐντὸς ὀλίγου λοιπὸν πάντα ἦσαν ἕτοιμα, διότι ἡ ζωηρὰ φαντασία, ἡ ἀκάθεκτος ἐπιθυμία τοῦ νὰ μάθῃ καὶ ἴδῃ νὰ πάντα, δὲν τὸν ἄφηναν ἥσυχον πρὶν αὕτη τύχῃ τοῦ σκοποῦ.

Ὅθεν τὴν 25 τοῦ Θερμίου (12 Αὐγούστ.), ἅμα τῇ χαραυγῇ λόχος ὁδηγῶν καὶ ἕτερος σωματοφυλάκων διετάχθησαν νὰ καταλάβωσιν ἀμέσως τὴν ἀμμώδη πεδιάδα τοῦ Γεζὲχ, ἐν ᾗ ὑψοῦνται αἱ περίφημοι πυραμίδες. Κατὰ δὲ τὴν ὀγδόην ὥραν ὁ Βοναπάρτης ἐξῆλθεν ἔφιππος τοῦ Καΐρου, συνοδευόμενος ὑπὸ τινων ἀξιωματικῶν τοῦ ἐπιτελείου του, ὑπὸ Ἰμάμη ἀγδοηκοντούτου, ὅστις εἶχεν ἀπαιτήσει νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὴν ἐκδρομὴν, καὶ τέλος ὑπὸ τῶν σοφῶν τῶν παρακολουθούντων τὸν στρατὸν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ῥίγας ὁ Δυπουί, καὶ ὁ Βερτολλέτος. Ἡ μικρὰ συνοδία διευθύνθη εἰς τὰς πυραμίδας, καὶ ἔφθασε μετ' οὐ πολὺ πρὸ τῆς κυριωτέρας αὐτῶν, τῆς τοῦ Χέοπος. Ὁ Βοναπάρτης διέταξε νὰ ἀνοιχθῇ ἡ εἴσοδος αὐτῆς, καὶ τούτου γενομένου κατῆλθε βραδέως εἰς τὰς Αἰγυπτιακὰς νεκροπόλεις διὰ λιθίνης κλίμακος ἐκ γρανίτου, προηγουμένης δωδεκάδος ὁδηγῶν φερόντων λαμπάδας, χωροφυλάκων τινῶν καὶ πολλῶν ἐκ τῶν παρακολουθησάντων αὐτόν.

Ἐπὶ ὁλόκληρον ὥραν ὁ Βοναπάρτης καὶ οἱ ἀκόλουθοί του περιέτρεξαν τὸν ἀδιέξοδον ἐκεῖνον λαβύρινθον· ἐπ' ὁλόκληρον ὥραν ἐστάθησαν ἀλλεπάλληλοι διαδόχως πρὸ ἑκάστου τῶν ἀπείρων ἱερογλύφων τῶν ἐσπαρμένων ἀτάκτως ἐπὶ τῶν ἀφθάρτων ἐκείνων τοίχων, ζητοῦντες ν' ἀνακαλύψωσι τὴν αἰνιγματώδη των ἔννοιαν. Ὁ Ῥίγο κρατῶν λεύκωμα ἐσχεδίαζε τὰ μᾶλλον προσοχῆς ἄξια, ὁ δὲ Δυπουὶ ὡπλισμένος μὲ ὀβελὸν μεταλλορύχου ἐδοκίμαζε τὸ ἔδαφος, παρετήρει τὰ διάφορα στρώματα καὶ ἐξέταζε τὰ μάρμαρα καὶ τὰ μέταλλα. Οἱ δὲ χωροφύλακες, οἵτινες ἐδείκνυον ἐνθουσιασμὸν διὰ τοὺς Αἰγυπτιακοὺς ἐκείνους θησαυροὺς, ἐφαίνοντο λίαν ἐκπεπληγμένοι διὰ τὰς λεπτομερεῖς ἐρεύνας ὧν παρίσταντο ἀκίνητοι θεαταί.

— Τί διάβολον ἔρχεται νὰ κάμῃ ἐδῶ ὁ μικρὸς δεκανεὺς(*), ἔλεγε χαμηλῇ τῇ φωνῇ εἷς ἐξ αὐτῶν πρὸς τὸν σύντροφόν του Μερλανδιέρ· τί μᾶς ἔφερ' ἐδῶ διὰ νὰ πετσοκοπῶμεν μὲ τὰς μουμίας αὐτὰς, ποῦ εἶν' ἐκεῖ ἀραδειασμέναι ὡς ἰθαγενεῖς νεοσύλλεκτοι; Ἂν ὁ στρατηγὸς ἤθελε νὰ μάθῃ τί τρέχει μέσα εἰς αὐταῖς ταῖς ποντικότρυπας, ἐμπόρειε νὰ στείλῃ τὸν λόχον τῶν λογιωτάτων του νὰ τὰς ἐξετάσῃ. — Μεγάλη ἦτο τότε τῶν στρατιωτῶν ἡ περιφρόνησις πρὸς τοὺς λογίους, ὡς τοὺς ἐκάλουν, δηλαδὴ πρὸς πάντα μὴ φέροντα ἔνδυμα στρατιωτικόν.

— Βέβαια, προσέθηκεν ὁ Θωμᾶς· εἰς τί ἄλλο εἶναι καλοὶ οἱ σοφοὶ αὐτοὶ παρὰ νὰ σκαλίζουν αὐταῖς ταῖς τρύπαις τῶν νυκτερίδων καὶ ταῖς διαβολομυρμιγγοφωλιαῖς. Ὦ Μερλανδιέρ, ποῦ εἶναι ἡ Ἰταλία, ποῦ εἶναι ἡ Λομβαρδία ὅπου εὑρίσκαμεν πάντοτε τὸ *καθημερινόν μας* μὲ τὸ παρκπάνω· ἐδῶ δὲν ἔχομεν παρὰ καμήλαις καὶ κροκοδείλους νὰ ῥωκανίζωμεν, καὶ ἂν θέλῃς καὶ καρύκευμα ἄμμους, καὶ μιὰ διαβολοζέστη ποῦ δὲν τὸ ἔχει τίποτε νὰ μᾶς λυώσῃ καμμίαν ἡμέραν τὰ τουφέκια μας. Ἐγὼ δὲν θὰ κάμω ποτὲ χωριὸ μὲ τὴν *Αἴγυφτο*.

— Ὅλα ὅσα ἀραδιάζεις εἶναι θετικά, ἀπήντησεν ὁ Μερλανδιέρ· ἀλλ' ἀφοῦ ἡμία καὶ ἀδιαίρετος δημοκρατία μᾶς ἔστειλεν ἐδῶ, πρέπει νὰ πιστεύωμεν πῶς εἶχε τὰς αἰτίας της.

— Ἡ δημοκρατία; ὑπέλαβεν ὁ Θωμᾶς μὲ κίνημα δυσπιστίας, δὲν μᾶς ἔστειλεν ἐδῶ ἡ δημοκρατία, ἀλλὰ οἱ δικηγόροι τῶν Παρισίων καὶ ἐκεῖνοι οἱ κολασμένοι λογιώτατοι, ἕνας σωρὸς σκουπίδια ποῦ ἤθελαν νὰ μάθουν ποῖον ἀπὸ τὰ δύο σημόνεται ἐδῶ πρωτήτερα, ὁ ἥλιος ἢ τὸ φεγγάρι. Ἔ! Δὲν μοῦ λὲς τί μᾶς μέλει ἐμᾶς, φθάνει νὰ ἔχουμε τὴν μερίδα μας, ὡς λέγει ὁ Κ. Λογιστής.

— Ἀφευκτότατα, ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ Μερλανδιέρ, στρίβων τὸν μύστακά του.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Αἰγύπτου ἐπιστεύετο ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πρὸ πάντων, ὅτι τὸ διευθυντήριον δὲν εἶχε πέμψει τὸν νέον νικητὴν τῆς Ἰταλίας νὰ σκιαμαχήσῃ ἐν Αἰγύπτῳ, παρὰ διὰ νὰ ἀπαλλαχθῇ πρῶτον αὐτοῦ, καὶ δεύτερον αὐτῶν τῶν ἰδίων. Ἡ ἰδέα αὕτη ἦτο ἀνόητος, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τῆς δημοκρατίας δὲν ἦσαν διπλωμάται. Εἶναι γνωστὸν σήμερον ὅτι πρῶτος ὁ Ναπολέων ὤθησε τὸ διευθυντήριον ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Αἰγύπτου, ἧς προσδόκητο τὴν ἄφευκτον δόξαν. Εἰργάζετο δι' ἑαυτὸν, καὶ ὁ ὑπολογισμός του ἦτο ἐξαίρετος ὡς τὸ ἀπέδειξεν. Εἶναι δ' ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι καὶ τὸ διευθυντήριον, ὅποπτον καὶ ζηλότυπον, εἶδε μετὰ χαρᾶς μακρυνόμενον ἄνθρωπον, οὗ ἡ ἐπιῤῥοὴ καὶ ἡ δημοτικότης τὸ ἐφόβιζεν· ἀλλὰ δὲν προεῖδεν ὅτι ἐμπιστευόμενον εἰς στρατηγὸν, οὗ τὸ ὄνομα ἐνέπνεεν ἤδη φόβον διὰ τὴν μαγικήν του ἐπιῤῥοὴν, ὑπερθαλάσσιον ἐκστρατείαν, ἀνεζωπύρει τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην λαοῦ διψῶντος καινοτομίας. Ὅτε ὁ Καῖσαρ ἠθέλησε νὰ ἄρξῃ ἐν Ῥώμῃ, ἐκίνησε πόλεμον πλήρη νικῶν καὶ θριάμβων *κατὰ τῶν Γερμανῶν, τῶν Γάλλων*, καὶ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ κατέστη ἰσχυρότερος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς Ἀλεξανδρείας παρὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ του εἰς τὸ Λόφεντῖνον, ἐντὸς τῆς Ῥώμης.

— Νοῦτ, ἐψιθύρισεν ὁ Μερλανδιέρ πρὸς τὸν σύντροφόν του, ἕνας λογιώτατος φέρει βόλταις τριγύρω μας.

Ὁ λόγιος οὗτος ἦτο αὐτὸς ὁ περιώνυμος Καφφαρέλλης, ὅστις καί τοι ἀπολέσας τὸν ἕνα του πόδα εἰς μίαν τῶν τελευταίων παρὰ τὸν Ῥῆνον μαχῶν, ἦτο ὅμως πάντοτε πρῶτος ὅταν ἐπρόκειτο περὶ φιλολογικῆς τινος ἐρεύνης ἢ ἀρχαιολογικῆς ἀνακαλύψεως.

— Εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ ἔχῃ πάντοτε τὸν ἕνα πόδα εἰς τὴν Γαλλίαν, ὑπέλαβε χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ Θωμᾶς. Ὁ στρατιωτικὸς οὗτος ἀστεϊσμὸς ὃν ἤκουσεν ὁ Καφφαρέλλης τὸν ἔκαμε νὰ μειδιάσῃ.

— Ναί, φίλε μου, ἀπήντησε πρὸς τὸν ἀγαθὸν χωροφύλακα, ὅστις ἔδακνε τὸν μύστακά του ὅπως μὴ ἐρυθριάσῃ, ὁ ποῦς μου εἶναι εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλ' ἡ καρδία καὶ αἱ χεῖρές μου εἶναι πάντοτε μεθ' ὑμῶν.

Ἡ μικρὰ συνοδία εἶχεν ἐπισκεφθῇ πάσας σχεδὸν τὰς αἰθούσας τῆς μεγάλης πυραμίδος, ὅτε ὁ Βοναπάρτης ἐλθὼν ἐνώπιον θύρας χαλκῆς ἦν ὁ καιρὸς εἶχε σκεπάσει μὲ στρῶμα παχείας πόσης, ἐστάθη καὶ ἠρώτησε τὸν Ἰμάμην ποῦ αὕτη ἔφερεν. Ἀλλ' οὗτος χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐρώτησιν ἀπεποιήθη νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω.

— Διατί; ἠρώτησεν ὁ Βοναπάρτης.

— Ἄρχων, ἀπεκρίθη ὁ Ἰμάμης, ἡ θύρα αὕτη δὲν ἀνοίχθη ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἰμὴ ἅπαξ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν κυριαρχίαν.

— Μὲ εἶναι ἀδιάφορον πότε καὶ ἀπὸ ποῖον ἀ-

(*) Ὁ Ναπολέων.

νοίχθη, ἀντεῖπεν ὁ στρατηγὸς, οὗ εἶχεν ἐξεγερθῇ εἰς ἄκρον ἡ περιέργεια· Ποῦ φέρει; ἀποκρίθητι.

— Ἄρχων, ἡ θύρα αὕτη φέρει εἰς τὸν τάφον τοῦ μεγάλου Φαραὼ Ἀλλὰχ Ἀχέμ (*) ἤτοι ἀγαπητοῦ τῷ Θεῷ, ἀπήντησεν ὁ Ἰμάμης, καὶ οὐδεὶς βέβηλος ὀφθαλμὸς εἰσεύρησε τὴν σεβασμίαν του ὄψιν, πλὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεώνων (τοῦ Καίσαρος). Αἱ ἀγαθοεργίαι ἃς ὁ Ἀλλὰχ Ἀχέμ ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον πρὸ 3600 ἐτῶν προστατεύουν τὴν μνήμην καὶ τὸ μαυσώλειόν του πάσης συναφείας μετ' ἀλλοθρήσκου.

— Ἰμάμη, ἀπήντησεν ὁ στρατηγὸς ὡς ἐμπνεόμενος, ἦλθα εἰς τὴν Αἴγυπτον ν' ἀναγεννήσω τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀλλὰχ Ἀχέμ, καὶ ὁ Θεός μου συγχωρεῖ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἡλίου τούτου τῶν Φαραώ. Μὴ φοβεῖσαι, θὰ εἰσέλθω μόνος μετὰ σοῦ.

Καὶ λαμβάνων λαμπάδα ἀπὸ τῆς χειρὸς ἑνὸς τῶν ὁδηγῶν, ἀπέτεινε πρὸς τὸν Ἰμάμην ἓν τῶν νευμάτων ἐκείνων ἄτινα ἀπῄτουν ταχεῖαν ὑπακοήν· ὁ δὲ, ὡς γοητευθεὶς ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας τοῦ στρατηγοῦ, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ γονατίσας ἤγγισε μετ' εὐσεβοῦς τρόμου ἐλατήριον κεκρυμμένον ἐντὸς τῆς ἄμμου. Ἅμα δὲ ὡς ἠνεῴχθη ἡ θύρα καὶ ἐφάνη λελαξευμένη πάροδος ὅπου ἐβασίλευε σκότος βαθύτερον ἢ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς πυραμίδος, ὁ Ναπολέων προὐχώρησε πρὸς αὐτὴν· ἀλλ' ὁ ὑπασπιστής του Ζυνὼ ῥιψοβεὶς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς θύρας·

— Στρατηγὲ, τί ἰδέα! ἀνέκραξε· θὰ ἐμπιστευθῆτε εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; Συγχωρήσατέ με κἂν νὰ σᾶς ἀκολουθήσω.

— Σὲ εἰδοποιῶ, στρατηγέ, εἶπεν ὁ Ἰμάμης ἐννοήσας τὰ λεχθέντα, ὅτι προτιμῶ νὰ μὲ φονεύσῃς ἢ νὰ συγχωρήσω νὰ διαβῇ ἄλλος ἀπὸ δὲ τὸ κατώφλιον τοῦ νάρθηκος τούτου· μὲ τὸ ὑπεσχέθη!

— Ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Βοναπάρτης· καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του· — Ἀκούεις, εἶπεν, ἐγὼ καὶ αὐτὸς μόνον δυνάμεθα νὰ εἰσχωρήσωμεν ἐκεῖ. Περίμεινόν μας λοιπὸν ἐδῶ· πρέπει νὰ πληρωθῇ τὸ πεπρωμένον.

— Ἀλλὰ συχωρήσατε, στρατηγὲ, ὑπέλαβεν ὁ Ζυνὼ, εἶναι μεγίστη ἀπερισκεψία· κινδυνεύετε οὐ μόνον τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν· ἀλλὰ καί . . . .

Ὁ Βοναπάρτης ὅμως δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ τελειώσῃ·

— Ἔλα, καλέ μου Ζυνὼ, τῷ εἶπε· λαβὼν ἐλαφρῶς τὸ ὠτίον του, μὴ παιδαριώδη· ἄφες μας, ἠξεύρω τί ἔχω νὰ πράξω.

Καὶ προσκαλέσας διὰ νεύματος τὸν Ἰμάμην νὰ διαβῇ πρῶτος ἐρρίφθη ὡς ἄλλος Κούρτιος εἰς τὸ βάραθρον ἐκεῖνο, καὶ μετ' ὀλίγον ἐχάθη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀξιωματικῶν, τῶν σοφῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες οὐδόλως ἐνόουν τὴν περιέργειαν ταύτην τοῦ φιλτάτου των ἀρχηγοῦ.

Ὁδήγησε δὲ ὁ Ἰμάμης τὸν Βοναπάρτην δι' ἀπειραρίθμων διόδων, καὶ τέλος μεθ' ἑνὸς τετάρτου δρόμον, ἔφθασαν μηδὲ λέξιν ἀνταλλάξαντες καθ' ὁδόν, εἰς μεγάλην νεκρώσιμον αἴθουσαν, ἧς αἱ πλευραὶ ἐκ μαρμάρου καὶ πορφυρίτου ἤστραψαν εἰς τὴν λάμψιν τῆς λαμπάδος ἣν ἔφερεν ὁ Ἰμάμης. Τότε δὲ θέαμα λαμπρὸν, θέαμα οὗ παράδειγμα δὲν δύναται νὰ εὕρῃ ἡ φαντασία παρὰ εἰς τοὺς παραδόξους μύθους τῶν Ἀράβων, παρουσιάσθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κατακτητοῦ.

Ἐπὶ ἱκριώματος κεδρίνου ἀπολιθωθέντος ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἔκειτο τὸ τεταριχευμένον σῶμα τοῦ μεγάλου Σεσώτριδος. Τὰ δέματα τὰ περικυλοῦντα αὐτὸ ἦσαν ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, ἔφερε δὲ ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ διάδημα τῶν Φαραώ, ἐπὶ δὲ τοῦ στήθους κατατεθειμένον ἡσύχως τὸ ξίφος τὸ δαμάσαν λαοὺς τόσῳ διαφέροντας ἀπ' ἀλλήλων· ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ φερέτρου ἦσαν ἐγγεγλυμμένοι ἱερογλυφικοὶ χαρακτῆρες, διηγούμενοι βεβαίως τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ μαχητοῦ. Εἴκοσι τέσσαρα δὲ χαλκᾶ κιβώτια, περιέχοντα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ ἀρώματα, ἦσαν κατὰ τάξιν τεθειμένα ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ μαυσωλείου. Περὶ δὲ τὴν βασιλικὴν μουμίαν, στηριγμένα ἐπὶ τῶν τοίχων, ἦσαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν φέρετρα, περιέχοντα ἕκαστον τὴν μουμίαν του. Συνέκειτο δ' ἡ σιωπηλὴ αὕτη θεραπεία τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐκ τῶν ὑπουργῶν, τῶν συζύγων καὶ τῶν ἐνδοξοτέρων στρατηγῶν του. Ἐπὶ ἑκάστου δὲ τῶν φερέτρων τούτων ἦσαν ἐζωγραφημένα τὰ σύμβολα τὰ ἑρμηνεύοντα τί ἦσαν ἐν καιρῷ τῆς ζωῆς των τὰ ξηρὰ ἐκεῖνα πτώματα. Αἱ γυναῖκες εἶχον περιστερὰς καὶ ἵππους εἰς δεῖγμα τοῦ κάλλους καὶ τῆς γονιμότητός των· οἱ ὑπουργοὶ ἄροτρα καὶ ἴδεις· οἱ στρατηγοὶ λέοντας καὶ σάλπιγγας· ὑπὸ θόλον δ' εὐρὺν ἱστάμενα τὰ τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος ἀγάλματα, κολοσσιαῖα τὸ μέγεθος, ἔβλεπον ἄνωθεν τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην παράταξιν τῆς φθορᾶς· ἦσαν δὲ τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἐξ ἰάσπιδος, καὶ τὰς κεφαλὰς των ἔστεφον χρυσαῖ μίτραι πεποικιλμέναι διὰ λίθων, οἵτινες εἰς τοὺς κόλπους τοῦ βαθέως ἐκείνου σκότους ἔλαμπον ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τὸ στερέωμα. Τέσσαρα δὲ κόσκινα τεθειμένα ἐπὶ βάθρων ἐκ γρανίτου περιεῖχον σωροὺς χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων, παριστώντων τὰ ἔνδοξα γεγονότα τῆς μακρᾶς τοῦ Σεσώτριδος βασιλείας. Πολλαχοῦ δ' ἐκρέμαντο σημαῖαι διαλυθεῖσαι εἰς κόνιν, ὧν δὲν ἔμεινεν εἰμὴ μόνη ἡ ὀρειχάλκινος λαβή· πρὸς δὲ καὶ τρόπαια ὅπλων, ξίφη μηδικὰ, ἢ ἀσσυριακὰ, τόξα καὶ βέλη.

Ὁ Βοναπάρτης ἐθεᾶτο σιωπηλῶς τὴν πομπὴν ταύτην τοῦ θανάτου, τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα λείψανα δόξης σβεσθείσης πρὸ τετρακισχιλίων ἐτῶν· ἐθεᾶτο τὸ πτῶμα τὸ κοιμώμενον ἐκεῖ ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ του φερέτρου, καὶ φαινόμενον ὅτι ἐδέχετο ἀκόμη τὴν λατρείαν τῶν γυναικῶν ἃς ἠγάπησε, τῶν ὑπουργῶν οὓς διῴκησε, καὶ τῶν μαχητῶν οὓς τοσάκις ὡδήγησεν εἰς τὴν νίκην. Ἡ ψυχὴ τοῦ νέου στρατηγοῦ κατενύχθη βαθέως· ἐφαίνετο βεβυθισμένος εἰς σκέψεις.

— Ἄρχων, εἶπεν ὁ Ἰμάμης, εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψῃς πρὸς τοὺς στρατιώτας σου.

(*) Πιθανὸν ὅτι ὁ Ἀλλὰχ Ἀχέμ οὗτος εἶναι ὁ Σέσωστρις.

Ὁ Ναπολέων ἔκαμε μηχανικῶς τινὰ βήματα πρὸς ἣν θύραν· ἀλλ' εἶτα ὡς ἐξυπνήσας, ἐπέστρεψεν ἐφνης πρὸς τὸ μαυσώλειον, καὶ τείνας τὴν χεῖρα πρὸς τὸ σῶμα τοῦ Σεσώστριδος·

— Φαραὼ, εἶπεν, ἡ Αἴγυπτος δὲν θέλει εἶσθαι ἔτι δούλη, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὅστις θέλει τὴν καταστήσει ἐκ νέου μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς.

— Ἄρχων, τῷ εἶπεν ὁ Ἰμάμης κλίνων εὐλαβῶς τὸ γόνυ πρὸ τοῦ κενοταφίου τοῦ Φαραὼ, καὶ λαμβάνων ἀπὸ ἑνὸς τῶν κοσκίνων νόμισμα· Ἄρχων, εἰς διάστημα τριῶν χιλιάδων ἐτῶν εἶσαι ὁ τρίτος μαχητὴς ὁ ἐπισκεφθεὶς τὸ εἰς τοὺς βεβήλους ἄγνωστον τοῦτο μνημεῖον. Ὡς οἱ προκάτοχοί σου δὲν συνέλαβες τὴν ἱερόσυλον ἰδέαν νὰ στερήσῃς τὸ ὑπόγειον τοῦτο τῶν ἱερῶν θησαυρῶν οὗς ἐγκλείει. Ἔσο εὐλογημένος, καὶ δέχθητι εἰς μνήμην τῆς ἐπισκέψεώς σου εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ μεγάλου Ἀλλὰχ Ἀχέμ τὸ χρυσοῦν τοῦτο νόμισμα τὸ φέρον τὴν εἰκόνα του. Θὰ σὲ χρησιμεύσῃ ὡς φυλακτήριον καὶ ὡς ἐγγύησις ἐπιτυχίας· ἐν ὅσῳ τὸ φέρεις ἐπὶ σοῦ ἡ νίκη θὰ σὲ μένῃ πιστὴ, καὶ τὰ πάντα θὰ γίνωνται κατὰ τὰς ἐπιθυμίας σου. Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Καῖσαρ ἔλαβον ἄλλοτε παρὰ τῶν πατέρων μου τὸ αὐτὸ δῶρον, καὶ δὲν εὗρον τὸν θάνατον εἰμὴ ἀφοῦ ἀπώλεσαν τὸ μυστηριῶδες τοῦτο ἐνέχυρον τῆς μετὰ τῶν Φαραὼ ἑνώσεώς των.

Ὁ Βοναπάρτης ἔλαβε τὸ νόμισμα καὶ ἀτενίσας τὸν Ἰμάμην·

— Μὴ δὲν εἶσαι ὅ,τι φαίνεσαι; τὸν ἠρώτησεν ὀπωσοῦν τραχέως. Οἱ λόγοι σου διαψεύδουν τὸ ἔνδυμα καὶ τὸν χαρακτῆρά σου.

— Συγχώρησέ με, ἄρχων, δὲν εἶμαι εἰμὴ πτωχὸς Ἰμάμης, ἀλλ' εἶμαι τοῦ γένους τῶν Ἀβασιδῶν, καὶ οὐδεὶς πλὴν ἐμοῦ θὰ ἐδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς πυραμίδος ταύτης, καὶ νὰ σὲ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγός. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἔτι ἡλικίας ὁ πατήρ καὶ ὁ πάππος μου μὲ ὡδήγουν ἐνταῦθα διὰ νὰ μὲ συνοικειώσουν μὲ τὴν ἔννοιαν τῶν ἱερογλύφων τούτων, ἅτινα εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Αἰγύπτου.

— Ἰμάμη, ἀπήντησεν ὁ Ναπολέων, σὲ εὐχαριστῶ, καὶ σὲ ὑπόσχομαι νὰ διατηρήσω πάντοτε εἰς τὴν μνήμην μου τὴν εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Σεσώστριδος ἐπίσκεψίν μου, εἰς δὲ τὸ στῆθός μου τὸ νόμισμα τὸ ὁποῖον μὲ ἔδωκες (*).

— Θὰ κάμετε καλὰ, εἶπεν ὁ Ἰμάμης· ἀλλ', ἄρχων, ἔχω μίαν παράκλησιν νὰ σὲ ἀπευθύνω.

— Τί; ἠρώτησεν ὁ στρατηγὸς, λέγε.

— Ἡ ἔξοδος τοῦ ἱεροῦ τούτου εἶναι, καὶ τὸ ἐπαναλέγω, ὑπ' ἐμοῦ μόνου γνωστή. Θὰ ἦτο ἐπικίνδυνον ξένοι ἢ καὶ Αἰγύπτιοι ἔτι νὰ τὴν μάθουν. Ὅλοι δὲν εἶναι Ἀλέξανδροι, Καίσαρες ἢ Βοναπάρται, καὶ ἡ πλεονεξία ἐνδέχεται νὰ γίνῃ ἱεροσυλίας αἰτία. Ὁρκίσθητι, ἄρχων, ὁρκίσθητι εἰς τὸν μέγαν προφήτην μας, ὅτι οὐδέποτε θὰ φανερώσῃς ὅτι εἶδες εἰς τὴν σκοτεινὴν ταύτην σύριγγα τῆς μεγάλης πυραμίδος.

Καὶ ἀνελκύσας ἐκ τοῦ κόλπου του σελίδα τοῦ κορανίου τὴν ἔδωκε πρὸς τὸν στρατηγόν.

— Ὁρκίζομαι, εἶπεν ὁ Βοναπάρτης, θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βιβλίου.

— Καλῶς, εἶπεν ὁ Ἰμάμης, τώρα δυνάμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν πρὸς τὴν συνοδίαν σου, ἥτις θὰ ἀνησυχῇ διὰ τὴν μακράν σου ἀπουσίαν. Ἀλλ', ἄρχων, εἰσέτι μίαν παράκλησιν· μεταχειρίσου με ἐνώπιον τῶν ἀξιωματικῶν σου ὡς Ἰμάμην ἁπλοῦν· ἐπιθυμῶ νὰ μὴ καταπαθοῦν αἱ μετὰ τοῦ Σουλτάνου τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ σχέσεις μου ὕποπτοι εἰς τοὺς Μουφτίδας τοῦ ἔθνους μου.

— Ἔστω ὅπως ζητεῖς, εὐγενῆ Ἀβασσίδη, ἀπήντησεν ὁ Βοναπάρτης. Ὁ Ἰμάμης ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀμφότεροι ἐπανέλαβον τὴν ὁδὸν ἣν εἶχον διατρέξει.

Ἐν τούτοις οἱ στρατιῶται τῆς συνοδίας, οἵτινες εἶχον μείνει εἰς τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος, εἶχον ἀρχίσει ν' ἀνησυχῶσι μεγάλως περὶ τῆς τύχης τοῦ στρατηγοῦ των. Δύω ὧραι καὶ ἐπέκεινα εἶχον παρέλθει μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, καὶ οἱ σωματοφύλακες προέτεινον ἤδη νὰ εἰσχωρήσωσι, τὴν λόγχην προτείνοντες, εἰς τὴν μυστηριώδη πάροδον.

— Ἀφεύκτως, ὁ μικρὸς δεκανεὺς θ' ἀπήντησε κάνενα κροκόδειλον καθ' ὁδόν, ἔλεγεν ὁ Μερλανδιέρ· καὶ ἐπειδὴ οἱ πολῖται αὐτοὶ, ὡς λέγουν, καταπίνουν τοὺς δεκανεῖς ὅσον καὶ ἂν ἦναι τὸ ἀνάστημά των, καθὼς καὶ κάθε ἄλλο χόρτον, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ἐπρογευμάτισαν μὲ τὸν ἀρχιττράτηγον καὶ τὸν μαμαμούχην, ὅστις ἴσως συνενοήθη μὲ τὰ ζῶα ἐκεῖνα.

— Εἰς τὸν διάβολον οἱ λογιώτατοι, οἱ κροκόδειλοι καὶ οἱ μαμαμοῦχοι! ἀνέκραξεν ὁ Θωμᾶς παρατηρῶν τὸν λίθον τοῦ πυροβόλου του· ἔχεις δίκαιον, θέλομεν τὸν στρατηγόν μας, ὅστις, ἀναποφεύκτως, θὰ ἐχάθη εἰς τὰ κατηραμένα ἐκεῖνα ὑπόγεια. Ἐμπρός!

— Σιωπὴ, ἀνεφώνησεν ὁ Ζυνὼ, ὅστις δὲν ἐφοβεῖτο μὴ οἱ κροκόδειλοι κατέφαγον τὸν στρατηγόν των, ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατον· ἐφοβεῖτο ὅμως μὴ ὁ Ἰμάμης ἦτο ἐκ τῶν ἐνθεαμανῶν ἐκείνων, ὅστις ἤθελε νομίσει πρᾶξιν εὐάρεστον τῷ προφήτῃ τὸ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Βοναπάρτην καὶ εἶτα νὰ αὐτοχειρισθῇ. Ζοφερὰ ἀνησυχία ἦτο ἐζωγραφημένη εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα, ὅτε αἴφνης κρότος βημάτων ἠκούσθη, καὶ μετ' ὀλίγον λάμψις διέδυ διὰ τῆς στενῆς εἰσόδου, ἐφ' ἧς πάντα τὰ βλέμματα ἦσαν ἐστηριγμένα.

— Ἰδοὺ αὐτός! ἰδοὺ αὐτός! ἀνέκραξαν διὰ μιᾶς λόγιοι, στρατιῶται καὶ ἀξιωματικοί.

Τέλος ἐφάνη ὁ Βοναπάρτης, ἥσυχος ὡς ὅτε εἶχεν ἀφήσει τὴν συνοδίαν του. Πάντες συνεπιέσθησαν περὶ

(*) Δὲν εἴμεθα βεβαίως δεισιδαίμονες· ἀλλὰ καὶ ἀνεκαλέσαμεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Ναπολέων, ὅστις ἔδειξε τὸ νόμισμα εἰς τὸν Βερθολέτον, τὸν Μόγγην καὶ ἄλλους τῶν εἰκείων του, ἀπώλεσαν αὐτόκρατα τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1813, ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς μάχης τῆς ἐν Λειψίᾳ, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἤρχισαν τὰ δυστυχήματα τὰ ὁδηγήσαντα τέλος τὸν μεγάλον αὐτοκράτορα εἰς Ἀγίαν Ἑλένην.

αὐτόν, ὅπως τὸν συγχαρῶσι, καὶ θὰ τὸν ἐνηγκαλίζοντο ἂν τὸ σέβας δὲν ἐγκαίνιον τὴν χαράν. Ἀλλ' οἱ σωματοφύλακες, ἐλευθερώτεροι τοὺς τρόπους, ἔπνιξαν σχεδὸν τὸν Ἰμάμην, εὐχαριστοῦντες αὐτὸν διότι τοὺς ἐπανήγαγε σῶον καὶ ἀσφαλῆ τὸν στρατηγόν των.

Οἱ λόγιοι ἠρώτησαν ἀμέσως τὸν Βοναπάρτην περὶ τῶν ὅσα εἶδεν εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Σεσώτριδος, ἀλλ' οὗτος ἐτήρησεν ἐντελῆ σιωπήν. Ὅτε δὲ πάντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν πεδιάδα, ὁ Μόγγης πλησιάσας τὸν ἀρχιστράτηγον ἠρώτησε'

— Σπουδαίως, στρατηγὲ, δὲν θὰ μᾶς διηγηθῆτε τὰ θαυμάσια ὅσα εἴδατε εἰς τὴν ὑπόγειον ἐκστρατείαν σας; Ἀλλ' ὁ Βοναπάρτης ἀπήντησε'

— Φίλτατε, ἐρώτησον ὅ,τι ἄλλο θέλεις πλὴν τούτου, διότι δὲν δύναμαι νὰ ἀποκριθῶ.

Ὁ δὲ Μόγγης εἰθισμένος εἰς τὰς στρατιωτικὰς διαταγὰς, κατέπνιξε τὴν περιέργειάν του, καὶ οὐδεὶς ἐγένετο πλέον λόγος ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου. Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἐνδόξῳ ἐκστρατείᾳ τοῦ 1809, ὁ Ναπολέων συνδιαλεγόμενος ἑσπέραν τινὰ ἐν Σχενβρούνῳ μετὰ τοῦ Βαρῶνος Δουρρέτ, ἦλθεν εἰς λεπτομερείας περὶ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Σεσώστριδος, καὶ παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς εὐχαριστήσεως τῆς συνομιλίας ἀφέθη εἰς τὴν θέρμην τῆς φαντασίας του· ἀλλ' αἴφνης ἐσιώπησεν.

— Εἶσθε δύσπιστος, βαρῶνε, εἶπε· καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Ἀντούτοις, εἰς τὴν θέσιν μου, θὰ ἐξεπλήττεσθε σφόδρα ἐάν . . . . ἀλλ' οὐδὲν πλέον θὰ μάθετε, σᾶς λέγω, προσέθηκε μειδιῶν.

Καὶ τῳόντι δὲν ὡμίλησε πλέον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰμὴ εἰς τὴν Ἀγίαν Ἑλένην.

Κ. Ρ. Ρ.

(*Ἕπεται συνέχεια.*)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΝΑΜΗΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

—ooo—

Εἴπομεν (*) ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀνναμητικοῦ Κράτους, ὁμοιάζουσι τοὺς Σίνας ἐξ ὧν κατάγονται. Καὶ δὲν εἶναι μὲν οἱ ἄνδρες ὡραῖοι, ἔχουσιν ὅμως ζωηρότητα, εὐθυμίαν, εὐρωστίαν καὶ ἁρμονίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος.

Αἱ δὲ γυναῖκες; . . . . ὅπως καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς· μικρότεραι μὲν τὸ ἀνάστημα, ἀλλ' εὐμορφώτεραι· ἡ κόμη των εἶναι μελανὴ καὶ μακροτάτη. Τινὲς μάλιστα, αἱ κατοικοῦσαι πρὸς ἄρκτον, ἐπειδὴ τὸ κλίμα εἶναι εὐκραέστερον, ἔχουσι τὴν ὄψιν σχεδὸν λευκὴν ὡς τὴν τῶν Εὐρωπαίων, καὶ τὸ πρόσωπον εὔρυθμον καὶ εὐάρεστον. Οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν εἶναι εὔσχημοι· φέρουσι δὲ μακροτάτους ὄνυχας. Ἀλλὰ καὶ τοὺς πόδας ἔχουσι μικρούς.

Καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καπνίζουσιν, ἄ καὶ, χάριτι θείᾳ, καὶ παρ' ἡμῖν ἤρχισάν τινες κυρίαι νὰ τσιγαρίζωσι. Μαυρίζουσι δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ὡς καὶ αἱ γυναῖκες τῆς Μαλαισίας, αἵτινες πρὸς τούτοις ἀποβάλλουσι τοὺς

Γυνὴ Ἀνναμῆτις.

τομεῖς, λέγουσαι ὅτι εἰς μόνους τοὺς κύνας ἁρμόζουσι τοιοῦτοι ὀδόντες.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ πολυγαμίαι εἶναι συγκεχωρημέναι εἰς τὸ Κράτος τοῦτο, ἕκαστος ἔχει τὴν ἄδειαν ν' ἀγοράζῃ δι' 150 ἕως 500 δραχμῶν ὅσας γυναῖκας θέλει ἡ δύναται, καὶ νὰ συνοικῇ μετ' αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πλούσιοι ἔρχονται εἰς γάμον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ 15 ἔτους, ὁ δὲ λαὸς τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Αἱ γυναῖκ τοῦ λαοῦ ἐργάζονται πλέον τῶν ἀνδρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὀσάκις οὗτοι πρόκειται νὰ νυμφωθῶσιν, ἐκλέγουσι τὰς εὐρώστους καὶ οὐχὶ τὰς εὐμόρφους. Οἱ σύζυγοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσιν αὐστηροτάτας ποινὰς εἰς τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καί, ὡς φαίνεται, δὲν κραμελοῦσι τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Ὁ λαὸς εἶναι γλυκύς, προσηνής, εὐγενὴς τοὺς τρόπους καὶ εὐφυέστατος· οἱ ἡγεμόνες μως βάρβαροι καὶ αἱμοχαρεῖς. Τὸ ἔνδυμα καὶ τῶν δύο φύλων εἶναι ἀρκετὰ κομψόν, οὐχὶ μως καὶ καθάριον πάντοτε, διότι ἡ καθαριότης δὲν εἶναι ἀρετὴ τῶν Ἀνναμητῶν.

Τὸ ἔνδυμα τῶν γυναικῶν δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ τῶν ἀνδρῶν· σύγκειται δέ, ὡς φαίνεται ἐν τῇ παρατιθεμένῃ εἰκόνι, ἐκ μεταξωτῆς ἀναξυρίδος καὶ ἐκ μακροῦ ἐπενδύτου. Τὸ κεφαλοδέσμιον αὐτῶν εἶναι γαλανὸν καὶ κομψόν· στολίζουσι δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν μετ' ἀδαμάντων, τοὺς δὲ βραχίονας μετὰ ψελλίων, καὶ ἀφίνουσι τοὺς πόδας γυμνούς.

Αἱ ἔγκριτοι γυναῖκες ἐξέρχονται καθήμεναι ἐντὸς φορείων κλειστῶν, καὶ συνοδευόμεναι ὑπὸ ὑπηρετίδων· αἱ δὲ τοῦ λαοῦ βαδίζουσι γυμνόποδες, καὶ φέρουσι μεγάλους καλαμίνους πίλους, ἐντέχνως κατεσκευασμένους, ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

(*) Ἴδε ἀρ. 183 καὶ 184.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ooo—

Ἀνατολικαὶ Ἐπιστολαί. — Σμύρνη. — Αἴγυπτος. — Παλαιστίνη. Ὑπὸ Γεωργίου Κ. Τυπάλδου (υἱοῦ). Ἐν Ἀθήναις 1889.

(Ἴδε ἀρ. 182. Συνέχ. καὶ τέλος.)

Ἀγαπῶ δὲ πρὸ πάντων τὰς *Ἀνατολικὰς ἐπιστολάς*, διότι ἐπεξεργόμενος αὐτάς, τὰς ἀξιολογωτέρας τοὐλάχιστον τῶν ἐν αὐταῖς εἰδήσεων, δὲν ἀναγκάζομαι νὰ ἐπιφωνῶ, ὡς μοὶ συμβαίνει συνεχῶς λαμβάνοντι ἀνὰ χεῖρας καὶ ξένων συγγραφάς, τὸ ἀστεῖον τοῦτο γαλλικὸν δίστιχον·

« On dit que l'abbé Coletto
» prêche les sermons d'autrui ;
» moi qui sais qu' il les achète
» je prétends qu' ils sont à lui. »

Τὴν ὥραν ταύτην ἔχω ὑπ' ὄψιν μου δύο γάλλους συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων ἀποσιωπῶ τὰ ὀνόματα διότι καὶ οἱ δύο φιλέλληνες, οἵτινες πραγματευόμενοι περὶ τῆς αὐτῆς ἱστορικῆς ὑποθέσεως, μὴ στερουμένης νὴ Δία σπουδαιότητος, ἀντέγραψαν δουλικῶς κείμενον κατὰ παραδρομὴν ἐσφαλμένον, καὶ τοσοῦτῳ προδήλως ἐσφαλμένον *ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι, ὥστ'* ἐδιάσθην νὰ ἐξομοιώσω αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τυφλοὺς, ἀδυνατοῦντας νὰ διακρίνωσιν ἀπὸ τοῦ μέλανος τὸ λευκόν, ἢ πρὸς ὄντα λογικὰ ἔχοντα σταλαγμὸν κρίσεως· ὑπέπεσαν δὲ εἰς τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ δὶς καὶ ἔτι πρός.

Ὅτι δὲ αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας εὑρίσκομεν ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς ὀφείλονται εἰς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως τὴν ἀντίληψιν, καὶ ὅτι διδάσκουσιν ἡμᾶς περὶ πολλῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πραγμάτων, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἑξῆς περικοπῶν, τὰς ὁποίας ἐπίτηδες ὑποβάλλω τῷ ἀναγνώστῃ'

α *Καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον ὑπάρχουσιν ἐγχώριοι Αἰγύπτιοι πρεσβεύοντες τὸ ὀρθόδοξον ἀνατολικὸν δόγμα ἐξ χιλιάδες περίπου. Ὡς ἐνθυμεῖσθε, ἀνωτέρω σᾶς εἶπον, ὅτι ἔμαθον παρὰ τῶν ἱερέων ἐν τῇ ἐν τῷ Παλαιῷ Καΐρῳ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅτι ὑπάρχουσι διακόσιαι οἰκογένειαι ἐγχωρίων ὀρθοδόξων. Οἱ ἀγαθοὶ ἱερεῖς ἠπατῶντο· ὑπάρχουσι πολὺ πλειότεραι. Οἱ ἐγχώριοι οὗτοι, ὧν εἶδον τινὰς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁμιλοῦσι μόνην τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν, οὐδὲ γύζιν κἂν τῆς Ἑλληνικῆς ἔχοντες, καὶ ἐνδύονται ὡς οἱ ἐγχώριοι, ὁπωσοῦν καθαριώτερον ὅμως. Εἶναι ἆρά γε οὗτοι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς; Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν ν' ἀπαντήσω εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Οἱ ἐνταῦθα Ἕλληνες ὑποθέτουσιν, ὅτι οὗτοι εἰσὶ μίγμα τι Ἑλλήνων, ἐγχωρίων Φελάχων καὶ Συρίων. Τινὲς φρονοῦσι (καὶ τοῦτο φαίνεταί μοι πιθανώτερον), ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι οὗτοι δὲν εἶναι μίγμα τι, ἀλλὰ καθαροὶ Σύριοι (Σωμαλίδες). Ὡς εἰκὸς, οἱ ὀρθόδοξοι οὗτοι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐπιρροὴν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους καθ' ὑπερβολὴν σέβονται. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἡ δέουσα πρὸς τοῦτο ἐνέργεια, πιστεύω, ὅτι οἱ ὁμόδοξοι οὗτοι εὐκόλως ἐξελληνίζοντο. Πλὴν τούτων τῶν ὀρθοδόξων ὑπάρχουσιν ἐν Καΐρῳ ἕως χίλιοι Ἀλβανοὶ ὀρθόδοξοι, ὧν οἱ πλεῖστοι ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πάντες δ' ἐγκαυχῶνται ἐπὶ Ἑλληνισμῷ. Καθ' ἑαυτὸ δὲ Ἕλληνες εἰσὶν ἐν Καΐρῳ ὑπὲρ τοὺς χιλίους. Ἐκ τούτων τετρακόσιοι περίπου εἰσὶν ὑπήκοοι τῆς Α. Μ., οἱ δὲ λοιποὶ ἀνήκουσιν εἰς διαφόρους ἐθνικότητας, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, εἰς διαφόρους ἀλλοδαπὰς προστασίας. Πάντες ἔχουσι ζωηρότατον καὶ ἀκραιφνέστατον τὸ αἴσθημα τοῦ ἐθνισμοῦ. Οἱ Ἀλβανοὶ εἰσὶν οἱ πλεῖστοι ῥάπται, ὑποδηματοποιοί, μικρέμποροι καὶ γιασαξῆδες. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὀλίγοι εἰσὶ βιομήχανοι, οἱ δὲ πλεῖστοι εἰσὶν ἔμποροι. Τὸ πλεῖστον τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως ἐν Καΐρῳ εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων· εἰς πᾶν εἶδος ἐμπορίου οἱ Ἕλληνες ὑπερτεροῦσιν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Σημειώσατε ὅτι δὲν ὁμιλῶ ἐνταῦθα ἢ περὶ τῶν ἐν Καΐρῳ Ἑλλήνων. Μὴ λησμονῆτε δέ, ὅτι δὲν ὑπάρχει πόλις τις ἐν Αἰγύπτῳ ἔχουσα μικράν τινα ἐμπορικὴν σημασίαν, ἥτις νὰ μὴ ἔχῃ Ἕλληνας ἐμπόρους. Ἕλληνες ἔμποροι ἐγκατεστημένοι ὑπάρχουσιν ἕως εἰς τὴν

πόλιν Χαρτούμ, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Σ ο ύ δ α ς. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀβυσσηνίαν ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, οἵτινες εἰσὶν αὐτόθι μὲ ὀλίγους τινὰς Ἄγγλους οἱ μόνοι Εὐρωπαῖοι. Περὶ τούτων ἐν ἐκτάσει θέλω γράψει ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

» Τί μέγα στάδιον ἐνεργείας ἔχει ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ Ἑλλὰς, ἐὰν θέλῃ νὰ ἐνεργήσῃ! Τί γιγαντιαίαν ἐνέργειαν καὶ ἐπιρροὴν ἐξασκεῖ ἐν αὐτῇ σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, ἡ γενναία, ἡ εὐφυὴς, ἡ μεγαλεπήβολος, ἡ χαρίεσσα, ἡ παράδοξος αὕτη φυλή! Τί ῥίζας κολοσσιαίας εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὸν νοῦν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν ἀρῆκεν ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία! Σήμερον ἐπεσκέφθην μετὰ τοῦ Κ. Σπανοπούλου τὸ Σιναϊτικὸν Μοναστήριον. Οἱ ἱερεῖς ὑποδέχονται ἡμᾶς φιλοφρονέστατα, μοὶ ὁμιλοῦσι μετὰ τῆς βαθυτάτης ἐκείνης συγκινήσεως περὶ Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἀπήντησα εἰς πάντας τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Ἕλληνας, ὁσάκις πρόκειται λόγος περὶ τῆς πατρίδος. Οἱ ἱερεῖς δεικνύουσιν ἡμῖν περιεργότατον χειρόγραφον τῶν Ἁγίων Γραφῶν, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν χρονολογίαν τὴν ὁποίαν φέρει, ἔχει ἀρχαιότητα ἑξακοσίων ἑβδομήκοντα ἐτῶν. Ἡ γραφὴ τοῦ χειρογράφου τούτου εἶναι σμικροτάτη· αἱ ἐν αὐτῷ εἰκόνες λίαν περίεργοι. Κατά τινα παράδοσιν, τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἀντεγράφη παρά τινος Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος. Οἱ ἱερεῖς λέγουσιν ἡμῖν, ὅτι τὸ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ Μοναστήριον ἔχει χειρόγραφα ἀνέκδοτα. Ἡ Ἀνατολὴ ἔχει ἀνεκτιμήτους Ἑλληνικοὺς φιλολογικοὺς θησαυροὺς εἰς τὰ σπλάγχνα της, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει ἔλθει ἡμέρα, κατ' ἣν οὗτοι θέλουσιν ἔλθει εἰς φῶς, πρὸς τέραν δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος, καὶ φωτισμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἐν Αἰγύπτῳ εὑρίσκονται συνεχῶς ἐντὸς τῶν σαρκοφάγων πάπυροι, οἱ πλεῖστοι Αἰγυπτιακοί, ἀλλὰ καὶ τινες Ἑλληνικοί. Ὁ Κ. Sabatier μοὶ εἶπεν, ὅτι ἔχει πολλοὺς τοιούτους παπύρους, ἐξ ὧν καὶ τινας Ἑλληνικοὺς (ἴσως συγγραμμάτων ἀνεκδότων), οὓς κρυπτίθεται νὰ πέμψῃ εἰς Γαλλίαν διὰ γ' ἀναγνωρισθῶσιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως περιέχουσι τοὺς βίους τῶν νεκρῶν. Ἀλλὰ μήπως πρὸ ὀλίγων ἐτῶν δὲν εὑρέθη ἐν τάφῳ τινὶ ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ἄλφα τῆς Ἰλιάδος; Μήπως δὲν εὑρέθησαν οἱ δύο ἀνέκδοτοι λόγοι τοῦ Δημιάδου; Ὁ Κ. Sabatier ἔχει ἕνα πάπυρον ἡμίσεως πήχεως πλάτους, καὶ ἑκατὸν ποδῶν μῆκος. Ὁ πάπυρος οὗτος ἔχει ἱερογλυφικὰ καὶ ἱερατικὰ γράμματα.»

Περαιτέρω ὁμιλῶν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς βαρβάροις, ἐπιφέρει τὰ ἀξιοσημείωτα ταῦτα·

«Ὁ ἐπισκεφθεὶς μετά τινος προσοχῆς τὴν Ἀνατολὴν καταπλήττεται ὑπὸ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐπιρροῆς. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ βαθέως σώζονται εἰσέτι αἱ Βυζαντιναὶ παραδόσεις, καὶ πολλάκις κατεπλήχθην παρατηρήσας, ὅτι αἱ ἀναμνήσεις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας εἰσὶν ἔναυλοι οὐχὶ μόνον εἰς τὴν μνήμην τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀλλοδαπῶν ἡμιβαρβάρων γενικῶν λαῶν. Ὁ Ῥοῦμ εἶναι ἀντικείμενον θαυμασμοῦ διὰ τὸν Ἄραβα. Ἤκουσά τινων Ἀράβων Βεδουίνων ἐν Καΐρῳ, οὓς ἐπερώτων διερμηνέως, λεγόντων, ὅτι οἱ Ῥοῦμ εἰσὶν ἔθνος ἀρχαῖον, μέγα, ἀνδρεῖον καὶ φιλάνθρωπον, τὸ ποῖον θέλει ἀπαλλάξει ὅλους τοὺς λαοὺς ἀπὸ χαράτσι. Ἡ δὲ ἰδέα εἶναι περίεργος, καὶ τὸ καθ' ἐμὲ δὲν ἔχω τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν, ὅτι Ἑλληνικὴ σημαία ἐμφανιζομένη εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὑπὸ μόνων τῶν κυρίως Τούρκων θέλει πολεμηθῇ ὑπὸ πασῶν δὲ τῶν λοιπῶν φυλῶν θέλει δεξιωθῇ ὡς σημεῖον ἀπελευθερώσεως, μηδ' αὐτῶν τῶν ἑτέρας τινὸς ἢ Τουρκικῆς φυλῆς μωαμεθανῶν ἐξαιρουμένων. Πιστεύσατε, ὅτι μακρὰν τοῦ νὰ σᾶς λέγω ὑπερβολήν τινα, εἶμαι ἴσως μετριώτερος τῆς ἀληθείας. Παράδειγμά τι περίεργον θέλει σᾶς δώσει ἀκριβῆ ἔννοιαν τῶν βαθυτάτων λεγομένων, τὰ ὁποῖα κατέλιπεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ μεγάλη ἐκείνη Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, τὴν ὁποίαν τόσον ψευδῶς παρέστησαν οἱ Εὐρωπαῖοι. Εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀπόκειται νὰ δικαιώσωσι τὴν μνήμην τῶν πατέρων των, καὶ τοῦ ἔργου τούτου πρῶτος ἤρξατο παρ' ἡμῖν μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος. Βεβαίως δὲν πρόκειται νὰ ἐπανέλθωμεν οὐδ' εἰς τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, οὐδ' εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἐποχήν, ἀλλὰ πρόκειται νὰ ὠφεληθῶμεν ἐκ πάσης παρελθούσης παραδόσεως. Τίς ἐγίνωσκεν ἐν Ἀθήναις ἢ ἤκουσέ ποτε, ὅτι ὑπάρχει τις βασιλεὺς ἐν Ἀβυσσηνίᾳ Θεόδωρος ἐπικαλούμενος, Χριστιανὸς μονοφυσίτης; Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀποκαλεῖ ἑαυτὸν Ῥωμαῖον, καὶ ἀναντιρρήτως ἡ ἐπωνυμία αὕτη, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Θεόδωρος, εἶναι ἀνάμνησις Βυζαντινή, περισωθεῖσα κατὰ παράδοσιν εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐκείνας χώρας. Ὅτε ἦμην εἰς Κάϊρον εἶχεν ἔλθει αὐτόθι Ἀβυσσηνός τις, σκοπεύων ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἀθήνας. Ἀξιόπιστός τις καὶ σπουδαῖος συμπολίτης ἡμῶν, ὁ Κ. Ἀντώνιος Οἰκονομίδης, ὅστις εἶδε καὶ συνωμίλησε μετὰ τοῦ νέου Ἀβυσσηνοῦ, μοὶ ἔλεγεν οὗτος ὅτι ὁ νέος ἐπιθυμεῖ ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἀθήνας, διότι ἐν τῇ πατρίδι του ἀνέκαθεν εἶναι γνωστόν, ὅτι αἱ Ἀθῆναι εἶναι ὁ φαρὸς τοῦ κόσμου. Σπεύδων ν' ἀναχωρήσω ἐκ Καΐρου, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω τὸν νέον τοῦτον, ὅστις ἀνῆκει εἰς οἰκογένειαν μεγιστάνων. Ἐπισκέφθη ἐν Καΐρῳ διαφόρους Χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἐξαιρέτως ὅμως ἐπέδειξε πολλὴν κλίσιν διὰ τὴν ἡμετέραν. Αἱ θρησκευτικαὶ ῥαδιουργίαι εἰσὶ δραστηριώταται ἐν Ἀβυσσηνίᾳ. Ὁ σεβαστὸς φίλος μου Κ. Γκρὴν, Πρόξενος τῆς Αὐτῆς Βρετανικῆς Μεγαλειότητος ἐν Αἰγύπτῳ, μοὶ ἔδωκε ἐπτὰ μερεῖς πληροφορίας περὶ τῶν ἐκεῖ διατρεχόντων. Μόνη ἡ Ἀγγλία ἔχει αὐτόθι Προξενικὸν τινα πράκτορα, ὅστις κυρίως εἶναι ἱεραπόστολος. Οὗτος ὠφελήθεις ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Καθολικοὺς ἀντιπαθείας τοῦ βασιλέως Θεοδώρου, κατώρθωσε τὴν ἀποπομπὴν ἐκεῖθεν τινῶν

ἱερέων καθολικῶν μετερχομένων τὴν προπαγάνδαν. Ὁ βασιλεὺς ἠπείλησε τοὺς ἱερεῖς τούτους, ὅτι θέλει τοὺς θερμάνει ἐντὸς καμίνου. Ἀπεναντίας ὁ Θεόδωρος ἔχει συμπάθειαν πρὸς τοὺς διαμαρτυρουμένους καὶ τοὺς ὀρθοδόξους. Τρεῖς Ἕλληνες ὑπάρχουσιν ἐν Ἀβυσσηνίᾳ, εἷς χρυσοχόος, εἷς ῥάπτης καὶ εἷς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ βασιλέως διατελῶν, καλούμενος Ἀπόστολος. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι εἰσὶ τὰ ἐξοχώτερα ὑποκείμενα ἐν Ἀβυσσηνίᾳ. Ὁ Θεόδωρος δὲν εἶναι Βασιλεὺς πάσης τῆς Ἀβυσσηνίας, ἀλλὰ μόνον τῆς χώρας Κορδάρ. Ἡ χώρα αὕτη ἀπέχει ἀπὸ Καΐρου τρεῖς μῆνας ἐπὶ τοῦ Νείλου· ἐννοεῖται, ὅτι πρέπει τις νὰ πλεύσῃ δι' ἀτμοπλοίου ὅσον δυνηθῇ ν' ἀναβῇ τὸν Νεῖλον, ἄλλως ἡ ἀπόστασις εἶναι μεγαλητέρα.»

Λιποθυμοῦμαι δὲ συγκινουμένην ἐκ βάθρων τὴν καρδίαν μου, ὅταν ἀκούω τὸν συγγραφέα εἰς χώραν ἔρημον καὶ ἀπωτάτην, ὅπου φωνὴ ἑλληνίς,

« Φωνὴ ἀένναος, ἤνθεος ἁρμονίη, »

κατεκήλησε τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ (σελ. 114), ἀναφωνοῦντα τὸ τοῦ Σοφοκλέους·

« Ὦ φίλτατον φώνημα! φεῦ καὶ τὸ λεθεῖν
» πρόσφθεγμα τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἐν χρόνῳ μακρῷ. »

Καὶ ἀληθῶς φιλτάτη ἡ φωνὴ τῶν πατέρων· φιλτάτη ὅσον καὶ ἡ πατρὶς αὐτή, φιλτέρα καὶ γεννητόρων καὶ τέκνων, καὶ μάλιστα ὅταν εἶναι φωνὴ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Δημοσθένους. Προσαγορεύω λοιπὸν ἐκ ψυχῆς τὸν φιλόπατριν συγγραφέα, καὶ εἰς λήθην παραδίδω τὸν κότον αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὸς τὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐκεῖνο, μὴ παύωμεν ἔχοντες ἀείποτε κατὰ νοῦν καὶ ἐν χώρᾳ βαρβάρων καὶ ἐν χώρᾳ σοφῶν, καὶ τὸ ἄλλο τὸ τοῦ Εὐριπίδου·

« Ὅς ἐν γ' ἐμοὶ κρίνοιτ' ἂν οὐ καλῶς φρονεῖν,
» ὅστις πατρῴας γῆς ἀτιμάζων ὅρους
» ἄλλην ἐπαινεῖ καὶ τρόποισιν ἥδεται. »

Οὐχ ἧττον δὲ περίεργα καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἑλληνικῆς κοινότητος. Ἀλλὰ τοσαῦτα ἀντέγραψα ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν, ὥστε φοβούμενος μὴ καταδιωχθῶ ὡς τυποκλόπος, ἀναγκάζομαι νὰ παραπέμψω τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα (σελ. 131 καὶ καθ.).

Ἀστειοτάτη ἀλλὰ καὶ διδακτικὴ συγχρόνως καὶ ἡ περὶ Γκεγεράλ Γκουρσοὺλ παρέκβασις (σελ. 75). Ὁποία ἄρα ἡ αὐτόνομος πολιτεία, ἧς τινος τοὺς νόμους καταπατεῖ καὶ ἀνατρέπει καὶ ὁ ἔσχατος τῶν ξένων;

Τοιαῦτα ἐν γένει τὰ προτερήματα τῶν Ἀνατολικῶν ἐπιστολῶν· ἐφ' ὅλων δὲ αὐτῶν πλανᾶται διαρκῶς χριστιανική τις ἐπίπνοια· ὁ συγγραφεὺς ἐνέκυψεν, ὡς φαίνεται, ἰδίως καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἱερῶν Γραφῶν. Καταπαύων τὸν λόγον διὰ τῆς ἐξιστορήσεως τῶν ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν τῶν Ἁγίων Τόπων, παραμυθεῖται ἀναμιμνησκόμενος τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ εἰπόντος ὅτι· « πῦρ ἦλθε βαλεῖν εἰς τὴν γῆν . . . » καὶ προφητεύσαντος ὅτι « διαμερισθήσεται πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τῇ μητρί· πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς. » Βαβαί! ἡ προφητεία ἀληθεστάτη· ὑποπτεύομαι μόνον ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Ἰησοῦ αἱ πενθεραὶ διεμερίζοντο ἐπὶ τὰς νύμφας, καὶ αἱ νύμφαι ἐπὶ τὰς πενθεράς· τὸ νόσημα λέγεται προκαταλυμαῖον.

ΠΗΡΙ ΤΗΣ
ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΟΡΙΤΣΑΣ.

('Ορα φυλλάδ. 14) 219, σ.49

Φρουρίων ἐρείπια ὑπάρχουσι πολλαχοῦ τῆς περιοχῆς Κοριτσᾶς, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως οὐδεμία ἀνασκαφὴ ἐγένετο, διὰ νὰ φανῇ ἂν ὑπάρχῃ εἰς αὐτὰ ἀξιόλογός τις ἐπιγραφή. Π. χ. εἰς τὸ ὄρος Ἐμπορίας (σειρὰ τῆς Πίνδου) λεγόμενον ἐπιτοπίως «Κιουτέτ» εἰς τὰ χωρία Σελασφόρον, Ζαγραντίστι, Κολιότισα, Μπάρτσι, καὶ εἰς τὸ ἐν Βιθικουκίῳ περίφημον Μοναστήριον τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, σώζονται πολλὰ τοιαῦτα φρουρίων ἐρείπια. Εἰς τὴν Σελασφόρον μάλιστα ὑπάρχει καὶ ὑπόνομος συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ κάτω ῥέοντος ποταμοῦ Ντεβόλ. Πολλάκις ἀνακαλύπτονται εἰς τὰ ἐρείπια ταῦτα καὶ ἀρχαῖα νομίσματα.

Ν. Α. τῆς Κοριτσᾶς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Πίνδου, ὄπισθεν τοῦ ὄρους τοῦ Ντρενόβου ὑπάρχει χριστιανικὸν χωρίον « Ντάρδα » καλούμενον (ἀλβανιστὶ σημαίνει ἀπίδιον). Κατὰ πόσον ἔχει σχέσιν ἡ λέξις αὕτη μὲ τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαίων Δαρδανίων, ἀγνοοῦμεν. Ἀγνοοῦμεν ἐπίσης καὶ ἂν τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου « Μπάρτσι » δὲν ἔχῃ σχέσιν τινὰ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλβανοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μεσαιῶνος » Μπάλτσια (*).

Τὸ φρούριον Κιουτέτ, ἕως πρὸ 25 σχεδὸν ἐτῶν κατῳκεῖτο ὑπὸ Τουρκαλβανῶν, ἐλευθέρων ὄντων παντὸς βασιλικοῦ φόρου, ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει μόνον νὰ συνοδεύωσι τοὺς βασιλικοὺς θησαυρούς.

Ὄπισθεν δὲ τοῦ ὄρους Κιουτέτ, σώζονται ἐρείπια κατεστραμμένου χωρίου, λεγομένου Ἀθανασίτσα. Τῆς ἀνοικοδομηθείσης ἐκκλησίας ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, φερούσης χρονολογίαν 1225 (κατὰ τὴν δεντέ-

(*) Ἀπόγονος τοῦ στρατηγοῦ τούτου σώζεται καὶ σήμερον εἰς τὴν ἐν Σικελίᾳ κωμόπολιν Palazzo Adriano τῆς ἐπαρχίας τοῦ Παλέρμου, μεταξὺ τῶν ἐκεῖ μεταναστευσάντων Ἀλβανῶν, ὁ Πασχάλης Μπάρσας, νομικὸς τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ὁ ἀδελφός του ὅστις εἶναι Consigliere della Suprema corte di Giustizia. Εἰς τὴν αὐτὴν κωμόπολιν καὶ εἰς τὴν Contessa σώζονται καὶ τοῦ Ἰωάννου Σπάθα ἀπόγονοι, διατηροῦντες εἰσέτι τὴν ἐπωνυμίαν των. Ἐν δὲ Νεαπόλει σώζεται ἀπόγονος τοῦ Γεωργίου Καστριώτου, ὁ Φριδερίκος Καστριώτου Scanderbeg, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἄριστος νομικὸς, διατηρῶν πάντοτε τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑψηλὴν θέσιν του.

Χωρίον Μπάλση ὑπάρχει εἰς τὴν Πελοπόνησον, ἀναμφιβόλως τῶν προσφύγων Ἀλβανῶν.

ραν τῆς ἀνακαίνισιν) τὰ ἀνακαλυφθέντα γιγαντώδη θεμέλια ἐδείκνυον ὅτι ἡ ἐκκλησία αὕτη ὑπῆρξε κολοσσιαῖον κτίριον, ἀνήκον ὡς φαίνεται εἰς τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἤκμαζε τὸ Μπάρτσι, ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ ὁποίου κεῖται μεσημβρινῶς, μακρὰν ἡ ὥραν τῆς Κοριτσᾶς, χωρίον, ὀνόματι Φλόκι, τὸ ὁποῖον φρονῶ ὅτι παράγεται ἀπὸ τὸ Ἀμφιλοχία, Φιλόχι, καὶ Φλόκι.

Οὐχὶ μικρὰν χειροτέρευσιν τοῦ ἄλλως ὑγιεστάτου κλίματος τοῦ τόπου τούτου ἐπέφερεν ἡ νεωστὶ σχηματισθεῖσα λίμνη τῆς Σοβιάνης, ἥτις πρὸ 50 περίπου ἐτῶν, οὖσα ἕλος μικρὸν ἐπλημμύρισεν ἤδη μέγα μέρος τῆς πεδιάδος· διότι κωλύεται τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ Ἀτσέβολ κατά τε τὴν γέφυραν πλησίον τοῦ Μαλκίου, ὡς ἐκ τοῦ φραγμοῦ τῶν ἁλιευόντων τὰ περίφημα ἐκεῖνα ἐγχέλυα, καὶ κατὰ τὸν καταῤῥάκτην, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν θέσιν Ἐβρεγὲς, ἔνθα γαῖαι ἐπιπεσοῦσαι ἀπὸ τοὺς παροχθίους γεωλόφους, ἔφραξαν ἐν μέρει τὴν κύστιν αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ὁ βαθύπλουτος πατριώτης Παῦλος Ἀτζιὰς, διαμένων ἐν Πολωνίᾳ, ἔκτισεν ἐξ ἰδίων του τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, προσδιώρισε δὲ καὶ ἀξιολόγους πόρους πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, πέμψας καὶ διάφορα ἱερὰ ἄμφια δωρεὰν εἰς τὰς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἕνεκα τῶν τότε καταγράφεων καὶ διχονοιῶν τῶν πολιτῶν, ὀργισθεὶς ἀνεκάλεσε τοὺς πόρους, καὶ μετὰ θάνατον οὐδὲν ἐδωρήσατο οὐδ' εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ.

Τὸ 1840, ἔτος μετηνάστευσεν ἐντεῦθεν ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἰωάννου Τσάλλη καὶ Παγχάρως Τσάλλη εἰς τὴν Λαμίαν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ ἐκεῖ κτήματά των Ὀμὲρ Μπέη καὶ Ἀλβιμιάνα. Ἡ δὲ τοῦ Ἀναστασίου Τσάλλη εἶχε μετοικήσει εἰς Πιτσόλια πρὸ χρόνων. Ἡ πλουσία καὶ μεγάλη αὕτη οἰκογένεια οὐδεμίαν συνεισφορὰν προσέφερεν ἄχρι σήμερον πρὸς τὴν πατρίδα καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, καίτοι αὐτὴ ἔχει πάντοτε πρὸς αὐτοὺς χρηστὰς ἐλπίδας. Τὴν 8 Αὐγούστου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐτελεύτησεν εἰς τὴν ἄνω Αἴγυπτον συμπολίτης τις ἡμῶν, Γεώργιος Μπάγκας, ἐγκαταλιπὼν περιουσίαν ἐκ Γρ. 300,000 περίπου, ἐξ ὧν διέθεσεν ἔτι ζῶν Γρ. 50 χιλ. διὰ τὰ ἐν τῇ πατρίδι σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας, καὶ 25 χιλ. διὰ τὰς Ἀθήνας.

Ἐπειδὴ καὶ ἐν μέσῳ Ἑλλήνων οἰκοῦντες λαλοῦμεν, ὡς μητρικὴν, τὴν Ἀλβανικὴν (Πελασγικὴν) γλῶσσαν, ἐπιθυμῶ νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὀλίγας μόνον ἀλβανικὰς λέξεις, ἐξ ὅσων φαίνονται ὡς καθαραὶ Ἑλληνικαὶ, καὶ μάλιστα τῆς Ὁμηρικῆς ἐποχῆς, παραλείπων ὅσας ὁ Κύριος Θωμᾶς Πάκης εἰς τὴν Ἐφημερίδα Ἀθηνᾶν ὑπ' ἀριθ. 1302, Μαρτίου 24 τοῦ 1846, ἐδημοσίευσε, διὰ νὰ κρίνωσιν οἱ λόγιοι τοῦ ἔθνους περὶ τῆς ἀρχῆς, τῆς συγγενείας, καὶ τέλος περὶ τῶν περιπετειῶν τῶν συναδέλφων Ἀλβανῶν. Διότι ὁ Κύριος Παναγ. Ἀραβαντινὸς ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τῆς Ἠπείρου, ὁμιλῶν περὶ τῶν ἀρνησιθρήσκων τούτων, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν πολλοὶ ἐκ τούτων τὸν Ἰσλαμισμὸν βιαίως ἠσπάσθησαν, οὐδὲ τὰς περιστάσεις καὶ τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καὶ μάλιστα τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὸ ἰδιαίτερον μῖσος τῶν Σουλτάνων κατὰ τῶν ὑπὸ τὸν ἥρωα Γ. Καστριώτην ἀηττήτων Ἀλβανῶν, θεωρεῖ αὐτοὺς πάντη ξένους ὡς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐξαιρεῖ τοὺς ὁμοεθνεῖς Σουλιώτας, Κορμοβίτας, Ὑδραίους, κλπ. Καὶ πρῶτον παραπέμπω τὸν Κύριον Ἀραβαντινὸν, πρὸς τὸν ἀρχαιολόγον Dr. jur. Johann Georg von Han Γερμανὸν, ὅστις εἰς τὸ σοφόν του Σύγγραμμα Albanesische Studien τοῦ 1854, κάμνει μὲ μεγάλην περίνοιαν καὶ τὴν παραγωγὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος Σκιπετάρι, τὸ ὁποῖον ὁ Κ. Ἀραβαντινὸς κακῶς παράγει ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς λέξεως, schioppo =τουφέκι, ὡσανεὶ οἱ Ἰταλοὶ ἔδοσαν εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς, ὡς καλοὺς ὁπλοποιοὺς, τὸ ἐπίθετον Σκιπετάρ, ἐνῷ ἐξ ἐναντίας αὐτοὶ ἑαυτοὺς ὀνομάζουσι μ' αὐτὸ τὸ ἐπώνυμον, καὶ ἑπομένως ἡ ἐτυμολογία πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐντὸς τῆς ἰδίας γλώσσης. Ἰδοὺ δὲ τί γράφει ὁ Κύρ. Χάν. « Οἱ στρατιῶται του ἐπωνόμαζον τὸν Μέγαν Πύῤῥον διὰ τὴν μεγάλην του ἀνδρίαν, ἀετὸν, τουτέστιν ἀλβανιστὶ, Σκίπιε, αὐτὸς δὲ τοὺς ἀπήντα· Πῶς γὰρ οὐ μέλλω, τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις αἰρόμενος ; »

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ ἐπωνομάσθησαν, Σκιπετάρες, ἀπὸ τοῦ Σκίπιε, ὡς ἀπόγονοι, ἢ ἀπόγονοι τοῦ Πύῤῥου τοῦ ἐπονομασθέντος, Λετοῦ = Σκίπιε. Ἐπιφέρει δὲ καὶ ἄλλην γνώμην κατὰ τοῦτο, προσφυεστέραν ἴσως ὁ ἴδιος. Ἀπὸ τῆς λέξεως, σκήπων=βακτηρία, λατινιστὶ, scapos, ἀλβανιστὶ Σκόπ, καὶ Στάπ, ἔγινε σκῆπτον, σκῆπτρον καὶ σκᾶπτρον. Ὥστε ἀπὸ τοῦ σκήπ, ἢ σκόπ, γίνεται Σκιπετάρ ἢ Σκοπετάρ=σκηπτοῦχος, σκηπτροῦχος, βασιλεὺς, ῥαβδοῦχος. Σκῆπτρον εἶναι τὸ σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἡ βασιλικὴ δύναμις « Βασιλεὺς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς σκῆπτρον » Ἰλ Β. Καθὼς γίνονται πολλὰ τοιαῦτα παράγωγα. Π. χ. οὔδε, οὐδετάρ =ἡδοιπόρος· γιὰκ γιακατὰρ=αἱμοβόρος· λιούφτε, λιουφτὰρ=στρατιώτης· κόρδε. κορδετὰρ=ξιφήρης κτλ.

Λεξιγραφία Ἑλληνοαλβανική (*).

Κρῖος, ἐλέγετο καὶ εἷς τῶν Τιτάνων, καὶ τὸ κριάρι, ὁ προεξάρχων τῆς ποίμνης. Κρῖ σημαίνει λευκὸν, συγγεν. τῷ Κρῆ=κάρη, κορυφὴ, τὸ ἄνθος, τὸ ἄριστον=κεφαλή. Κρείων, κρέων, βασιλεὺς καὶ κεφαλή. Ἀλβαν. κρίε.

Καρὸς, τὸ ξυρίδι τῆς κεφαλῆς. Ἀλβανιστὶ καρὸς, ὁ ξεσκούφωτος.

Οὖς, τὸ αὐτὶ, Ἀλ. οὐέσχ, βέσχ, δηλαδὴ μὲ τὸ δίγαμμα β, ἢ γ.

Αὐχὴν, τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ λαιμοῦ. Ἀλβαν. κιάφα.

Πελειάδας ὠνόμαζον οἱ Πελασγοὶ κατὰ τὴν τότε γλῶσσαν τῶν Θεσσαλῶν τὰς περιστερᾶς. Ἀλβ. λέγονται φελέζα.

Πολιὸς, ὁ γέρων. Ἀλβ. Πολιάκ.

Οἶνος, κρασὶ, Ἀλ. οὐένε καὶ οὐέρε.

Κέων, ὁ σκύλος » κέν.

Μῦς, ὁ ποντικὸς » μύ.

Μῦια (μῦ, μύζω) ἡ μυῖγα, ἀλ. μύιζα.

Κοῦ, Αἰολο-Ἰωνικῶς, ἀντὶ ποῦ, Ἀλ. κοῦ.

Ἕτερος, ἄτερος, ἄλλος. Ἀλ. ἄτερ.

Οὖδα, οὐδὸς, δρόμος, στράτα, Ἀλβ. οὔδε.

Κρόνος, πολεμηθεὶς καὶ διωχθεὶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κατέφυγεν εἰς Ἰταλίαν. Ἀλ. κρέγου, σημαίνει κρημνίζω, ἐκβάλλω.

Δὰ, ἡ γῆ, Ἀλ. δέ.

Τὰ νῦν, τώρα. Ἀλ. τανύ.

Μαλέας, τὸ ἐν Πελοποννήσῳ ὄρος. Ἀλβ. Μάλ λέγουσι τὸ ὄρος ἐν γένει.

Λαπίθαι, ἔθνος Θεσσαλικὸν· σημαίνει δὲ ἀλκζὼν μεγάλαυχος. Λιὰπ ὀνομάζονται σήμερον ἰδίως οἱ Ἀλβανοὶ τῆς ἐπαρχίας Λιὰλιῶνος (εἰς νέαν Ἤπειρον).

Ἄντην, ἀντικρὺ, ἔμπροσθεν». Ἄντην δ' οὐκ ἂν ἔγωγε λοέσσομαι». Ἀ. Ὀδ. Ζ. Ἀλ. ἀντέῖ, εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν.

Μῆνις, ιδος, ἡ ὀργή. «Μῆνις Θεῶν,» Μέναν παρὰ Στβ. Ἀλ. μερί, καὶ μενί (*).

Ζεὺς, ἀντὶ Δεὺς, ὡς ἐκ τοῦ Δῖς, Διός, ὁ θεὸς τῆς μυθολογίας, καὶ ἀστρονομικῶς ὁ πλανήτης· ἐν γένει δὲ ὁ οὐρανός. Ἀλ. Ντί, καὶ Ντίτ, λέγεται ἡ ἡμέρα. Ὅθεν σώζεται τὸ εὔδιος (εὖ, Ζεὺς, Διὸς) =καιρὸς καλοκαιρινός· καὶ τὸ ἔνδιος (ἐν, Ζεὺς, Διὸς) = ὁ γινόμενος, ἢ πράττων τι ἐν καιρῷ τοῦ μεσημερίου. « Ἔνδιος δὲ ὁ γέρων ἦλθεν ». Ὀδ. δ. Ἐντεῦθεν ἔγινε καὶ τὸ λατιν. die=ἡμέρα.

Ὠδὶν, αὐγόν. Ἀλ. οὐέ, ἢ βέ, μὲ τὸ Δίγαμμα

Μένος, εος, ους θυμός. «Μένεα πνείοντες ». Ἰλ. Β. Γ. Ἀλβαν. Μελέ.

Σῦς, (σεύομαι, θύω) ὁ χοῖρος. Ἀλ. θύ.

Μίσσω, καὶ *ἄττω*, κινοῦμαι, πηγαίνω—ἔτο.

Ἀλγύνω, αἰσθάνομαι ἄλγος· — Λιγκόγου.

Ἐγείρω, ἔγρεο. — γκρέ.

Ἥλιος, καὶ ἠέλιος παρ' Ὁμήρῳ « Ντιέλε καθὼς διετηρήθη τὸ δ (ντ) εἰς τὸ σᾶῆλος » (*). Ὁ Εὐφορίων εἰς τὴν ἐπιτομὴν τοῦ Στράβωνος, τὸν ἥλιον λέγει ἦλ. Οἱ Ἀλβαν. λέγουσιν ἦλ, τὸν ἀστέρα.

Ἥλιξ, καρφί. Ἀλ. χέλ=σουβλί.

Ἄω, τρώγω. Ἀλ. χά.

Ἁπτω, *Ἁπτω*· πίνω ὡς οἱ σκῦλοι μὲ τὴν γλῶσσαν. Ἀλ. λιεπίγου.

Σπεύδω, βιάζω, ἐπιταχύνω, καὶ ἄσπετος ὁ ταχύπους Ἀχιλλεύς. Ἀλβ. σπεῖτόγου, καὶ σπεῖτ, τὸ ἐπίῤῥημα.

Εἰμὶ, εἶ, *ἐστὶ*. Ἀλ. γιάμ, γὲ, ἔστιε.

(*) Τὸ φωνῆεν ε, εἰς τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν προφέρεται μεταξὺ τῆς φωνῆς τοῦ ε καὶ ο, τὸ δὲ γν ὡς τὸ Ἰταλικὸν gn· οἷον gnomio καὶ τὸ σχ, ὡς τὸ Γερμαν. Sch.

Φένω, *πέφνειν*, *ἔπεφνε*, τὸ φονεύω, Ἀλ. οὐράς· ἡ βράς, τροπῇ τοῦ ν εἰς ρ, καὶ τοῦ φ εἰς β.

Πάροι, πάροιθεν τὸ ἔμπροσθεν, προτοῦ. Ἀλβ. παρὰ καὶ πάροι.

Εἴρων, ωνος, ὁ ὁμιλῶν μὲ εἰρωνείαν, καὶ εἴρω, ἐρέω, ῶ, τὸ λέγω καὶ ὁμιλῶ. Ἀλ. ρέγου, τὸ ψεύδομαι.

Δηλόω, φανερόνω. Ἀλ. ντάλ = ἐξέρχομαι.

Αἴθω, καίω καὶ φλογίζω καὶ αἴθων, ωνος, λυμὸς πυρετὸς. Ἀλβ. Αἴθε, ὁ πυρετός.

Δαίω, καίω καὶ ἀνάπτω. « Δαῖεν οἱ ἐκ κόρυθος πῦρ » Ἰλ. Ε. Ἀλβ. Δαίς = ἀνάπτω(

Δρῦς, κάθε σκληρὸν καὶ παλαιὸν δένδρον. Ἀλ. ντρίζε, τὸ δὲ ξύλον λέγουσι ντρυό.

Δύη, συμφορά, δυστυχία. Ἀλ. ζί, ζία.

Πρέω καὶ *πρεῦμα*. Ἀλ. φρύγου καὶ φρύμα.

Λοχεύω καὶ *λοχέω*, γεννῶ. Ἀλβ. λόχ. « Ἴστρος τοιαύτας παρθένους λοχεύεται » Αἰσχ.

Ποθῶ, ἀγαπῶ. Ἀλβ. Πούθ = ἀσπάζομαι, καθὼς συνεθίζει καὶ ἡ ὁμιλουμένη τὸ φιλῶ.

Ῥωννύω καὶ *ῥόω*, ζῶ. Ἀλβ. ῥόγου.

Θνήσκω, *ἔθανον* (θαν) Ἀλ. ντές.

Χοῖνιξ, μέτρον ἐπὶ τῶν σιτηρῶν εἰς χρῆσιν τὸ πάλαι ἐν Ἀθήναις. Ἀλβ. σχινίκ, ἐν χρήσει σήμερον.

Κύαθος, μέτρον, κόγχας, καὶ μύστρα. Ἀλβ. Κιασέ, μέτρον ἐπὶ ὑγρῶν σιτηρῶν εἰς χρῆσιν τὴν σήμερον.

Κοτύλη, εἶδος μέτρου διὰ τὰ ξηρὰ, ἢ λίβα οἴνου. Ἀλβ. Κοτέλ, κόϊλον ἀγγεῖον· ἐν γένει.

Καλοῦμαι, ὀνομάζομαι. Ἀλ. κλιούχεμ.

Αἰτοῦμαι, καθικετεύω, παρακαλῶ. Ἀλβ. Αἰούτεμ.

Δόρπος, τὸ δεῖπνον. Ἀλ. ντάρκε.

Φάτις, φήμη, ῥητὸν, χρησμός. Ἀλβ. Φάτ, ἡ τύχη, τὸ πεπρωμένον.

Θρέω, φωνάζω. Ἀλ. θρὲς καὶ θερές.

Βέκυρ καὶ *βέκος* (Φρυγ. καὶ Κυπρ.) ὁ ἄρτος. Ἀλβ. μπούκε.

Γυραί, πέτραι τινὲς τοῦ Ἰκαρίου πελάγους (πρὸ τοῦ Καφηρέως, ἢ τῆς Μυκόνου) ὅπου ἐνανάγησεν Αἴας ὁ Λοκρὸς, ἐπιστρέφων ἐκ Τροίας. Γυρὸς σημαίνει καὶ κυρτὸς καμπύλος, γυρτός. Ἀλβ. Γούρ, τὴν πέτραν ἐν γένει.

Κέλης, ἵππος. Δωρ. κέλητ. Ἀλβ. κάλι, ἵππος.

Θυωρία, Δωρ. συανία, μάλωμα, ὕβρεις. Ἀλβ. σχάγου, ὑβρίζω.

Ἀμφιέννυμι, ἕσομαι, Ἀλβαν. ἀμβίσχεμ.

Ἕλκω, τραβῶ. Ἀλβ. χέλκι.

Γηθέω, γηθῶ, χαίρω Ἀλβ. γαζόγου, γαζόεμ.

Ἕρπω, συγγ. τῷ ἑέπω. Σύρομαι μὲ τὴν κοιλίαν. Ἀλβ. ρεπόσχ=κάτω,

Μέγας, συγγ. τῷ Μάγος καὶ Μέδω, ἐξ οὗ καὶ μείζων. Ἀλβ. Μάδ.

Ὁράω, ὁρῶ, τὸ βλέπω. Ἀλβ. οὐερέγου. ἢ ὑερέγου, κυττάζω.

Ὄπτομαι καὶ ὄπω, ὀπωπέω=βλέπω. Ἀλβ. πὶ, πά.

Κλάω, κλαίω. Ἀλβ. κλιάγου.

Ἀκούω, λιάγου.

Ἅρπυιαι, τερατόμορφόν τι ὂν τῆς Μυθολογίας. Ἀλβ. Γερπίγου=ὄρις, μεταφορικῶς.

(*) Οὕτω λέγομεν· βίρε ἀντὶ βένε, βλιόρε ἀντὶ βλιένε. Ἔπειτα μίγιε, ἀντὶ μίλιε, βέϊ ἀντὶ βάλε, βεγά, ἀντὶ βελά.

(*) Τὸ δ εἰς τὴν Ἀλβανικὴν προφέρεται ὡς τὸ λατινικὸν d· ἔθεν εἰς πολλὰς περιπτώσεις, πρὸς διάκρισιν τοῦ γράφω, ντ=d.

Ἀνὴρ, ἄνθρωπος « Ἀνδρῶν τε Θεῶν τε » Ὅμηρ. Ἀλβ. γνερί.

Βοῦκος, γεωργός. Ἀλβ. Μπούϊκ.

Ἀρόω, γεωργῶ, καὶ ἄρωμα, τόπος ὠργωμένος. Ἀλβ. ἄρε, τὸ χωράφι· καὶ, οὐγάρ, τὸ ὠργωμένον χωράφι, ἀντὶ ἀγρός.

Μαγνησία πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἀνατολικῶς αὐτῆς κειμένη. Ἀλβ. Μαγγὲς λέγεται πρωΐ, ὄρθρος. Πιθανῶς ὠνομάσθη οὕτως ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, καθὼς ὑπάρχει καὶ τὸ ὄρος, Ὄρθρις, ἐπίσης πρὸς ἀνατολὰς τῆς Θεσσαλίας κείμενον, καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως οὕτω (ὄρθρος) καλούμενον.

Λιόπες (Ἑλλοπία κάτω τὴν Μολοσσίαν) χωρίδιον τὴν σήμερον ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ πλησίον τῆς Κονιππόλεως. Ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐφημίζοντο ὡς βουτρόφα τὸ πάλαι, καθὼς καὶ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἥρπασε τοὺς περιφήμους βόας τοῦ Γηρυόνου, βασιλέως τῆς Ἀμβρακίας, νικήσας αὐτὸν τῷ 1350, π. Χ. Ἀλβανιστὶ Λιόπε, λέγεται ἡ ἀγελάδα, καὶ λιόπες τὸ περιεκτικὸν ἀγελάδων.

Γραῦς, γραός, ἡ γραῖα. Ἀλ. Γροῦα, ἡ γυνὴ ἐν γένει. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ γυνὴ, ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ Γνούα, καὶ Γρούα.

Πατήρ. Ἀλβ. Ἄτ, καὶ Τάτα. ἐπὶ προσφων.

Ποσειδῶν, θεὸς τῆς θαλάσσης. Ἀλβανιστὶ λέγουν, πούς, τὸ βαθὺ πηγάδιον νεροῦ· ἡ δ' ἀποκοπὴ τῶν συλλαβῶν ειδων, ἔγινε καθὼς καὶ εἰς τὸ Λαπίθαι = Διάπ, Παναγιώτης = Πάνος, Εὐαγγέλης = Βάγγης, Γραμματεὺς = Γράμμος κτλ.

(*Ἀκολουθεῖ συνέχεια.*)

Κάϊρον, τὴν 4 Ὀκτωβρίου 1859.

Εἷς τῶν Συνδρομητῶν.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.

(Τέλος. Ἴδε φυλλάδ. 233. σελ. 230.)

—ooo—

Μπουνιά. Κτύπημα διὰ γρόνθου.

Μέσα. « Αὐτὸν ἔχει 'ς τὰ μέσα καὶ 'ς τὰ ἔξω » factotum. Χαρακτηρίζεται δὲ οὕτω καὶ ὁ οἰκειότατος.

Μαινάδες. Ἐν Ἀθήναις· ἡ μαίνη καὶ μαινὶς καὶ τὸ μαινίδιον τῶν ἀρχαίων.

Ξ.

Ξεχειλίζω. Ἐκ-χειλίζω, déborder.

Ξερτερίζω. Ἐν Ἐπταν. τὸ ἀλλαχοῦ ξεσχίζω. *Ἐξέντερα*.

Ξεμυτίζω. Déboucher. « Τὸν εἶδα κ' ἐξεμύτισε, je l'ai vu déboucher· δηλαδὴ ἐφάνη εἰς τὴν ἄκραν (τὴν μύτιν) τῆς ὁδοῦ.

Ο.

Οἰκτιρμός. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλ' εἰς ταύτην μόνην τὴν φράσιν· « διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ ! » Οὕτως εἶπε καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τελευταῖος τῶν ἡμετέρων αὐτοκρατόρων πρὸς τοὺς ἀποδειλιάσαντας στρατιώτας κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκείνην ἡμέραν· « ὦ συστρατιῶται καὶ ἀδελφοί, στῆτε ἀνδρείως· παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ. »

Ὄρος. « Ἐπῆρε τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνά. » Εἰς ταύτην μόνον τὴν φράσιν λέγεται.

Π.

Ποιηρεύομαι. « Τὸ ἐποιηρεύθηκα, » δηλαδὴ τὸ ἐνόησα ἂν καὶ μὲ τὸ ἔκρυπτον, καὶ οὐδὲ νόξιν εἶχον ὥστε νὰ τὸ ἐννοήσω.

Προεστώς. Ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει ὁ ἀνώτερος τοῦ ἐφημερίου ἱερεύς, ἐν δὲ Ζακύνθῳ ὁ γέρων, ὁ προϊστάμενος τῶν ἄλλων διὰ τὴν ἡλικίαν.

Πάπυρος. Ἐν Πελοποννήσῳ. Ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Περλάκκωμα. Ἐν Ἀθ. Περι-λάκκωμα. Ἴδε *Κάϊλος*.

Πετριά. « Ἔχω κ' ἐγὼ τὴν πετριά μου » (mon dada, mon tic). Καί· « Δὲν εὑρίσκεται ἄνθρωπος χωρὶς πετριά. »

Πολυτεχνίτης. Ἴδε *Ἐρημοσπίτης*.

Ποδοβολητός. Ποῦς — βάλλω. Bruit des pas. Οὕτω εἶπε καὶ ὁ Σ. Τριχούπης ἐν τινι δημοτικῷ ποιήματι·

« *Τί νἆν ὁ ποδοβολητός, τὰ κούφια τὰ τουφέκια.* »

Πολύ. Τοῦτο προσθέτομεν εἰς πολλὰς λέξεις λέγοντες· πολυτρώγω, πολυπίνω, πολυκοιμοῦμαι, πολυγελῶ, πολυφαγᾶς, πολύξερος, κλ.

Πρυμίζω. « Τὰ ἐπρύμισεν », ἔφυγεν. Ἐπὶ τὸ ἀστειότερον λέγεται ἡ λέξις. Ἐκ τοῦ *Πρύμνα*.

Πλευριτόρομαι. Παθαίνω πλευρίτιδα.

Πρωταριά. Ἡ πρώτην φορὰν γεννῶσα γυνὴ, ἡ καὶ τὸ κατὰ πρῶτον τίκτον ζῶον.

Περιπλοκάδα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. « Τὸ μεταξωτὸν τοῦτο ἔχει ὡραίας περιπλοκάδας, » δηλαδὴ σχήματα περιπεπλεγμένα.

Πρόπυρα (ἡ). Ἐν Ἀθήναις. Ὅταν βάλλωσιν εἰς τὸν κλίβανον τὸν ἄρτον, σύρουσιν ἔμπροσθεν τοῦ στομίου πῦρ, καὶ ἐψήνουσι πρόχειρον πίτταν, τὴν ὁποίαν τρώγουσι *πρὸ* τῆς ἐψήσεως τοῦ ἄρτου· ἡ πίττα αὕτη λέγεται *πρόπυρα*. *Πρὸ-πῦρ*.

Πέρνω. « Τὰ 'πῆρε βρεμμένα κ' ἄδρεχα, καὶ ἔφυγε. »

Παίζω. « Παίζει τ' ὀμμάτι μου. » Φράσις λεγομένη ὁσάκις συσπῶνται τὰ βλέφαρα, ὅτε καὶ δοξάζουσιν οἱ χυδαῖοι ὅτι « κάτι καλὸν θὰ ἰδοῦν, » ἢ « κανένα ξενητευμένον. » Ὁ Θεόκριτος λέγει· « ὀφθαλμός μευ ἅλλεται. »

Ρ.

Ῥοφός. Ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι· ἀττικῶς δὲ ἐλέγετο *ὀρφός*.

Ῥάμνα. Θηλ. ἐν Ἀθήναις. Οἱ θάμνοι δι' ὧν περιφράσσονται οἱ κῆποι. Ῥάμνος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Σ.

Στέρφα. (Ἴδε Γλωσσάριον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλ. τόμ. Η' σελ. 493.) Ἀπορῶ διατί εἶπον μετά τινος δισταγμοῦ ὅτι παράγεται παρὰ τοῦ *στέρφος* τῶν ἀρχαίων. Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον, ὡς καὶ ἡμεῖς, *στερίφην* τὴν στεῖραν.

Στρώνω. Πρόσθες εἰς τὰ Ἄτακτα (Β', 335) καὶ ταύτην τὴν σημασίαν· « Ἔστρωσεν ὁ νέος, » ἀμεταβάτως, il est devenu rangé· καὶ « ἄφες τον πρῶτον νὰ στρώσῃ. »

Στρίψω. « Τὸ ἔστριψεν· ἂς τὸ στρίψωμεν· δὲν τὸ στρίβομεν ; » Filer, déguerpir

Σταυρόνω. Ἐν Ἐπταν. Τὸ ἀλλαχοῦ πιλατεύω. Ζήτει τὴν λέξιν ταύτην ἐν τῷ Η' τόμ. τῆς Πανδ. σελ. 463.

Σκορπαλευρᾶς, ἀρσ. καὶ *σκορπαλευροῦ*, θηλ. ὁ μεγαλόδωρος, qui fait des largesses. Σκορπῶ — ἄλευρον.

Σιταρίθρα. Ἐν Ἀθήναις. Πτηνὸν ὑπαγόμενον εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κορυδαλῶν.

Συμπλιαστής. Ἐν Ἀθ. (τὸ υ προφ. ὡς υ), ὁ ἔχων κτῆμα πλησίον τοῦ κτήματός μου. « Ποῖον ἔχεις συμπλιαστήν ;—Τὸν Ν. . . . »

Σφάζω. Λέγουσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ· « Ὑπάγω νὰ σφάξω τὴν γῆν, » νὰ ἀροτριώσω. Ὡραία μεταφορά!

Σμύρ. Ἐν Μ. Ἀσίᾳ. Θεός, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιᾶται.

Σαβατιαρά. Ἐν Ἀθήναις. Σταφύλια, τὰ ἀλλαχοῦ *ἀμπελήσια* λεγόμενα.

Τ.

Ταγγός. Κακῶς ἔγραψα τὴν λέξιν *Ταγκὸς* διὰ κ. (Ὥρα Γλωσ. τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Τόμ. Η'. σελ. 316). Ἡ λέξις ἀρχαία, ἔχουσα τὴν αὐτὴν ὡς καὶ σήμερον σημασίαν. Λέγομεν καὶ *ταγγάδαν* τὴν γεῦσιν τοῦ ταγγοῦ.

Τήκομαι. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι. « Κάθηται κλεισμένος καὶ τήκεται. » Εἰς τοῦτον μόνον τὸν χρόνον.

Τσαχείλας. Ὁ ἔχων μεγάλα χείλη. Ζα-χείλας.

Τσαλαχόνω καὶ ὀν. *τσαλάχωμα*. Chiffonner, froisser. Ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι σύγκειται ἐκ τοῦ ἐπιτατικοῦ μορίου *ζα*, καὶ τοῦ ἀρχαίου λαχαίνω, ἐκ τοῦ λάσκω, τοῦ σημαίνοντος τὸν τριγμὸν τοῦ ὑφάσματος, τῆς ἀσπίδος, κτλ, ὅταν σχίζωνται, καὶ τοῦ τῶν ὀστέων (Ἰλ. Ξ, 25, Ν, 6, 6, Ψ, 277). Παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἐσήμαινε πρὸ πάντων τὸ μετὰ ψόφου συντρίβειν, διασχίζειν, διαρρήγνυειν καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὕτω καὶ ἡμεῖς λέγομεν σήμερον· « Ἐτσαλάχωσα τὸ φόρεμά μου, » καὶ « ἐτσαλάχωσα τὸ χαρτί, » ἤτοι τὸ ἐζάρωσα, ποιοῦντος τοῦ ἐνδύματος ἢ τοῦ χάρτου τριγμόν τινα κατὰ τὸ ζαλάχωμα. Τὸ μόριον *ζα* μεταβεβλημένον εἰς *τσα* ἀπαντῶμεν εἴς τινας λέξεις τῆς καθομιλουμένης, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω *τσαχείλας*.

Τσιτσίδος, καὶ ἐπίρ. *τσιτσίδι*. Ὀλόγυμνος.

Φ.

Φρέαρ. Ἐν Χίῳ. Ἰδὲ ἀνωτέρω *ἀντλῶ*.

Φιλακόλουθος. Ὁ συχνάζων εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἢ ὁ ἀναγινώσκων κατ' οἶκον τὰς ἀκολουθίας αὐτῆς.

Ω.

Ὥχρα. Ἐν Κωνσταντιν. Τὸ κίτρινον χρῶμα, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Ν. Δ.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΕΜΜΕΤ.

—ooo—

I want a hero: an uncommon want.
(BYRON.)

Α'.

Τίς ἐξ ἡμῶν γνωρίζει τὸν Ῥοβέρτον Ἔμμετ ; Ὀλίγοι ἴσως ἀναγνῶσται ἔχουσί τινα συγκεχυμένην ἀνάμνησιν τῆς θλιβερᾶς αὐτοῦ εἱμαρμένης. Οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν ζῶσιν εἰσέτι, διότι πεντήκοντα ἔτη σχεδὸν δὲν παρῆλθον, ἀφοῦ ὁ νέος ἥρως ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς λαιμητόμου μόλις εἰκοσιτριῶν ἐτῶν. Ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ τιμᾶται ἡ μνήμη αὐτοῦ ὡς καὶ τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας μαρτύρων. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι ἐν τῇ ἱστορίᾳ μικρὰν κατέχει θέσιν ζωὴ τόσῳ βραχεῖα, χάριτι ὅμως τῶν ποιήσεων τοῦ Θωμᾶ Μοὺρ καὶ κατανυκτικῶν τινων σελίδων τοῦ Οὐασιγκτῶνος Ἴρβιγκ, τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῶν ἐν Ἰρλανδίᾳ ταραχῶν, ἐν ᾧ διαπρέπει ὁ Ῥοβέρτος Ἔμμετ, κατέστη ἡρωϊκή τις παράδοσις. Ἐνόμισα δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὸν Ἰρλανδὸν ποιητὴν καὶ μετὰ τὸν Ἀμερικανὸν μυθιστοριογράφον ἐρχομένη ἁπλῆ τις βιογραφία, μόνην ἀξίαν ἔχουσα τὴν ἀκρίβειαν, ἰσχύει νὰ διαγείρῃ ἔτι τὴν περιέργειαν. Πολλάκις ἡ ποίησις εἶναι κατωτέρα τῆς ἀληθείας ὡς πρὸς τὸ θέλγητρον, καὶ ἡ ἀνθρώπινος ζωή, εἰ καὶ ὅλως πραγματική, παρίσταται μυθιστορικωτέρα τοῦ μυθιστορήματος, καὶ τραγικωτέρα τῆς τραγῳδίας.

Ὁ Ῥοβέρτος Ἔμμετ, ὁ ἥρως τῆς ἱστορίας ταύτης, ἐγεννήθη ἐν Δουβλίνῳ τὸ 1780 ἔτος. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἀρχαία καὶ ἔντιμος, κατήγετο ἐκ τῆς κομητείας τοῦ Κόρκ. Ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν γενεὰν ἐκείνην τῶν εὐγενῶν τῆς περιχώρου (gentry), εἰς ἣν συνήθως ἀνήκουσι οἱ διακεκριμένοι ἄνδρες ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐνεκατέστη ἐν Δουβλίνῳ τῷ 1760 ἔτος ἅμα νυμφευθείς. Ἐκ δὲ τῆς συζύγου του, τῆς Μὶς Ἐλισάβετ Τέμπλ (1), ἔσχε τρεῖς υἱούς, οἵτινες καὶ οἱ τρεῖς ἐπέπρωτο νὰ παραστήσωσι πρόσωπον ἔξοχον, καὶ καταλείψωσιν ἔνδοξον ὄνομα ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ τόπου αὐτῶν (2).

---

(1) Ἡ μὶς Τέμπλ κατήγετο ἐκ τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ Τέμπλ, συγγραφέως καὶ διαστήμου πολιτικοῦ ἀνδρὸς, ἐπὶ τῆς βασιλείας Γουλιέλμου τοῦ Γ'.

(2) Τέμπλ Ἔμμετ, Θωμᾶς Ἄδδις Ἔμμετ, Ῥοβέρτος Ἔμμετ. Ἔσχε δὲ καὶ θυγατέρα, τὴν μιστρὶς Ὄλμες, ἥτις, ἀνήκουσα εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην, τὴν τόσον θαυμασίως ὑπὸ τῆς φύσεως πεπροικισμένην, δὲν ἐφάνη κατωτέρα τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς οὔτε κατὰ τὰ προτερήματα οὔτε κατὰ τὰς πεποιθήσεις. Λέγεται ὅτι βιβλιάριον αὐτῆς ἀνώνυμον, γραφὲν καὶ δημοσιευθὲν ὑπ' αὐτῆς ἀνωνύμως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἑνώσεως.

Ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν Τὲμπλ Ἔμμετ, ἐγένετο δικηγόρος ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῆς Ἰρλανδίας τὸ 1781, καὶ, κατὰ τὴν ἑπταετῆ διάρκειαν τοῦ σταδίου αὐτοῦ, (ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν), ἀνυψώθη εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν καὶ ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς νομολόγος. Ὁ Γράτταμ ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ἀναφέρει περὶ ἐκείνου τὰ ἀκόλουθα· «Ἡ λαμπρότης τῆς εὐγλωττίας, ἡ ποικιλία καὶ τὸ βάθος τῶν γνώσεων αὐτοῦ περὶ τὰ νομικὰ καὶ τὴν θεολογίαν ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε οὐδεὶς τῶν δικαστῶν, τῶν δικηγόρων καὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἰρλανδίας ἦν ἱκανὸς ν' ἀντιταχθῇ πρὸς αὐτὸν διὰ συζητήσεως· καὶ ἀποθνήσκων ἀφῆκε φήμην οἵαν οὐδεὶς μετέπειτα ἀπήλαυσεν (1). » Ὁ Θωμᾶς Ἄδδης Ἔμμετ προτερήματα μὲν ἔχων ἥττον λαμπρά, νοῦν ὅμως πολὺν ὅσον καὶ ὁ πρωτότοκος ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐσπούδασεν ἐν Σκωτίᾳ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἐδεμβούργης. Ὁ σὶρ Ἰάκωβος Μάκιντος, ὁ συμμαθητὴς καὶ φίλος του, ὁμιλεῖ συχνὰ μετ' ἐπαίνου περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀπομνημονεύσί του, καὶ λέγει ὅτι τὸν προέτρεψεν ἐντόνως ὅπως ἐναγκαλισθῇ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Καὶ ἤκουσε μὲν τὴν συμβουλήν του σπουδάσας τὰ νομικὰ ἐν Λονδίνῳ, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς πολιτικὸς ἀνὴρ ἢ ὡς δικηγόρος ἐμελλέ ποτε νὰ γίνῃ γνωστὸς ἐν Ἰρλανδίᾳ. Ὁ ἐπιστημότερος ὅμως τῶν τριῶν ἀδελφῶν, ἐκεῖνος οὗτινος τὰ προτερήματα, ὁ χαρακτὴρ, ἡ τραγικὴ εἱμαρμένη ἑλκύουσι διὰ πολλοὺς λόγους τὴν συμπάθειαν τῶν μεταγενεστέρων, ὑπῆρξεν ὁ νέος καὶ ἀτυχὴς Ῥοβέρτος Ἔμμετ.

Ἐὰν ἀληθὲς, ὡς λέγουσιν, ὅτι οἱ διακεκριμένοι ἄνδρες εἰσὶ πρὸ παντὸς υἱοὶ τῶν μητέρων αὐτῶν, περίεργόν ἐστι ἐξετάζοντες τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα τοῦ νοὸς καὶ τοῦ ἤθους αὐτῶν, νὰ ἀνεύρωμεν τὰ ἴχνη τῆς γυναικείας ἐκείνης ἐπιῤῥοῆς, ἥτις πολλάκις ἀντίκειται παραδόξως εἰς τὴν εἱμαρμένην τοῦ βίου αὐτῶν. Ὁ πατὴρ τοῦ Ῥοβέρτου Ἔμμετ ἦν ἀνὴρ ἔντιμος, ἁπλοϊκὸς καὶ σταθερὸς τὸν νοῦν, ἀλλὰ κοινός. Ἐπιστολαὶ δέ τινες τῆς μητρός τ'ου, δημοσιευθεῖσαι ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Θωμᾶ Ἄδδη Ἔμμετ (2), δεικνύουσιν ὅτι ἦν τρυφερὰ, μεγαλόφρων, εὐαίσθητος εἰς ἄκρον καὶ ἀγχινουστάτη. Ἐκ τῶν τριῶν τέκνων αὐτῆς τὸ μᾶλλον ὁμοιάζον αὐτὴν ἦν ὁ νέος Ῥοβέρτος, γεννηθεὶς πολὺ μετὰ τὰ ἄλλα ὅτε ἡ μὲν νεότης εἶχεν ἀποχαιρετίσει αὐτὴν, οἱ δὲ πρῶτοι υἱοί της εἶχον ἀνδρωθῇ. Ἡ ἀγάπη ἣν ἔτρεφε πρὸς τὸ τρίτον τοῦτο τέκνον, ὑπηγόρευσεν ἐλπίζουσαν ὅλως μέριμναν, ἣν ἀντήμειψεν αὐτὸ ἐπέκεινα πάσης ἐλπίδος. Προεσήμανε δὲ ἐνωρὶς σπάνια καὶ λαμπρὰ πλεονεκτήματα. Παράδοξόν τι κρᾶμα ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὀξυνοίας, μεγάλη δύναμις προσοχῆς, θερμὴ καὶ ποιητικὴ φαντασία, καὶ νοῦς εὐθὺς καὶ διορατικός, καθίστων αὐτὸν ἐξίσου πρόσφορον εἴς τε τὰς φιλολογικὰς καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας. Εἶχε δὲ καὶ ἀκαταγώνιστον θέλησιν, ἡνωμένην ὅμως μετὰ μεγίστης γλυκύτητος ἤθους. Ἐπειδὴ δὲ χαίρομεν πάντες ὁσάκις βλέπωμεν διαγραφομένους κατ' αὐτὴν τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἐκλεκτῶν φύσεων, ὁ Μάδδεν διηγεῖται εὐχαρίστως ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Ῥοβέρτου Ἔμμετ ἀνέκδοτον, παιδαριῶδες μὲν κατ' ἐπιφάνειαν, ἀποδεικνύον ὅμως τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως καὶ τὴν ὀξύτητα τοῦ νοὸς αὐτοῦ. Ἐνωρὶς ἀνέπτυξε ῥοπὴν πρὸς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας· τὰ μαθηματικὰ καὶ ἡ χημία ὑπῆρξαν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡλικίας τῶν δώδεκα ἐτῶν αἱ κατὰ προτίμησιν σπουδαί του. Συνείθιζε δὲ νὰ ἐπιδίδηται εἰς χημικὰ πειράματα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός του. Καί ποτε μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν πειράματός τινος ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην ἀλγεβρικοῦ τινος βιβλίου, καὶ ἐζήτησε τὴν λύσιν προβλήματος, ὅπερ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ἦν δυσχερέστατον. Ἐνῷ δὲ κατεγίνετο ἔφερεν ἀσυλλογίστως τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐδηλητηριάσθη δι' ὑδραργύρου, ὃν μικρὸν πρὶν ἐκράτει ἐνὰ χεῖρας. Οἱ ὀριμεῖς πόνοι οὓς ἠσθάνθη ἀμέσως ἀνήγγειλαν αὐτῷ τὴν κινδυνωδεστάτην τὴν ἀφορμὴν τῆς ὀδύνης· φοβούμενος ὅμως μὴ πρὸς ποινὴν τῆς ἀφροσύνης του ἀπαγορεύσωσιν αὐτῷ τὴν χρῆσιν τῶν κινδυνωδῶν τούτων πειραμάτων, οὐδένα εἰδοποίησεν, ἀλλὰ καταβὰς εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνεζήτησεν εἰς τὴν ἐγκυκλοπαιδείαν τὸ περὶ *Δηλητηρίου* ἄρθρον, καὶ ἀγέγνω ὅτι ἡ κιμωλία διαλυομένη ἐντὸς ὕδατος ἐθεωρεῖτο ὡς ἀντιφάρμακον εἰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι εἶδέ ποτε κιμωλίαν ἔν τινι παρακειμένῳ ἀμαξοστασίῳ, κατέβη εἰς τὴν αὐλὴν, ἔθραυσε τὴν κεκλεισμένην θύραν τοῦ ἀμαξοστασίου, κατώρθωσε νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον, παρεσκεύασε καὶ ἔπιε τὸ ἀντιφάρμακον, καὶ ἐπανέλαβε τὴν μελέτην τοῦ προβλήματος. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ὁ παιδαγωγός του, ὁ δόκτωρ Λούϊς, ἰδὼν αὐτὸν εἰς τὸ πρόγευμα τὸ πρόσωπον ἔχοντα τόσον ἠλλοιωμένον ὥστε μόλις ἀνεγνωρίζετο, τὸν ἠρώτησε μετὰ ψυχικῆς ἀγωνίας, καὶ ἔμαθεν ἐπὶ τέλους ὅτι διῆλθεν ἅπασαν τὴν νύκτα φριμωδῶς βασανιζόμενος, καὶ ὅτι ὠφελούμενος ἀπὸ τῆς αὐπνίας ἐξηκολούθησε τὴν σπουδὴν τοῦ προβλήματος, ὅπερ καὶ ἔλυσεν.

Ὁ δόκτωρ Λούϊς εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ ἀνατροφὴ τοῦ Ῥοβέρτου Ἔμμετ, ἦν ἱερεὺς διαμαρτυρόμενος, ἔχων νοῦν πεπαιδευμένον καὶ δόξας φιλελευθέρους. Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ ἀνεδέχθη τὴν καλλιέργειαν τῶν ποικίλων πλεονεκτημάτων τῆς πλουσίας ἐκείνης φύσεως, καὶ, ὡς λέγουσιν, οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτον ἐμπνεύσας εἰς τὸν νέον αὐτοῦ μαθητὴν ἀποστροφὴν κατὰ τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τῆς θρησκευτικῆς καταδυναστείας. Ἀφοῦ διήκουσε τῶν ἐν τῷ σχολείῳ τοῦ Σαμουὴλ Οὐῆτ διδασκομένων μαθημάτων, περιωνύμῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τὰ μαθηματικὰ πρὸ πάντων, καὶ τῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς Τριάδος, μετέβη τῷ 1796 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ἁγίου Κολόμβου. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦτο κεῖται ὀλίγον μακρὰν τοῦ Δουβλίνου, ἐπὶ λόφου ὅθεν φαίνονται μακρὰν ἡ θάλασσα, ἡ πόλις, τὰ ὄρη καὶ ὁ κόλπος ὃν οἱ Ἰρλανδοί, ἐν τῇ πατρικῇ αὐτῶν ὑπερηφανείᾳ, συγκρίνουσι πρὸς τὸν τῆς Νεαπόλεως. Ἐξηκολούθησε δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας, βραβευόμενος κατ' ἔτος ὑπὸ διαφόρων Σχολῶν. Σώζονται εἰσέτι εἰς ἅγιον Κολόμβον, ἄνωθεν μαύρων βράχων οὓς ὁ δύων ἥλιος χρωματίζει ῥοδοειδῶς, τὰ λείψανα ναοῦ κυκλοτεροῦς, ὅπου, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τὴν σκιὰν φηγοῦ, ἐπὶ ἠκρωτηριασμένης στήλης ὁ Ῥοβέρτος Ἔμμετ ἐκάθητο, ἀναπολῶν περίλυπος τὰ παθήματα καὶ τὸ ὄνειδος τῆς πατρίδος του.

Ἐνῷ δὲ ἡ παιδικὴ αὐτοῦ ἡλικία παρήρχετο ἐν μελέτῃ ὑπὸ τὰς εἰρηνικὰς σκιὰς τοῦ ἁγίου Κολόμβου, ἡ καταιγὶς ἐμύκᾶτο, καὶ αἱ ἀκαταπαύστως ἀναγεννώμεναι ταραχαὶ τῆς Ἰρλανδίας μετεβλήθησαν εἰς ἐπίφοβον ἐπανάστασιν. Ἡ ἀποστασία τοῦ 1798, ἐξαπλωθεῖσα ἐφ' ἅπασαν τὴν χώραν, παρ' ὀλίγον ἐπετύγχανεν. Καὶ δὲν προτιθέμεθα μὲν νὰ περιγράψωμεν ἐνταῦθα τὰ ἀξιομνημόνευτα ἐκεῖνα ἔτη· ἀλλ' ὅμως προεισαγωγικαί τινες παρατηρήσεις καθίστανται ὑπαρίτητοι, καὶ συμφέρει πρὸς κατάληψιν τῆς ὑποθέσεως νὰ θέσωμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀναγνώστου τὴν εἰκόνα ἀγνώστων ἢ μᾶλλον λησμονηθέντων σήμερον γεγονότων. Σ. *(Ἀκολουθεῖ.)*

(1) Graham, life and times.

(2) Ὁ δόκτωρ Μάδδεν ἐδημοσίευσε τὴν βιογραφίαν τῶν κυριωτέρων ἀρχηγῶν τῶν Ἡνωμένων Ἰρλανδῶν. Ἐν δὲ τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Ῥοβέρτου καὶ Θωμᾶ Ἄδδη Ἔμμετ, εὑρίσκομεν περὶ τοῦ βίου τῶν δύο τούτων περιφήμων ἀνδρῶν ἀκριβεστάτας εἰδήσεις, ἐρανισθείσας ἐκ τῶν κυριωτέρων πηγῶν, καὶ συλλεγείσας μετ' ἐπιμελείας δι' κινούσης σίδας πρὸς τὴν μνήμην αὐτῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—ooo—

Ὁ ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΚΛΙΒΑΝΩΝ. Ὁ ἐν Νεοβοράκῳ μηχανικὸς Κ. Βέρδανος κατεσκεύασε κλίβανον ἐνεργοῦντα αὐτομάτως δι' ἀτμοκινήτων μηχανῶν. Ὁ κλίβανος οὗτος ὑπάρχει ἐν Βρουκλύνῳ παρὰ τὸ Νεοβόρακον, εἶναι διόροφος καὶ ὁμοιάζει οἰκίαν, διότι ἔχει μῆκος μὲν 18, ὕψος δὲ 32 ποδῶν. Εἰς ἑκάστην ὀροφὴν ὑπάρχουσι δύο θύραι· καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς εἰσάγονται διὰ μηχανισμοῦ οἱ μέλλοντες νὰ ἑψηθῶσιν ἄρτοι, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ἐξάγονται ἑψηθέντες ὡσαύτως διὰ μηχανισμοῦ, καὶ καταπίπτουσιν εἰς ἅμαξαν παρακειμένην. Οἱ διὰ μιᾶς εἰσαγόμενοι ἄρτοι ἀνεβαίνουσιν εἰς 2,000, ὧν ἕκαστος ἔχει βάρος 4—5 λιτρῶν. Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ἐργάζονται μόνον 50 ἄνθρωποι, ἐνῷ κατὰ τὸν συνήθη τρόπον ἀπαιτοῦνται ἐπέκεινα τῶν 200. Τὸ πρόσδν τῶν ἄρτων τῶν καθεκάστην διὰ τῆς μηχανῆς ταύτης κατασκευαζομένων ἀναλογεῖ πρὸς ἡμερήσιον ἐργασίαν 300 κοινῶν ἀρτοπωλείων.

ΤΟ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΝ. Ἐν τῇ γαλλικῇ ἐφημερίδι τῇ ἐπιγραφομένῃ Nouvelliste de Rouen ἀνεφέρετο ὁ ἐξῆς περίεργος ὑπολογισμὸς ἐπὶ δισεκατομμυρίου. Δισεκατομμύριον φράγκων ἔχει βάρος πέντε ἑκατομμυρίων χιλιογράμμων· διὸ πρὸς μετακόμισιν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται διὰ ξηρᾶς μὲν 2,080 τέθριπποι ἅμαξαι, διὰ θαλάσσης δὲ πλοῖον ἰσομέγεθες τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε, ἥτοι 309 πηχῶν μῆκους, 50 πλάτους καὶ 30 ὕψους. Ἐὰν δὲ τὰ πέντε ἑκατομμύρια χιλιογράμμων ἀργύρου μετασχηματισθῶσιν εἰς ῥάβδον ἔχουσαν περίμετρον ἑνὸς τετραγωνικοῦ δακτύλου, αὕτη θέλει ἔχει μῆκος 655,000 μέτρων, δηλαδὴ πλείονα ἔκτασιν ἢ ὅση ἀπαιτεῖται ἵνα περιτοιχισθῇ ὁλόκληρος ἡ πόλις τῶν Παρισίων ὑπὸ κιγγλίδος ὕψους 10 ποδῶν. Καταστρώνοντες δὲ ἐξ ἑνὸς δισεκατομμυρίου μονοφράγκων νομισμάτων ὁδὸν ἔχουσαν πλάτος 4 μέτρων, θέλομεν καλύψει αὐτὴν ἐπὶ 132,250 μέτρα κατὰ μῆκος, ἥτοι ὁλόκληρον τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἐκ Παρισίων εἰς Ῥουὰν. Ἐὰν πάλιν διαθέσωμεν τὰ μονόφραγκα κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν, ἡ ὁδὸς θέλει ἐκταθῇ ἐπὶ 24,000,000 μέτρα, ἥτοι θέλει ἀποβῇ ἐπὶ 700 λεύγας μακροτέρα ἢ ἡ ἡμιδιάμετρος τῆς γῆς. Ἐὰν ἐπὶ τέλους τὸ δισεκατομμύριον τῶν μονοφράγκων ἐτίθετο κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς κιβώτιον, ἐξ οὗ νὰ ἐξέρχεται ἓν φράγγον κατὰ λεπτὸν τῆς ὥρας, ἔπρεπε νὰ παρέλθωσιν εἰσέτι 72 ἔτη πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ὁλόκληρος ἡ ποσότης αὕτη.

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΩΝ. Οἱ ἀρχαῖοι στερούμενοι τυπογραφῶν ἐφιλοτίμουντο ν' ἀγοράζωσιν εἰς ἀλλας τιμὰς τὰ βιβλία· οὕτως ὁ Πλάτων ἠγόρασε φιλοσοφικά τινα συγγράμματα τοῦ Φιλολάου ἀντὶ 100 μνῶν, ἤτοι δέκα περίπου χιλιάδων δραχμῶν· ὁ Βησσαρίων ἠγόρασε 600 διάφορα ἑλληνικὰ χειρόγραφα ἀντὶ 30,000 σκούδων, ἤτοι ἑβδομήκοντα καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων δραχμῶν. Τῷ 1438 ἐπωλήθη ἐν Φλωρεντίᾳ δίτομον ἀντίτυπον τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἀντὶ 20 φλωρινίων, ἤτοι ὑπὲρ τὰς 1700 δραχμάς. Συγχρόνως ἐπωλήθησαν δύο ἕτερα βιβλία, ἐξ ὧν τὸ μὲν περιεῖχε διάφορα ποιήματα τοῦ Πλάτωνος, τὸ δὲ ἕτερον τοῦ Πλουτάρχου, ἀντὶ 50 φλωρινίων, ἤτοι 5,000 δραχμῶν. Τῷ 1461 τὸ βιβλίον τὸ ἐπιγραφόμενον Rationale divinorum officiorum Durandi ἐτιμᾶτο ἀντὶ 450 δραχμῶν. Τῷ 1467 τὸ τοῦ θείου Λύγουστίνου De civitate dei πόνημα ἐτιμᾶτο ἀντὶ 100 δραχμῶν. Τῷ 1470 βιβλία εἰς φύλλον ἐπωλοῦντο συνήθως ἀντὶ 50—55 δραχμάς. Καὶ τὸ 1493 τὰ εἰς 4. βιβλία ἐτιμῶντο μόλις 14 δραχμάς. Νῦν δὲ τὰ τοιαῦτα πωλοῦνται συνήθως ἀπὸ 3 ἕως 8 δραχμῶν.

Κατὰ τὴν Θ', Γ', ΙΑ' καὶ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα ἡ σπάνις τῶν βιβλίων ἦτο μεγίστη· ὅθεν ἡ κατὰ τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα ὑπάρχουσα βιβλιοθήκη ἐν Pontivy τῆς Βρετανίας, ἐθαυμάζετο ὡς ἡ πλουσιωτέρα τῆς Εὐρώπης, καὶ τοι συγκειμένη ἐκ 200 μόνον τόμων. Ἐκ δὲ τῶν ἰδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν ἡ πλουσιωτέρα πασῶν ἦτο ἡ τοῦ Ἐδράρδου Κόμητος Φριούλου, αὐλικοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ· ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἐσύγκειτο ἐκ 50 τόμων, ἓν τῷ 868 ἔτει, μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, διεμοίρασε πρὸς τοὺς τρεῖς αὐτοῦ υἱοὺς ὡς πολύτιμον περιουσίαν. Κατὰ δὲ τὴν ΙΑ' καὶ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα αἱ σημαντικώτεραι βι-

βλιοθῆκαι ἦσαν ἡ τῆς μονῆς τοῦ Κασσινίου, ὅρους συγκειμένη ἐξ 90 τόμων, καὶ ἡ τῆς παρὰ τὴν Ῥαβέννην Πομπώσης μονῆς ἐκ τόμων 62.

Ἀπὸ τοῦ 1456 μέχρι τοῦ 1536 μόνον εἰς 184 πόλεις ὑπῆρχον τυπογραφεῖα, ἀλλ' εἰργάζοντο μετὰ τοσαύτης δραστηριότητος, ὥστε εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἐγένοντο 32,529 ἐκδόσεις, ἀποτελοῦσαι 15,246,500 σώματα, ἅτινα, λογιζομένου ἑκείνου κατὰ μέσον ἢ μᾶλλον κατ' ἐλάχιστον ὅρον, ἐκ δύω τόμων, ἀποτελοῦσι 32,529,000 τόμους.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗ. Κατὰ τὸ 1770 εὑρέθη παρὰ τὰ ἐν Βελλεβίλλῃ λατομεῖα λίθος φέρων τὰ ἑξῆς καὶ κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν στοιχεῖα.

J. C.
J.
L.
E.
C. H.
E. M.
I. N.
D. E.
S. A. N. E. S.

Ἐστάλη δὲ πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιγραφῶν, ἥτις μάτην ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας κατεγίνετο νὰ ἀναγνώσῃ αὐτά. Ἐπελθὼν δὲ ἐν τῷ καταστήματι κανδηλανάπτης τις ἐκ Μοντμάρτης, καὶ ἰδὼν τὴν ἐπιστολὴν ἀνέκραξε μετὰ γέλωτος. «Αὕτη εἶναι ἡ ἐπιγραφὴ τὴν ὁποίαν οἱ σοφοὶ ἀδυνατοῦσι ν' ἀναγνώσωσιν; Εὖγε!.... Καὶ τί εὐκολώτερον καὶ πρὸς τὸν συλλαβίζοντα αὐτόν, ἢ δὲν βλέπουσιν ὅτι αὕτη ἐδείκνυεν εἰς τοὺς τιτανοποιοὺς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγουσαν εἰς τὰ λατομεῖα; ἰδοὺ τί λέγει· ici le chemin des ânes, ἤτοι *ἐνταῦθα ἡ ὁδὸς τῶν ὄνων*.

ΠΕΡΙ ΚΟΜΗΤΩΝ. Ὁ κομήτης ὁ κατὰ τὸ 1857 κατατρομάξας τὸν κόσμον ὅλον,

De Paris au Pérou, du Japon jusqu' à Rome,

καὶ περὶ οὗ ὡμίλησεν ἐν ἐκτάσει ἡ *Πανδώρα*, κλίνει πλέον τῶν 30° ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἤτοι διέρχεται 700,000 περίπου λεύγας ἀπὸ τῆς γῆς! Κακῶς δὲ εἶχον τότε ἀναγγείλει αἱ πολιτικαὶ ἁπάσης τῆς Εὐρώπης ἐφημερίδες, ὅτι κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς Γερμανοῦ τινος ἀστρονόμου, ἔμελλεν οὗτος νὰ συναντηθῇ ἐν τῇ πορείᾳ αὐτοῦ μετὰ τῆς γῆς, διότι οὐδεὶς τῶν ἀστρονόμων εἶχε ποτὲ κάμει τοιαύτην τινὰ προρρήσιν, ἣν πρῶτος ἐδημοσίευσε Βέλγος τις ἱερεὺς Μαθαῖος Λαίνσβεργος ποῦνομα, ὁ καὶ συγγραφεὺς Καλανδεριοῦ ὡς ὁ ἡμέτερος Καζαμίας.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1858 ἐφάνησαν ἕξ νέοι κομῆται, ἐξ ὧν ὁ λαμπρὸς καὶ μέγας ὁ ἐπικληθεὶς τοῦ Δονάτου, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνακαλύψαντος αὐτὸν ἀστρονόμου τῆς Φλωρεντίας Donati, τοῦ ὑπολογίσαντος καὶ τὴν πορείαν αὐτοῦ. Ὁ κομήτης οὗτος εἶχε κλίσιν ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς 63, καὶ 48, καὶ τὴν 30 Σεπτεμβρίου εὑρίσκετο ἐν τῷ περιηλίῳ αὐτοῦ, ὅτε ἀπεῖχε τοῦ ἡλίου 22 000,000, λευγῶν· τὴν δὲ 9 Ὀκτωβρίου εὑρίσκετο εἰς τὸ περίγειον, καὶ ἑπομένως ἐπλησίασε τὴν γῆν 20,000,000, λεύγας. Ἐπροχώρει δὲ καθεκάστην κατὰ 1,200,000 λεύγας! Ἡ διάμετρος τοῦ πυρῆνος αὐτοῦ εἶχεν ἔκτασιν 1070 λευγῶν, ἤτοι τρὶς μικροτέραν τῆς γῆνης· τὸ δὲ μῆκος τῆς κόμης αὐτοῦ ἦτο τοὐλάχιστον 13,000,000 λευγῶν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς, κατὰ τὸ ἄνω μέρος, 2 1/2 ἑκατομμυρίων λευγῶν.

ΠΕΡΙ ΠΛΑΝΗΤΩΝ. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος μέχρι τοῦ 1857 ἔτους ἀνεκαλύφθησαν πεντήκοντα μικροὶ πλανῆται· κατὰ δὲ τὸ λῆξαν ἔτος τέσσαρες ἕτεροι, εἰς δηλαδὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Λαυρεντίου, καὶ τρεῖς ὑπὸ τοῦ Κ. Γολσμιθίου.

ΙΑΤΡΟΣΤΑΤΙΚΑΙ ΠΑΠΡΟΦΟΡΙΑΙ. Κατὰ τὴν ἰατροφαρμακευτικὴν τῆς Γαλλίας ἐπετηρίδα, τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν ἔτει 1857 ὑπὸ Φ. Ῥουβαύδου, ὑπάρχουσιν ἐν Γαλλίᾳ 14, 258 διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς καὶ χειρουργίας, 6,765 ἰατροὶ (officiers de santé) καὶ 5,540 φαρμακοποιοί, ἐνῷ τῷ 1853 ὑπῆρχον 11,217 διδάκτορες, 7,221 ἰατροὶ καὶ 5,175 φαρμακοποιοί.

Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις 1177 νοσοκομεῖα ἐμπεριέχοντα 103, 857, κλίνας, ὥστε ἀναλογεῖ.

1, Ἰατρὸς (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν διδακτόρων) ἐπὶ 1940 κατοίκων.

1, Φαρμακοποιὸς ἐπὶ 6914.

1, Νοσοκομεῖον ἐπὶ 30,000, καὶ

1, Κλίνη ἐπὶ 344.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΥΣΩΝΕΣ. Ἡ γαλλικὴ ἐφημερὶς ἡ ἐπιγραφομένη *Ταχυδρόμος τῆς Ἄθρης*, στηριζομένη ἐφ' ἱστορικῶν πληροφοριῶν, ἀναφέρει τὰ ἔτη καθ' ἃ ἀπὸ τῆς Ζ' ἑκατονταετηρίδος ἐγένοντο ἐν Εὐρώπῃ μεγάλοι κατὰ τὸ ἔαρ καύσωνες. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ἑξῆς· 658, 859, 993, 1000, 1022, 1132, 1159, 1171, 1260, 1276, 1277, 1293, 1294, 1303, 1304, 1393, 1474, 1538, 1539, 1540· 1541, 1556, 1615, 1616, 1646, 1652, 1698, 1718, 1732, 1733, 1744, 1745, 1746, 1748, 1754, 1760, 1767, 1778, 1779, 1788, 1802, 1811, 1818, 1830, 1835, 1846, 1857, εἰς ἃ πρόσθες καὶ τὸ ἤδη λῆξαν ἔαρ.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

Η ΕΥΤΥΧΙΑ.

Ἄσμα διὰ τὴν νεολαίαν τῶν Σχολείων.

—ooo—

Τῆς εὐτυχίας ἡ σκιὰ
πολλάκις ἀπατᾷ·
ὡς πλησιάσῃς, ὠχριᾷ,
καὶ σβύνει, καὶ πετᾷ.

—ooo—

Ἡ Εὐτυχία.

Τοῦ Κροῖσου δ' οἱ θησαυροὶ
δὲν κάμνουν εὐτυχεῖς·
καὶ τὴν γαλήνην ἀφαιρεῖ
ὁ πλοῦτος, τῆς ψυχῆς.

Ἐδόθη εἰς τὴν καλλονὴν
ἐφήμερος ζωή·
τῆς φήμης πτίγει τὴν φωνὴν
τοῦ φθόνου ἡ πνοή.

Ἡ δόξα, κόρη τ' οὐρανοῦ
ποῦ ἀστιγοφορεῖ,
τὸν νοῦν μεθύει τοῦ καιροῦ,
πλὴν δὲν παρηγορεῖ.

—ooo—

Τὸ γλυκὺ ῥόδον ἂν ἀνθῇ,
ἂν θάλλωσ' οἱ κρίνοι,
τὸ ῥόδον θενὰ μαρανθῇ,
τὸ μῆλον θὰ κοπῇ.

—ooo—

Τί βλέπομεν ἐπὶ τῆς γῆς;
φθορὰν παντοτεινήν·
δύει τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς
εἰς νύκτα σκοτεινήν.

—ooo—

Ἄδυτον ὅμως τῆς ψυχῆς
εἶν' ἡ παιδεία φῶς,
καὶ ἀληθῶς εἶν' εὐτυχὴς
ὁ ἀληθῶς σοφός.

(Ἐκ τῶν τοῦ Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.)

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

—ooo—

Ἓν ἄστρον ἔτι ἔδυσεν ἐκ τ' οὐρανοῦ τῶν χρόνων,
Ἓν ἔτος ἔτι ἔσβυσεν, .. ἀπέθανεν, .. ἐχάθη,
Καὶ ἄλλος νεαρὸς ἀστὴρ, τὸν οὐρανὸν χρυσώνων,
Φαιδρὸς ἀπὸ τοῦ μέλλοντος ἀνέρχεται τὰ βάθη.

—ooo—

Νὰ κλαύσωμεν τὸν θνήσκοντα, ἢ νὰ χαρῶμεν φίλοι,
Τοῦ νεογνοῦ τὴν γέννησιν φαιδροὶ ἀνευφημοῦντες;
Ἂς κλαύσωμεν! ὦ, τῶν θνητῶν ἀπέμαθον τὰ χείλη
Νὰ μειδιοῦν, κ' ἐμάθομεν νὰ κλαίωμεν θρηνοῦντες!

—ooo—

Ἂς κλαύσωμεν, .. ἀλλ' ὄχι, μὴ, τὸν θάνατον τοῦ [χρόνου!
Μὴ ζῶν ἐπαρηγόρησε τὰ ἄλγη τῶν ψυχῶν μας;
Μὴ τὸν ὀδύντα ἄραγε ἐξήμβλυνε τοῦ πόνου,
Τὸ δάκρυ μὴ ἀπέμαξε ποτὲ τῶν ὀφθαλμῶν μας;

—ooo—

Ὅταν συ, τάλα, ἔκλαιες, ὦ! δὲν σ' ἐπαρηγόρει
Ἀναίσθητος παρήρχετο εἰς τὰς ἀβύσσους πλέων.
Ἀφοῦ αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ σὺ μὴ πενθηφόρει. . . .
Μὴ τὸν θρηνῇς, μὴ σπαταλᾷς τὰ δάκρυά σου [κλαίων.

—ooo—

Ναί! μὴ ἀφίνῃς δάκρυ σου ὁ τάφος των νὰ πιῇ·
Εἶνε ὑγρὸν πολύτιμον, ὑγρὸν ζωὴν ἐγκλεῖον
Ὁ χύνει ἡ καρδία μας νοσοῦσα, ὅπως χύνει
Τὸ κύμμι του τὸ νοσηρὸν δενδρύλλιον δακρύον!

—ooo—

Καὶ τί λοιπὸν νὰ κλαύσωμεν; .. ὦ! ποία εἰρωνεία
Νὰ ἐρωτᾷ ὁ ἄνθρωπος τί νὰ θρηνήσῃ πρέπει.
Ταλαίπωρε! τίς ῥεμβασμὸς, τίς ἔκστασις γλυκεῖα,
Τίς κρύφιος χαρὰ λοιπὸν νὰ κλαίῃς σ' ἀποτρέπει;

—ooo—

Χαρά; .. ἤτις τὰ ὦτά της εἰς τὰς κραυγάς σου, [φράττει,
Καὶ πρὶν φανῇ ἀναχωρεῖ, καὶ σβύνει πρὶν φωτήσῃ,
Ἤτις φρουρὸν τὴν μνείαν της τῶν συμφορῶν σου [τάττει
Ἵνα μηδὲ τῆς λήθης κἂν ἡ νάρκη σὲ κοιμίσῃ;

—ooo—

Ὦ! ὄχι· κλαῦσον, θρήνησον τοὺς πόνους, τὰς χα- [ράς σου,
Τὸ παρελθόν σου θρήνησον, ἂν ἔφυγεν ὡραῖον,
Ἢ ἄφες κἂν νὰ ῥεύσωσι σιγὰ τὰ δάκρυά σου,
Ὅσα φλογῶδες παρελθὸν ἐγέννησε καὶ καῖον.

—ooo—

Ναί! κλαῦσον τὰς χιμαίρας σου, τοὺς πόθους, τοὺς [ὀνείρους,
Ὅσους πικρὰ ἐξέγερσις διέλυσ' αἰφνιδίως,
Τὰς τέρψεις ἃς ἐκ κύλικος ἰσοχειλοῦς καὶ πλήρους
Ὁ μέλλων σου ὑπέσχετο νὰ σὲ ποτίσῃ βίος!

—ooo—

. . . . . .

Ὦ! πόσον εἶν' ἐγωϊστὴς ὁ ἄνθρωπος ὁ κλαίων,
Καὶ ἄλλοι, ἂν αὐτὸς θρηνῇ, νὰ συνθρηνῶσι θέλει,
Καὶ νὰ σκορπίζῃ τὴν χαρὰν τοῦ στήθους των ἐγγέων
Πικρίας δηλητήριον ὅπου ὑπάρχει μέλι!

—ooo—

Συγγνώμην, φίλοι μου, ἐὰν στενάζων σᾶς βαρύνω,
Ἂν, ἔτι τολμηρότερος, ποθῶ νὰ συνθρηνῆτε!
Ἀφήσατέ με νὰ θρηνῶ, τὸ δάκρυ μου νὰ χύνω,
Καὶ σεῖς, ἀμέριμνοι, φαιδροὶ τὰς ὥρας σας χαρῆτε.

—ooo—

Τὸν χρόνον τὸν ἀμέριμνον χαρῆτε ἀμερίμνως! ..
Φαιδρὸς αὐτὸς ἀνέτειλε,.. φαιδροὶ σεῖς ὡς ἐκεῖνος.
Δεχθῆτέ τον καὶ εἷς φαιδρὸς τοῦ στόματός σας ὑ- [μνος
Ἂς κάμῃ νὰ λησμονηθῇ ὁ ἰδικός μου θρῆνος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤ. ΒΛΑΧΟΣ.